

UNIVERSITAT DE GIRONA, ECONOMIA I TERRITORI

Joan Vicente Rufi
Miquel Carreras Simó
Ricard Rigall i Torrent

Universitat
de Girona
Consell Social

Documenta
Universitaria

Girona, 2007

Dades CIP recomanades per la Biblioteca de la Universitat de Girona

Vicente i Rufi, Joan
Universitat de Girona, economia i patrimoni / Joan Vicente
Rufi, Miquel Carreras Simó, Ricard Rigall i Torrent. –
Girona : Documenta Universitaria : Universitat de Girona.
Consell Social, 2007. – ; 21x29,7cm. – (UdG Publicacions.
Estudis ; 2)
ISBN 978-84-96742-23-9
I. Carreras i Simó, Miquel II. Rigall i Torrent, Ricard
1. Universitat de Girona -- Aspectes socials 2. Universitat
de Girona -- Aspectes econòmics

CIP 378.4(467.13) VIC

Reservats tots els drets. El contingut d'aquesta obra està protegit per la Llei, que estableix penes de presó i/o multes, a més de les corresponents indemnitzacions per danys i perjudicis per a aquells que reproduïssin, plagiessin, distribuïssin o comunicuessin públicament, en la seva totalitat o en part, una obra literària, artística o científica, o la seva transformació, interpretació o execució artística fixada en qualsevol mena de suport o comunicada a través de qualsevol mitjà, sense la preceptiva autorització.

fotografies: Universitat de Girona. Servei de Publicacions
Ajuntament de Girona. Centre de Recerca i Difusió de la Imatge (CRDI)

© els autors

© Universitat de Girona

©DOCUMENTA UNIVERSITARIA®
www.documentauniversitaria.com
info@documentauniversitaria.com

Edicions a Petició, SL
CIF B17741240
Pl Ferrater Mora, 1 Pl. Europa, 3, 2on-2a
17071 GIRONA 17005 GIRONA
tf. +34 972418992 tlf. +34 630608231
fax +34 972418978 fax +34 972200049
www.edicionsapeticio.com
info@edicionsapeticio.com

ISBN13: 978-84-96742-23-9

D.L.: X-XXXX-200X

Imprès a

Girona, juny de 2007

ÍNDIX

PRESENTACIÓ	9
-------------------	---

LA UNIVERSITAT DE GIRONA I EL TERRITORI

Joan Vicente Rufí

1. Ciutats universitàries i territoris amb universitat.....	13
2. Estructura del estudi.....	15
3. La UdG i el seu context territorial: el(s) projecte(s).....	17
4. Les àrees d'influència de la UdG	23
4.1. D'on vénen els estudiants?	23
4.2. On estudien els gironins?	26
4.3. Què es va a estudiar a la UdG?	28
4.4. D'on ve el professorat i el PAS?	30
5. La presència institucional de la UdG fora de la ciutat de Girona	35
5.1. La difusió de les activitats de formació i recerca pel territori.....	35
5.2. Un campus urbà, metropolità o regional?	36
6. La UdG com a campus urbà: els seus efectes en el desenvolupament de la ciutat	39
6.1. El campus del Barri Vell	40
6.2. El campus de Montilivi i el Parc Científic i Tecnològic.....	43
6.3. La UdG en altres espais urbans	45
7. La UdG en el territori: èxit, desencís o desconexament?	47
8. Bibliografia.....	49

L'IMPACTE ECONÒMIC DE LA UNIVERSITAT DE GIRONA

Miquel Carreras Simó, Ricard Rigall i Torrent

Prefaci.....	53
Resum executiu	55
1. Introducció.....	57
1.1. La dimensió econòmica de la Universitat de Girona	57
1.2. La mesura de l'impacte econòmic en relació a la mesura del benestar dels individus	58
1.3. L'estudi de l'impacte econòmic de la Universitat de Girona	59
2. L'impacte econòmic de la Universitat de Girona	61
2.1. Metodologia	61
2.2. El càlcul de l'impacte econòmic de la Universitat de Girona	63
3. La Universitat de Girona i el creixement econòmic de les Comarques Gironines.....	75
3.1. Introducció	75
3.2. La mesura de l'impacte sobre la formació, la recerca i la transferència	78
3.3 La recerca i el desenvolupament de la Universitat de Girona en relació a d'altres universitats.....	95
4. Principals resultats i conclusions	103
5. Epíleg	105
6 .Bibliografia.....	107
7. Fonts de dades.....	109

PRESENTACIÓ

El Consell Social de la Universitat de Girona té la satisfacció de presentar-vos un estudi que analitza la incidència que la mateixa universitat ha tingut durant els quinze anys que han transcorregut des de la seva creació, a finals del 1991.

Partim d'una premissa comunament acceptada: la Universitat de Girona ha estat molt important per a la ciutat de Girona i les comarques gironines des d'un punt de vista urbanístic, cultural, social i econòmic.

Tots sabem, però, que el dogma és incompatible amb la mentalitat universitària. Teníem la inquietud d'establir la magnitud de l'impacte, de mesurar la importància de la Universitat en el seu context, d'avaluar si la relació simbiòtica entre la Universitat i el territori pot créixer. És a dir, de comprovar si els gironins, de ciutat i de comarques, ens hem fet nostra la UdG i com a tal la valorem i fem el possible perquè sigui cada vegada millor i s'adeqüi més a allò que la societat necessita.

Per tot això el Consell Social va decidir, en el marc de la celebració dels quinze anys de la creació de la UdG, encarregar a professors de la casa un estudi d'impacte de la Universitat de Girona en l'economia i en el territori.

Els autors són Joan Vicente, de la Càtedra de Geografia i Pensament Territorial, i Miquel Carreras i Ricard Rigall, del Departament d'Economia.

Els agraïm la feina feta i, amb ells, estem satisfets de presentar aquest treball que ni ells ni nosaltres no voldríem que fos considerat com un fi en si mateix, sinó com una eina per valorar el paper de la nostra universitat en el desenvolupament social i econòmic i com a punt de partida per al debat.

En efecte, veuríem acomplert el nostre objectiu si aquest estudi servís com a instrument de reflexió per part de les institucions —amb l'Ajuntament de la ciutat que acull la UdG al capdavant—, dels altres centres d'ensenyament, de les empreses i de les persones que treballem a dins i a l'entorn de la Universitat. Hauria de servir per reflexionar sobre la manera com hem ajudat la nostra primera institució acadèmica al llarg d'aquests quinze anys passats i sobre si podem fer més perquè tingui un futur esplèndid, amb un ensenyament de qualitat, una recerca de primer ordre i una ferma voluntat de servei a la societat.

Albert Bou i Vilanova
President del Consell Social

LA UNIVERSITAT DE GIRONA I EL TERRITORI

Joan Vicente Rufi

Universitat de Girona
Càtedra de Geografia i Pensament Territorial

1.

CIUTATS UNIVERSITÀRIES I TERRITORIS AMB UNIVERSITAT

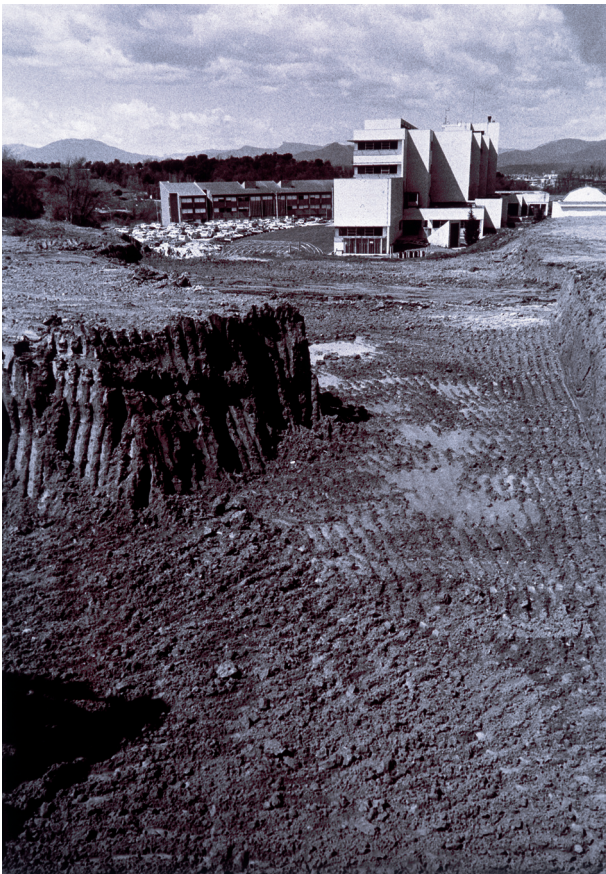
Aquest treball té com a objectiu aproximar-se a la relació que després de quinze anys d'existència, i dues dècades més d'antecedents, s'ha establert entre la Universitat de Girona (UdG) i el territori del seu entorn, des de la mateixa ciutat fins a les comarques gironines; veure com s'han confirmat o no les expectatives que l'un s'havia creat de l'altra. Una relació que només pot ser simbiòtica, de mútua alimentació i definició, sobretot en les dimensions com en les que es mouen Girona i la Universitat, tant ara com històricament. Però el cas gironí, evidentment, no és únic ni singular; el fet universitari es mou també enmig d'uns entorns generals que cal tenir en compte.

L'adjectiu "universitària" és un més dels bastants qualificatius que al llarg dels segles s'han anat afegint al concepte de "ciutat", com ho pot ser "industrial", "turística" o, amb altres intencions, "històrica", "capital"... Des que a Bolonya es va fundar al segle XI una institució d'aquesta mena –encara que amb un sentit notablement diferent de l'actual– moltes ciutats han estat anomenades universitàries donant a entendre una cosa en comú a totes elles: que la presència d'estudiants, de professors, de biblioteques i aules, capelles..., no eren un fet anecdòtic o aïllat sinó un element definidor i determinant de la vida social, cultural, econòmica, urbanística i, fins i tot, política del lloc.

En sentit invers, difícilment la universitat es pot entendre sense el fet urbà (Pié, 2004), malgrat tots els principis d'autonomia que pugui haver tingut des d'èpoques medievals. L'existència d'una institució dedicada al coneixement va tenir sentit i lloc, en el seu origen, a les ciutats: allà on era possible la llibertat de reflexió i especulació intel·lectual necessàries. En pràcticament mil anys d'història universitària –que ha transcorregut

per crisis, col·lapses i renovacions (Pié, 2004; Requés, 2006)– la presència de la universitat a les ciutats ha passat per diversos models i etapes, per raó de les transformacions que han anat vivint les pròpies ciutats i, també, la societat en general i la institució en concret. Així, en funció de si es tenia por de la universitat o no; de si es tenia por de la "ciutat corruptora"; de si es tractaven temes espirituals o materials, o de tants altres factors, les universitats han tendit a situar-se en ciutats petites o grans, dins dels espais urbans o a la perifèria, vinculades al teixit urbà o aïllades i d'esquenes a ell, concentrades o disperses... Aquest és el bagatge fins al present.

La situació actual es caracteritza per una especial demanda de complicitat entre les universitats i els seus entorns, o si més no per una crisi de la universitat "torre d'ivori". Les exigències de la societat del coneixement i la competència fan imprescindible la presència d'estudis superiors i qualificats en qualsevol territori que aspiri a trobar o mantenir un lloc dins les dinàmiques d'innovació i mercats globals. Com demostren la majoria de les teories sobre el desenvolupament local (vegi's per exemple Dematteis i Governa, 2005) –és a dir, un desenvolupament que no prové d'inversions o decisions externes al lloc sinó aconseguit des de la mobilització dels recursos del lloc–, les universitats,

Obres al Campus de Montilivi a principis dels anys 90

i sobretot les de caràcter més regional, tenen un paper central en la generació i atracció de coneixement de tota mena adequat a les característiques econòmiques, socials i culturals dels “llocs”. Sense que això, *a priori*, signifiqui la renúncia a difondre i generar coneixement de vocació universal. També, la universitat esdevé un vehicle necessari de projecció dels entorns on s’ubica, per inserir-los en unes xarxes de relacions que d’altra manera probablement serien inaccessibles. Aquest paper es diu que és especialment rellevant en territoris on la dimensió del teixit econòmic i de les estructures urbanes difícilment poden per elles mateixes assolir la massa crítica per impulsar la recerca, la creació o la reiterada projecció que el món contemporani sembla exigir.

Per altra banda, la universitat, a més de ser evidentment una institució *per se*, i ben singular, des de fa unes poques dècades s’ha convertit també en un instrument per a moltes altres coses, com la renovació urbanística de barris i ciutats o com a esmer per a atreure visitants. Les autoritats locals han realitzat grans esforços per implicar d’una manera explícita les universitats en apostes estratègiques de ciutat, reclam que ha contribuït també al canvi universitari amb una nova perspectiva del que en altres esferes s’anomena “responsabilitat social” i que en el món acadèmic es diu “tercera missió”. La torna de la vocació cívica de la universitat pot ser la generositat dels governs municipals a l’hora d’oferir-li els espais i infraestructures necessàries i de prestigi.

Finalment, tampoc no es pot obviar el fet que les tres darreres dècades hagin estat en molts països desenvolupats el període de l’accés per primera vegada de grans capes de la població als estudis superiors. La possibilitat –econòmica, de coneixements i de voluntat– de molta més població d’anar a la universitat ha vingut donada i ha comportat una major necessitat d’aquesta última no només de fer-se més gran sinó també d’acostar-se a la població, també en un sentit geogràfic.

Tot això ha passat amb la Universitat de Girona, a Girona i a les comarques gironines. Les pàgines que segueixen ho intentaran explicar.

2. ESTRUCTURA DEL ESTUDI

Aquest estudi s'estructura en tres grans blocs. Un primer bloc on es recull a grans trets el que des de fa més de trenta anys s'ha pensat i s'ha dit sobre el fet universitari a Girona: com s'ha plantejat, quins debats hi ha hagut, què s'ha esperat d'ell... Com es deia a l'inici, el nivell de satisfacció sobre aquests primers quinze anys de la UdG depèn en gran mesura de quines eren les expectatives que s'havien generat tant des de la pròpia universitat com des de fora. Les fonts per donar contingut a aquest bloc han estat uns quants dels innumerables escrits que s'han publicat durant tots aquests anys sobre la UdG, tant oficials –discursos, estudis...– com de caràcter periodístic. També s'ha mantingut converses amb alguns dels protagonistes d'aquesta petita història.

El segon bloc se centra en l'anàlisi de les dades de què s'ha disposat sobre l'origen geogràfic de la matriculació, és a dir dels estudiants, i residència del professorat i del Personal d'Administració i Serveis (PAS). Les bases de dades han estat aportades per l'Àrea Acadèmica i per la Secció de Personal Acadèmic i la Secció de Personal d'Administració i Serveis de la UdG i, després de la necessària depuració d'unes quantes desenes de milers de dades –dels matriculats de més d'una dècada...–, s'ha treballat estadísticament. En disposar de dades des del 1997 en endavant per a cada curs, s'ha optat per fer tres “talls” en la informació: un primer tall en l'any de partida, 1997; un altre el 2000 i un darrer tall el 2005. Amb aquesta informació s'assoleix en bona part un dels objectius bàsics de la recerca: la definició de “conques” d'influència, de capacitat d'atracció, de la Universitat. Com que també es disposa de part d'aquestes dades per a la resta d'universitats catalanes, s'ha pogut fer una comparació de la de Girona amb elles.

Finalment, el tercer bloc analitza des d'un punt de vista territorial i urbanístic el campus de la UdG. És a dir, primerament amb una aproximació a la presència de la Universitat a diferents municipis de les comarques gironines i barcelonines i als modes de relació entre la Universitat i aquestes ciutats i, en segon lloc, centrant-se en la UdG a la ciutat de Girona, en el seu model i impacte urbanístic.

La Plaça de Sant Domènec a principis de segle XX. Ajuntament de Girona. CRDI (ATV, ed.)

3.

LA UdG I EL SEU CONTEXT TERRITORIAL: EL(S) PROJECTE(S)

La presència d'estudis universitaris a la ciutat de Girona, com se sap, és una llarga però accidentada tradició –una “història trista i pobra” escrivia Joaquim Nadal (1983, p. 258)-, plenament vinculada als avatars polítics i educatius del conjunt del país. La història s'inicia el 1446 (tot i que no comença a funcionar fins el 1472) amb la concessió per part del rei Alfons IV de l'Estudi General, que desapareix el 1718 en el marc de les decisions centralitzadores i reformistes del rei Felip V. Únicament entre el 1868 i 1874, durant el Sexenni liberal, es reinstaura igual d'efímerament que aquest moment històric. Aleshores s'obre un llarg parèntesi únicament trencat amb timidesa per la presència de l'Escola Normal ja des de 1844, ubicada en diferents seus fins acabar, el 1965, a un edifici nou del carrer Emili Grahit. El parèntesi es tanca el 1970 quan, en el marc de la nova *Ley General de Educación*, i amb l'impuls central de la Diputació, es crea el Col·legi Universitari de Girona com a centre adscrit a la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB), instal·lat a l'actual Casa de Cultura de la plaça Pompeu Fabra. Posteriorment, durant el curs 1973-74, es crea l'Escola Universitària d'Enginyeria Tècnica, en aquest cas vinculada a la Universitat Politècnica de Catalunya (en aquells moments “de Barcelona”). Ja aleshores, les expectatives posades en l'arribada d'estudis superiors a la ciutat van ser molt altes, contextualitzades en uns anys en els quals la modernització de molts aspectes de la ciutat i de la província convidaven a un optimisme oficial, que va durar poc, coincidint amb el del *desarrollismo*. Recordi's que eren els anys d'inauguració de l'aeroport i de l'autopista AP-7, dels inicis dels grans polígons industrials a Celrà i Riudellots de la Selva... I precisament aquest mateix optimisme oficial era el que generava recels, tot i que no taxatius, des dels sectors de la societat civil que es mantenien crítics amb el règim:

L'estil que els seus responsables donen al centre és també, sobretot, més propi d'una acadèmia que d'una facultat.

Hom pot pensar que la porta de la veritable universitat resta tancada com abans, i que allò que s'ha obert no passa de ser una finestra.

De mica en mica, però, aquestes limitacions inicials s'han d'anar superant, i s'han d'anar corregint els defectes congènits. (...) hi ha signes evidents d'un futur en el qual el nou Estudi General de Girona serà un punt de partida cap a la construcció d'una societat més plural més desperta i més oberta.”

(Aragó i altres, 1972, p. 190-191)

Durant la Transició, com es comenta més endavant, la presència universitària en va consolidant a la ciutat, sempre més com una expectativa que no pas com una realitat completament satisfactòria, altra vegada en plena coincidència amb l'estat d'ànim de la ciutat i del país. En tot cas, els grups polítics que prenen posicions de cara a les eleccions democràtiques ja no poden obviar que parlar del futur de Girona, i de les comarques gironines, implica parlar de la Universitat.

Amb aquests antecedents, el debat sobre quin perfil general havia de tenir la UdG va estar present en els anys previs i imminents de la seva creació, des de mitjans dels anys vuitanta. El dilema, més o menys aparent, era entre tres models: una universitat amb vocació de servei a les comarques gironines, és a dir, a les seves necessitats derivades de l'estructura econòmica i del patrimoni i a les demandes generals de formació de la seva societat; una universitat fins a cert punt estandarditzada sense especialitzacions ni especificitats; o una universitat no tant pensada en funció del territori sinó especialitzada en relació al mapa universitari del país i als recursos humans i experiència de què ja disposava.

Eren uns debats que, evidentment, es movien en diversos nivells a la vegada. Hi havia el que sortia del propi Col·legi Universitari de Girona, des de 1986 transformat en Estudi General,¹ ja pensat com a embrió

¹ L'Estudi General integrava els estudis de Lletres i de Ciències dependents de la UAB –el Col·legi Universitari-, l'Escola Universitària d'Estudis Empresarials i l'Escola Universitària d'Infermeria i l'Escola de Professorat.

La Plaça de Sant Domènec als anys 70

de la futura universitat, d'aposta per una identitat forta dels estudis però sense unanimitat sobre quines havien de ser les especialitats per donar d'entre les que ja s'oferien com a "extensió" de la Universitat Autònoma de Barcelona i de les noves que es proposaven. Eren els estira-i-arronsa dels diferents estudis que ja existien per tal de mantenir-se en la nova universitat i dels que no existien però aspiraven a ser presents en el futur.

Una enquesta feta al professorat per al *Punt Diari* el 1989 deia que eren una majoria els qui creien que calia adjudicar a la futura nova universitat carreres específiques tot i completar les ja existents, a la vegada que també eren majoria –tant a l'Estudi General com a l'escola Politècnica– els qui pensaven que les titulacions que en aquell moment s'oferien no s'adequaven a l'entorn socio-econòmic.

Un altre nivell era el d'aquest mateix debat però a l'Escola Politècnica, on el més rellevant era la resistència important a la integració d'una nova universitat gironina, per la temença de desdibuixar-se i perdre potencial enmig d'unes facultats grans i allunyades dels seus interessos, models acadèmics i, fins i tot, de campus. A l'enquesta abans esmentada, eren majoria els professors de l'Escola que s'inclinaven per mantenir la independència dels dos centres, mentre que a l'Estudi General el resultat era el contrari.

Per altra banda, cal esmentar que quan es parlava de la nova universitat i els seus embrions, en aquells moments també es parlava de la Universitat Nacional d'Educació a Distància (la UNED), que tenia un miler d'estudiants gironins i a la qual s'aspirava a ser integrada una vegada la seva titularitat es traspassés a la Generalitat.

Un tercer nivell era el del model d'ensenyament superior i descentralització del mateix que el país estava discutint durant el procés de creació de noves universitats. La definició del nou mapa universitari estava òbviament condicionada per la disponibilitat de recursos, per visions i pressions polítiques i pels interessos, no coincidents, de les tres universitats públiques existents fins aleshores. El debat de base era si s'havia de prioritzar la creació d'una quarta universitat metropolitana –i es projectava al Baix Llobregat– o de les universitats de les tres capitals provincials catalanes. Cal recordar que en aquell moment l'increment del nombre de matriculacions a les universitats era extraordinari, tant per efectes dels cicles demogràfics –estaven arribant a edat universitària generacions del *boom* demogràfic dels anys seixanta i primers dels setanta– com per canvis i progressos socials i econòmics que permetien un accés molt més ampli de la població als estudis superiors.

El model escollit pel govern de la Generalitat va ser, probablement, el més previsible, amb la creació de tres noves universitats al Camp de Tarragona (URV) –denominada Rovira i Virgili per tal de superar les disputes entre la capital i Reus-, a Lleida (UdL) i a Girona, que oferirien un nombre ampli d'estudis que en la seva gran majoria ja es cursaven a les universitats existents. Estudis de Lletres, de Ciències Socials, Tècnics i de Ciències Empíriques van ser els quatre grans àmbits, quedant-ne excloses llicenciatures que en algun moment s'havia reivindicat des de Girona com Veterinària o una escola de Traducció i, en menor mesura, Farmàcia, Medicina o Arquitectura. Sense pràcticament especialitzacions que responguessin als respectius teixits econòmics –amb excepcions com els estudis agraris de Lleida ja existents-, s'entenia que les tres noves universitats fonamentalment havien de cobrir les demandes “territorials” de les carreres més tradicionals, i que a Girona en gran part ja s'estaven donant com a primers cicles al Col·legi Universitari o com a enginyeries tècniques. Molt poc abans, el 1990 i en el marc d'aquestes decisions salomòniques, s'havia creat una nova universitat pública a Barcelona, la Pompeu Fabra, la “quarta universitat”. En llenguatge oficial –per exemple al Pla Territorial General de Catalunya de 1995, i no deixa de ser simptomàtic-, les noves universitats no metropolitanes es denominaven “perifèriques”. L'editorial del *Diari de Girona* del 3 de març de 1991 també ho deia amb claredat: “No queremos una universidad de segunda”.

Però, d'altra banda, hi havia un altre element molt rellevant en la definició de la Universitat: el que significaven les institucions gironines que avalaven la seva creació i li reclamaven que donés resposta a diferents necessitats i aspiracions. Començant per l'Ajuntament de Girona i, en segon terme, altres institucions del territori gironí –tant polítiques, com econòmiques, com religioses- els seus posicionaments van ser explícits i reiterats.

La inclinació de l'Ajuntament per a la “ciutadania” de la Universitat era antiga i clara, dibuixada en el projecte de ciutat i materialitzada en les cessions d'edificis i espais, que eren condicions necessàries. Si en un primer moment, com s'ha dit, va ser la Diputació qui va acollir els inicis del Col·legi Universitari, ja el 1977 l'Ajuntament va comprar una finca de 1,5ha. a Montilivi destinada a la construcció d'un edifici per a l'Escola Politècnica. Poc temps després, ja sota la direcció de consistoris escollits democràticament, les compres i cessions es van anar succeint com un símptoma de confiança en l'horitzó universitari de la ciutat, no només per part de l'Ajuntament sinó també de les universitats que en aquells moments hi eren presents, la UAB i la UPC, la primera d'elles tenint clar que la fita era la separació. Així, amb aquests impulsos, es va arribar a sumar una superfície de pràcticament 14ha. el 1992 entre el Barri Vell i Montilivi (a les quals s'hauria de sumar les superfícies del Seminari propietat del Bisbat i de l'Escola Normal heretada del període d'adscripció a la UAB) (Gelada, 2001).

La Casa de Cultura, seu del Col·legi Universitari de Girona

La perspectiva de mitjans dels anys vuitanta d'aconseguir finalment una universitat pròpia, sense adscripcions a d'altres universitats, va posar sobre la taula del debat polític i urbanístic –molt tímidament seguit per la societat civil- la idoneïtat de mantenir el campus desdoblant o de fer una aposta per un campus únic a Montilivi. Els arguments per a aquesta segona opció es movien a l'entorn de la suposada funcionalitat d'un campus modern, ampli i ben comunicat, a més de creure que suposaria un abaratiment notable de costos, en evitar les despeses de rehabilitació d'edificis que serien necessàries per a l'adequació de les seues universitàries del Barri Vell. També es va fer la proposta de centrar en l'espai de les Casernes el nou campus, pensant que la imminent marxa dels militars oferiria terrenys suficients i centrals.

En la mesura que la resolució d'aquest dilema depenia en gran part del govern municipal, l'aposta per la Universitat com a motor de la regeneració del centre històric era irrenunciable i va continuar prenent decisions –urbanístiques i patrimonials- que feien irreversible el doble campus. Certament, l'equip de govern de l'Estudi General d'aleshores compartia plenament aquesta visió i s'esforçava a intentar convèncer a degans i caps de departament de diferents estudis de ciències socials de les possibilitats i del valor afegit que podia suposar instal·lar-se al Barri Vell, fins i tot en edificis de nova planta fora muralla.

Però el rellevant de tant una opció com l'altra era l'atribució que feien al fet universitari d'una capacitat de transformació de la ciutat més enllà dels espais concrets on s'estava consolidant; era efectivament l'aposta estratègica que des de feia almenys quinze anys, des de principis dels anys setanta, es reclamava per trencar dinàmiques de pèrdua de capital humà –llegeixi's en aquest sentit, per exemple, la Memòria del pla d'urbanisme de 1971 o algunes pàgines del llibre *Girona grisa i negra* (1972, Aragó i altres)- i de manca de capacitat d'atracció de nova inversió pública. La ciutat se sentia immersa en un canvi d'època i necessitava aliats per assolir-lo, i la universitat ho podia (i ho havia de) ser. Així ho expressava l'aleshores alcalde Joaquim Nadal:

La preparació de la Girona del futur ha de comptar amb la universitat com un pilar fonamental.

L'impacte d'aquesta operació produirà un salt qualitatiu decisiu en l'estat de conservació del conjunt monumental de Girona (...) l'operació de rehabilitació de més envergadura que mai s'ha plantejat a qualsevol conjunt monumental de tot Catalunya."

(Nadal, 1983, p. 269)

Això és el que explícitament fixava uns anys més tard, el 1994, el Pla de Ciutat –l'instrument de planejament estratègic de Girona liderat per l'Ajuntament però amb la participació d'altres agents socials²–: comptava amb la Universitat com a protagonista fonamental per assolir l'objectiu que es marcava de capitalitat, progrés econòmic i cohesió social. En el Pla, les referències a la UdG eren reiterades a diverses de les cinc línies estratègiques que contenia, però molt marcadament a la segona –“Modernitzar l'economia de la ciutat al servei de tot el seu entorn territorial”- i a la cinquena, que es concretava en “Fer de l'educació i la cultura base del progrés de la ciutat”. En aquesta línia 5, l'Objectiu 5.5 es marcava la fita de “Consolidar la Universitat i Girona com a ciutat universitària”. A partir d'aquesta declaració, i seguint una lògica de propostes en cascada de major genericitat a major concreció, la ciutat (l'Ajuntament en primer lloc) s'atorgava responsabilitats a l'hora de fer possible el creixement quantitatiu i qualitatiu de la UdG. I, en correspondència, es demanava a la Universitat una major implicació en el projecte de ciutat que el mateix Pla dibuixava: en l'oferta cultural i la coordinació de la mateixa, en la projecció internacional de Girona, en la preservació del patrimoni...

2 El Pla de Ciutat s'organitzava en un Consell Directiu i un Consell General. Aquest segon estava format per entitats ciutadanes i el primer per l'Ajuntament de Girona, la Cambra de Comerç i Indústria, Càrites, Comissions Obreres, la Unió Generat de Treballadors, la Federació d'Organitzacions Empresarials, la Federació d'Associacions de Veïns, el Govern Civil i la Universitat de Girona.

En definitiva, la creació de la UdG es va viure, qui la va viure, com un moment històric, per al món universitari i el ciutadà; com una fita que a la vegada era un punt de partida –“ara vénen els temps difícils”, va dir Josep Maria Nadal, director de l’Estudi General de Girona- de tot un repte de fer una “gran petita universitat” (Josep Maria Nadal) i una ciutat universitària. Per si de cas, el divendres 13 de desembre de 1991, l’endemà de l’aprovació al Parlament de Catalunya del decret de creació de la UdG, van repicar les campanes de la Catedral en senyal de celebració.

Pati de Les Àligues, seu del rectorat de la UdG

4. LES ÀREES D'INFLUÈNCIA DE LA UdG

La relació que defineix una universitat amb el territori pot tenir abasts molts diversos i analitzar-los no és senzill. En aquest estudi únicament s'entra en les "àrees d'influència" de la UdG a partir de l'atracció d'estudiants matriculats, amb una doble perspectiva d'evolució temporal –des de 1997 fins el 2005- i, també, comparativa amb d'altres universitats catalanes. D'aquesta manera, possiblement la més directa i evident, es pot entreveure fins quin punt la UdG està assolint dos dels objectius que implícitament o explícita s'havia marcat fa quinze anys: ser el centre d'estudis superiors de referència dels ciutadans de les comarques gironines i tenir una presència rellevant, si més no en algunes especialitats, en el mapa universitari català. Però no es pot obviar que quinze anys probablement són massa pocs per arribar a conclusions definitives; els "temps" de maduració d'una institució universitària i, més encara, dels seus impactes profunds en una economia i en una societat –que també segueixen les seves pròpies dinàmiques- s'han de mesurar en períodes de temps sens dubte més llargs. A més, des de la creació de la UdG, el mapa universitari català ha continuat viu –amb noves universitats privades, per exemple-; el món universitari en general està en transformació amb el "procés de Bolonya" per a la creació d'un espai europeu d'educació superior; i la pròpia UdG és una universitat que encara es fa amb inversions en marxa i d'altres pendants que han de generar nous perfils i impulsos a la institució.

4.1. D'ON VÉENEN ELS ESTUDIANTS?

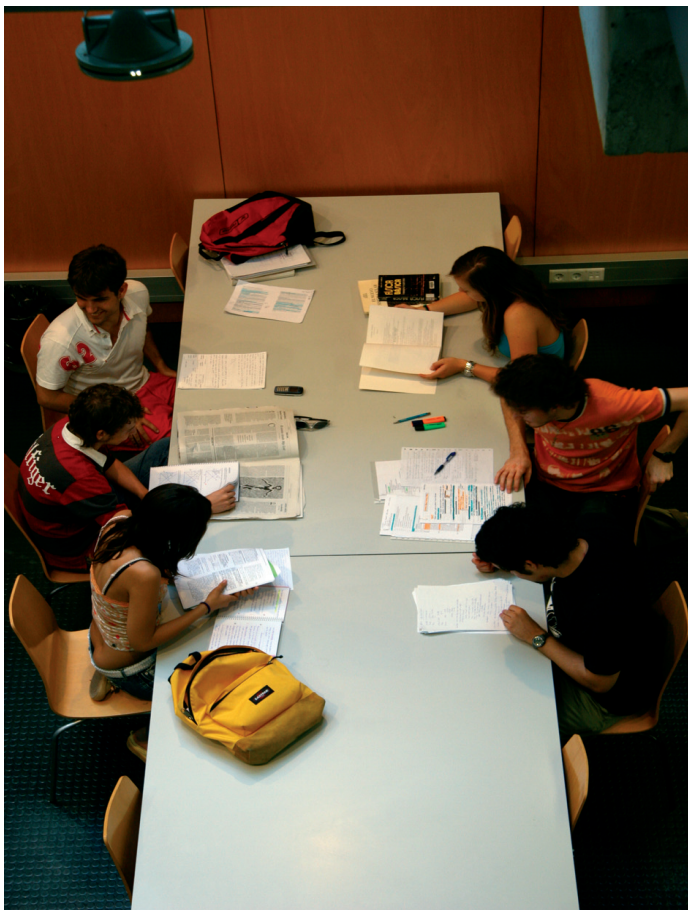
Tot i ser previsible, es pot començar aquest apartat d'una manera ben contundent: la UdG és la universitat de les comarques gironines. Els matriculats a la UdG, de tots els seus estudis, provenen majoritàriament de les mateixes comarques gironines i la majoria d'estudiants gironins van a la UdG. Segons les dades més recents de què es disposa, del 2005, un 68,5% dels 12.241 alumnes provenen dels municipis que conformen la demarcació de Girona. El percentatge encara resulta més alt, i arriba al 75,7%, si del total de matriculats es resten els que ho estan a alguna de les escoles de turisme adscrites a la UdG i que no estan ubicades a Girona.¹ La resta d'estudiants, pràcticament en la seva totalitat vénen de la província de Barcelona –un 26,1%, que baixa sensiblement fins al 19% si no es compten les escoles de turisme adscrites que majoritàriament són en aquesta ciutat-; i Tarragona i Lleida i les Illes Balears resten gairebé testimonials amb un 1,5%, un 1,1% i un 1,1% respectivament, i no cal dir la resta d'Espanya o l'estranger.

Taula 1. Nombre total d'estudiants matriculats a la UdG segons origen, 2005

	Total estudiants matriculats UdG		Estudiants de Facultats i Escoles ubicades a Girona (sense Escoles Turisme adscrites)		Estudiants d'Escoles de Turisme adscrites no ubicades a Girona	
	Abs.	%	Abs	%	Abs	%
Girona Prov.	8.386	68,5	8.344	75,7	42	3,4
Barcelona Prov.	3.189	26,1	2.090	19,0	1.099	90,2
Lleida Prov.	134	1,1	126	1,1	8	0,7
Tarragona Prov.	187	1,5	170	1,5	17	1,4
Total Catalunya	11.896	97,2	10.730	97,4	1.166	95,7
Resta	345	2,8	292	2,6	53	4,3
Total	12.241	100,0	11.022	100,0	1.219	100,0

Font: UdG.

¹ Són set Escoles que el 2005 aportaven 1.219 estudiants a la UdG: Escola Universitària de Turisme (EUT) Mediterrani, EUT Euroaula, EUT Ceta, EUT de Sant Pol de Mar, EUT de Terrassa, EUT Esma i EUT Turisme Formàtic.

Estudiants a la Biblioteca del Campus Montilivi

Dins les comarques gironines, la procedència, òbviament, guarda una certa correlació amb el pes demogràfic dels diferents municipis (Taula 2), si bé des d'aquesta perspectiva cal remarcar algunes especificitats. La primera haurà de ser que pràcticament el 30% dels matriculats de la demarcació –és a dir dels 8.386 estudiants de la província- prové de la comarca del Gironès, i més en concret un 25,3% de la pròpia capital (que suposa un 17,3% del total de matriculats). És un pes fins a cert punt previsible tant per la rellevància demogràfica com, i sobretot, per l'efecte de la proximitat, que com es veurà més endavant sembla un factor força determinant a l'hora d'escollir universitat. Es remarca aquest segon aspecte perquè el primer no sembla suficient per explicar la dada; s'ha de tenir present que Girona representa un 13% del total de la població de la província i el Gironès un 24,2%, sensiblement per sota de les dades universitàries.

Per sota de la capital, les ciutats que apareixen són totes les previsible de les comarques gironines i Barcelona, si bé sense guardar una correlació amb la població total de cadascuna. És a dir, ciutats més properes a Girona aporten més estudiants que ciutats més allunyades o immerses en altres dinàmiques funcionals –com són els casos de Lloret i Blanes. Cal remarcar que entre les ciutats que aporten més de cent estudiants, únicament n'hi ha tres de la província de Barcelona.

Precisament el segon municipi de proveniença dels estudiants és Barcelona, amb 754, un 6,2% del total de matriculats, superant de molt el tercer municipi, que és Figueres (amb 470 estudiants). Però aquesta és una dada fins a cert punt enganyosa, perquè si s'extreuen les escoles de Turisme de fora de Girona, el percentatge baixa fins a un 2,5%, i de segona ciutat de la llista passaria a cinquena; una dada que vista des de Barcelona és testimonial.

Taula 2. Principals municipis de Catalunya com a origen dels estudiants de la UdG, 2005

Municipi	Núm. Estudiants	%*
Girona	2.118	17,3
Barcelona	754	6,2
Figueres	470	3,8
Salt	381	3,1
Olot	322	2,6
Banyoles	299	2,4
Blanes	265	2,2
Sant Feliu de Guíxols	224	1,8
Lloret de Mar	207	1,7
Cassà de la Selva	184	1,5
Palafrugell	171	1,4
Palamós	155	1,3
Santa Coloma de Farners	141	1,2
Roses	131	1,1
Vic	117	1,0
Bisbal d'Empordà, la	107	0,9
Hospitalet de Llobregat, l'	103	0,8
Torroella de Montgrí	100	0,8

Font: UdG. *% en relació al total de Catalunya.

D'altra banda, és important el fet que les comarques barcelonines però veïnes de les gironines aporten unes xifres prou importants d'estudiants, que superen bastant les de Barcelona ciutat, i que fins i tot si es miren a nivell municipal i es compten només les poblacions més properes a Girona –les del Maresme Nord, d'Osona i del Vallès Oriental de la conca de la Tordera- gairebé s'igualen les de la capital o van força més enllà,² destacant-se Vic amb 117 estudiants, Tordera amb 92, Sant Celoni amb 90, Pineda de Mar amb 82, Manlleu amb 74, Calella amb 73... Tot i això, si es tenen en compte el conjunt de municipis d'aquestes comarques, els números queden força més esvaïts: únicament un 7,5% dels maresmcens matriculats a primer curs universitari el 2005 ho han fet a la UdG i, en el cas dels osonencs, el percentatge puja fins el 15%. I al Vallès Oriental aquest percentatge encara és menor. És a dir, l'atracció de la UdG d'alumnat de comarques veïnes a les gironines es pot considerar important en valors absoluts i en relació a la Universitat, però és sens dubte una atracció petita en relació a aquestes mateixes comarques. Uns resultats, doncs, ambivalents tenint en compte l'aspiració clara de la UdG a fer-se present en aquest entorn territorial.

Per veure com ha evolucionat al llarg del temps l'origen dels estudiants matriculats, es disposa de dades des de l'any 1997. Dins un context general d'un estancament del nombre de matriculats, després d'una pèrdua a l'inici de la dècada, semblaria –vegi's la Taula 3- que hi ha hagut canvis rellevants, sobretot per la caiguda de pes –fins a un 6,5% menys- d'estudiants provinents de les comarques (província) de Girona i un increment dels de Barcelona. Però en realitat no ha estat tan així, i més aviat la tendència podria ser la contrària, com es pot comprovar si es comparen els anys 2000 i 2005. Semblaria que la caiguda de la pressió demogràfica sobre les places universitàries pot haver provocat que a la UdG hi vagin a estudiar menys barcelonins que no trobaven plaça a Barcelona. També altera els números de l'any 1997 el fet que aleshores no comptessin les escoles de turisme adscrites. Per últim, tot i representar uns percentatges molt petits, s'ha de remarcar l'augment d'estudiants procedents de fora de Catalunya.

² Si es descompten els estudiants d'escoles de Turisme adscrites. Una gran part d'aquests estudiants són de Barcelona ciutat, malgrat que alguna de les escoles està ubicada al Maresme.

Taula 3. Evolució de l'origen dels estudiants per províncies catalanes, 1997-2000-2005.

	1997	1997 %	2000	2000 %	2005	2005 %
Girona Prov.	8.499	74,9	8.850	65,9	8.386	68,5
Barcelona Prov.	2.451	21,6	3.984	29,7	3.189	26,1
Lleida Prov.	101	0,9	144	1,1	134	1,1
Tarragona Prov.	105	0,9	176	1,3	187	1,5
Total Catalunya	11.156	98,3	13.154	98,0	11.896	97,2
Reste	191	1,7	269	2,0	345	2,8
Total	11.347	100,0	13.423	100,0	12.241	100,0

Font: Generalitat de Catalunya.

4.2. ON ESTUDIEN ELS GIRONINS?

El 60,4% d'estudiants de primer curs de la UdG provenen d'alguna de les set comarques gironines, però aquesta preferència general per la UdG presenta variacions remarcables i matisos rellevants quan es miren individualment les dades. Segons les de 2005 de nous matriculats (no del conjunt de matriculats), hi ha quatre comarques –el Gironès, l'Alt Empordà, el Baix Empordà i el Pla de l'Estany– on els estudiants s'inclinen en una gran majoria per anar a Girona, mentre que dues més –la Garrotxa i la Selva– presenten unes dades en les quals tot i ser encara majoritària l'elecció de la UdG, aquesta ho és en unes xifres força més baixes, poc més de la meitat. La de la Selva no és una dada estranya, més aviat confirma tant la fragmentació de la comarca entre uns espais d'interior, de plana i de costa –que comporten diferents vincles amb la capital– com la integració en molts aspectes de part del seu territori en les dinàmiques de la regió metropolitana de Barcelona. Quant al Ripollès, és l'única comarca de la regió en la qual els seus estudiants no opten majoritàriament per anar a Girona, sinó que l'atracció i l'accessibilitat de les universitats barcelonines –“Central”, Autònoma i de Vic– és molt més forta, de la mateixa manera que passa amb força altres aspectes econòmics i socials.

Pel que fa a la Cerdanya, el 2005 només consten matriculats a la UdG 11 estudiants dels municipis de la comarca que pertanyen a la província de Girona, és a dir un 0,1% del total de la UdG.

Taula 4. Estudiants a la UdG per comarques i relació amb el total d'estudiants i amb la població comarcals

Estudiants de les comarques gironines assignats juny de 2005 i població								
	Alt Emp.	Baix Emp.	Garrotxa	Gironès	Pla de l'Estany	Ripollès	Selva	Total C. Girona
% Estudiant a la UdG	16,7	15,8	7,3	37,5	5,6	1,8	15,4	100,0
% Total estudiants	16,2	15,1	8,1	32,4	5,4	4,6	18,2	100,0
% Població 2005	18,3	18,5	8,0	24,7	4,3	4,1	22,2	100,0

Font: UdG.

La Taula 5 reflecteix un altre aspecte interessant per mesurar l'impacte de la UdG i, a més, algun altre aspecte sociològic. S'hi pot observar com unes quantes comarques, i molt marcadament el Gironès, semblen tenir una major tendència que la seva població jove segueixi estudis universitaris diferentment d'altres comarques, sobretot les litorals. D'una banda, això sembla confirmar l'efecte de la proximitat “a casa” de la universitat com un estímul a seguir estudis; d'altra banda, si això fos així també en dades d'altres anys es reforçaria la hipòtesi que s'ha repetit moltes vegades d'una menor formació de la població de les comarques i els municipis costaners, deguda a la facilitat que aquests territoris donen per a l'entrada al mercat laboral del turisme i la construcció sense grans necessitats de qualificació.

El 60,4% d'estudiants de primer curs provinents de les comarques gironines esmentat més amunt, és una proporció que se situa en un terme mig en relació a les altres universitats “territorials” catalanes, amb la Rovira i Virgili, per davant amb un 68,7%, i la de Lleida, per sota amb un 52%. Trobar una explicació a aquesta

Estudiants davant la Facultat de Ciències Econòmiques i Empresariales

lleugera diferència no és senzill, tot i que sí que es pot donar algun criteri. Per començar, sembla evident que el fet de tenir una universitat a la pròpia ciutat o a l'àrea urbana és per a molts estudiants i famílies un factor determinant. Així s'explica probablement que, com s'ha dit, pràcticament el 30% dels estudiants gironins de la UdG vinguin del Gironès, i també s'hi podria afegir a aquesta lògica l'aportació del Pla de l'Estany.

Taula 5. Nous matriculats a les universitats catalanes % (juny) 2005

	Alt Emp.	Baix Emp.	Garrotxa	Gironès	Pla de l'Estany	Ripollès	Selva	Total C. Girona
Un. de Barcelona	14,8	13,4	18,8	9,7	12,2	22,5	16,0	13,7
Un. Autònoma de Barcelona	8,0	10,3	8,6	7,2	9,1	19,6	12,6	9,6
Un. Politècnica de Catalunya	5,3	5,5	9,8	3,8	5,5	11,6	7,8	6,0
Un. Pompeu Fabra	4,9	2,9	2,4	4,2	4,9	2,9	5,3	4,1
Un. de Lleida	0,8	0,7	1,6	0,5	0,0	0,7	1,5	0,8
Un. Rovira i Virgili	0,4	0,4	0,0	0,2	1,2	0,0	0,4	0,3
Un. de Girona	62,2	63,3	53,9	70,0	61,6	23,2	51,0	60,4
Eng. Geològica UB-UPC	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,0
Un. de Vic	3,5	3,5	4,9	4,4	5,5	19,6	5,3	5,1
Totes les universitats	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

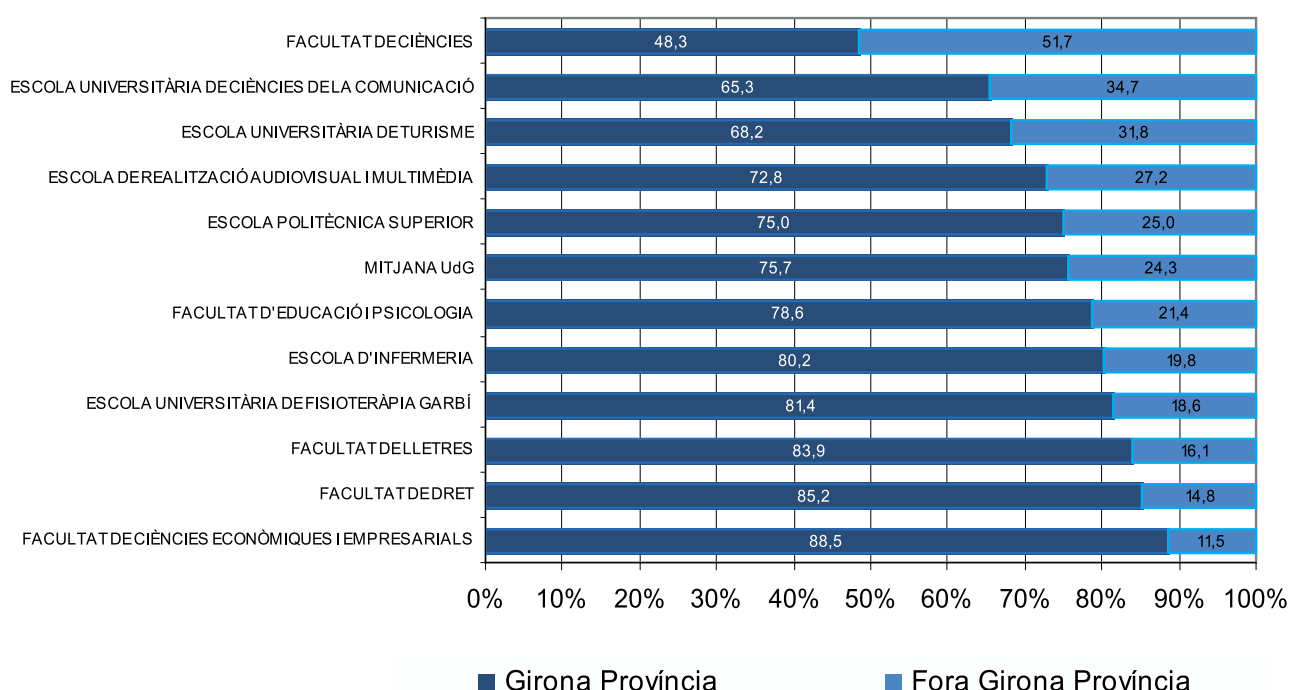
Font: Departament d'Educació, Generalitat de Catalunya.

Per la seva banda, la dimensió de l'àrea urbana de Tarragona-Reus, que supera bastant els 200.000 habitants, també corroboraria la hipòtesi anterior. En canvi, el cas de Lleida no, probablement per una tendència de la resta de la regió a anar directament a estudiar a Barcelona. També és cert que la UdL té un percentatge significatiu d'estudiants, que prové de comarques de la Franja de Ponent, que afecten les dades finals.

4.3. QUÈ ES VA A ESTUDIAR A LA UdG?

Una anàlisi per facultats i escoles permet veure que la capacitat d'atracció de la UdG no és ni molt menys homogènia, sinó que presenta diferències significatives en funció dels estudis. Si la mitjana del conjunt de la Universitat és d'un 24,3% dels estudiants (sense comptar les escoles de turisme de fora de Girona) procedents de fora de la província de Girona, al gràfic següent es pot observar com el 2005 hi ha cinc centres que estan per damunt d'aquest percentatge i sis que estan per sota. En xifres relatives, destaca de molt la Facultat de Ciències, on més de la meitat dels matriculats provenen de fora la demarcació i les escoles de Comunicació i de Turisme; i per la franja baixa, les facultats de Lletres, Dret i Econòmiques i Empresariales també sobresurten, i amb prou feines cap d'elles supera el 15% d'estudiants no gironins. Les xifres absolutes posen de relleu, en canvi, la importància de l'Escola Politècnica i de la Facultat de Ciències a l'hora d'atreure estudiants de comarques no gironines: entre totes dues en sumen més de 1.400, és a dir el 52% del total.

Gràfic 1. Procedència dels estudiants de la UdG.

Font: Elaboració pròpia a partir de UdG.

Únicament la província de Barcelona aporta un nombre d'estudiants –absolut o relatiu– significatiu a qualsevol dels centres: més del 10% a tots i superant el 20% a cinc (fins un màxim del 35,5% a Ciències). Analitzant amb més detall les dades, els estudis que atreuen més alumnat de Barcelona són, per aquest ordre, Biologia, Ciències Ambientals i Arquitectura Tècnica. És a dir, l'atracció sembla concentrar-se en llicenciatures que gaudeixen d'una forta demanda i que poden patir una falta de places en algunes universitats. Aquesta afirmació serveix per tots tres casos, tot i que en el cas de Ciències Ambientals sembla que té des de fa anys una atracció específica d'estudiants de les Illes Balears.

**Taula 6. Estudiants de la UdG per Escoles, Facultats i origen per províncies
(sense escoles de Turisme de fora de Girona), 2005**

	Illes Balears	Barcelona	Tarragona	Lleida	Resta	Total fora Girona Prov.	Girona Prov.	TOTAL	%
Escola de Realització Audiovisual i Multimèdia	0	24	5	1	1	31	83	114	1,0
Escola Politècnica Superior	33	649	44	34	22	782	2.348	3.130	28,4
Escola d'Infermeria	3	33	1	1	15	53	215	268	2,4
Escola Universitària de Ciències de la Comunicació	15	108	5	5	11	144	271	415	3,8
Escola Universitària de Fisioteràpia Garbí	2	30	2	1	21	56	245	301	2,7
Escola Universitària de Turisme	8	134	8	11	5	166	356	522	4,7
Facultat de Ciències	34	429	88	44	30	625	584	1.209	11,0
Facultat de Ciències Econòmiques i Empresarials	4	163	1	6	9	183	1.409	1.592	14,4
Facultat de Dret		106	3	5	25	139	801	940	8,5
Facultat de Lletres	4	90	3	9	25	131	683	814	7,4
Facultat d'Educació i Psicologia	9	324	10	9	16	368	1.349	1.717	15,6
Total	112	2.090	170	126	180	2.678	8.344	11.022	100,0

Font: UdG

L'evolució d'aquesta atractivitat dels centres presenta dinàmiques diferents (vegi's la Taula 7). Cal destacar l'Escola Politècnica Superior també des d'aquest punt de vista per la caiguda del percentatge d'estudiants no gironins que ha experimentat en els vuits anys dels quals es disposa de dades. Des de xifres més modestes, la caiguda també ha estat important a les Facultats de Dret, Lletres i d'Economia i Ciències Empresarials. Com a explicació a aquesta tendència es pot donar la de la baixa de la demanda universitària a la qual ja s'ha fet referència anteriorment. És a dir, la disponibilitat o, fins i tot, excés de places, afavoreix que es triï el centre més proper a casa, sobretot si no hi ha diferències significatives en la qualitat.

És clar que aquesta explicació no serveix pels centres que, contràriament, han vist com augmentava la demanda des de fora de la província. Són els casos de la Facultat d'Educació i Psicologia, la de Ciències, i les escoles de Turisme i Infermeria. Circumstàncies específiques d'aquests estudis –com l'eclosió dels estudis de Ciències Ambientals o de Turisme- han estat determinants.

Classe a l'Escola Politècnica Superior

Taula 7. Estudiants de la UdG per Escoles, Facultats de fora de la província de Girona (sense escoles de Turisme de fora de Girona), % 1997, 2000 i 2005

	% Estudiants de fora Girona Prov. 1997	% Estudiants de fora Girona Prov. 2000	% Estudiants de fora Girona Prov. 2005
Escola de Realització Audiovisual i Multimèdia	-	-	1,2
Escola d'Infermeria	0,9	2,1	2,0
Escola Politècnica Superior	39,6	41,4	29,2
Escola Universitària de Ciències de la Comunicació	0,4	1,3	5,4
Escola Universitària de Fisioteràpia Garbí	-	-	2,1
Escola Universitària de Turisme	3,6	3,4	6,2
Facultat de Ciències	17,4	21,5	23,3
Facultat de Ciències Econòmiques i Empresarials	12,8	8,3	6,8
Facultat de Dret	10,4	5,6	5,2
Facultat de Lletres	9,3	8,1	4,9
Facultat d'Educació i Psicologia	5,7	8,3	13,7
Total	100,0	100,0	100,0

Font: UdG.

4.4. D'ON VE EL PROFESSORAT I EL PAS?

Una de les expectatives més remarcades quan es va posar en marxa la UdG era la de l'impacte que centenars de professors i tècnics qualificats podien generar a Girona i les comarques de l'entorn. Aquest impacte és difícil d'avaluar d'una manera objectiva –més enllà dels càlculs de poder adquisitiu i les hipòtesis de despesa que es puguin fer-, tot i que aquest col·lectiu tampoc no s'ha escapat de les periòdiques opinions de decepció

per manca de presència o d'implicació en el seu entorn social, cultural o polític. No deixa de ser aquesta una reflexió argumentable, si bé com sempre relativa en funció de les expectatives que es creessin.

Des de la perspectiva del professorat la “territorialitat gironina” de la universitat és aclaparadora: el 85% del professorat viu en algun municipi de la província. Dins seu, la preeminència de Girona ciutat i del Gironès com a lloc de residència encara és més remarcada que en el cas dels estudiants. Dels 1.280 professors i professores, com es pot veure a la Taula 8, quasi el 60% viuen al Gironès, i el 48% concretament a la capital, és a dir més de sis-cents. No es disposa de dades, com s'ha dit, de si aquest professorat s'ha traslladat a viure a Girona o els seus entorns degut precisament a la feina; però sigui com sigui tot tendeix a reconèixer l'impacte de la Universitat.

Taula 8. Lloc de residència del personal docent de la UdG, 2007

	Personal docent	%
Girona Prov.	1.086	84,8
Alt Empordà	69	5,4
Baix Empordà	70	5,5
Garrotxa	38	3,0
Gironès	753	58,8
Pla de l'Estany	73	5,7
Ripollès	3	0,2
Selva	80	6,3
Barcelona Prov.	180	14,1
Altres	14	1,1
Total	1.280	100,0

Font: Universitat de Girona

Per matisar més aquesta primera impressió, o certesa, que podria porta a una impressió de fort localisme, s'ha de ressaltar que la segona ciutat que aporta més professorat és Barcelona, amb 89, i que les comarques barcelonines en conjunt suposen el 14% del total dels cinquanta-cinc municipis de procedència (tot i que després de Barcelona capital, apareix Terrassa només amb sis professors).

Més enllà de Girona i Barcelona, sobresurten en el mapa de la residència del professorat les ciutats més grans de les comarques gironines i, com a segon factor determinant, es perfila la proximitat a la capital. Així, juntament amb Figueres, Olot, Salt, Banyoles o Sant Feliu de Guíxols, apareixen Cassà de la Selva, Sant Gregori o Fornells de la Selva entre els primers llocs. En sentit contrari, i d'alguna manera contradient l'afirmació anterior, els municipis de la Selva marítima semblen tenir un vincle més feble amb la Universitat que el que s'observava en les dades d'estudiants. En efecte, Blanes i Lloret queden molt per sota del que la seva dimensió poblacional faria esperar. És a dir, una situació bastant similar a la que es detecta en les anàlisis de la procedència dels estudiants i que coincideix amb moltes altres anàlisis de caràcter socio-econòmic.

De totes maneres, per tenir una visió més acurada del comportament territorial del professorat, caldria disposar de dades sobre canvis de residència que hagin pogut protagonitzar els professors aquests darrers anys i que es puguin atribuir a la localització del lloc de treball. Sembla, no simplement per la intuïció, que s'han produït tres tipus de fluxos: un d'atracció important de Girona de professorat que podia residir en altres municipis –al que s'ha de sumar l'establiment d'antics estudiants que han esdevingut professors-; un en sentit contrari de professors que han marxat des de Girona cap a municipis de l'entorn seguint una lògica més àmplia de recerca de determinades tipologies d'habitatge; i una tercera casuística, que és una síntesi de les dues anteriors, doncs és l'atracció cap a Girona però amb assentament a municipis de l'entorn (Quart, Fornells de la Selva, Bescanó, Vilablareix...).

Taula 9. Principals municipis de residència del personal docent de la UdG, 2007

Municipi	Nombre de professors/es	%
Girona	617	48,2
Barcelona	89	7,0
Banyoles	53	4,1
Figueres	34	2,7
Salt	28	2,2
Olot	22	1,7
Santa Coloma de Farners	18	1,4
Cassà de la Selva	12	0,9
Bisbal d'Empordà, la	12	0,9
Sant Gregori	11	0,9
Fornells de la Selva	11	0,9
Torroella de Montgrí	11	0,9
Sant Feliu de Guíxols	11	0,9
Palafrugell	11	0,9
Quart	9	0,7
Llagostera	9	0,7
Lloret de Mar	8	0,6
Blanes	8	0,6
Celrà	8	0,6
Roses	8	0,6
Bescanó	7	0,5
Palamós	7	0,5
Riudellots de la Selva	6	0,5
Terrassa	6	0,5
Restat	264	17,9
Total	1.280	100,0

Font: UdG.

Quant al personal d'administració i serveis, la seva residència és també majoritàriament al Gironès (vegi's la Taula 10), amb una proporció que supera de molt la del professorat, en un 15%. La diferència fonamental en relació a les dades del professorat és precisament aquesta: la concentració al Gironès. És a dir, gairebé tres de cada quatre PAS resideixen en aquesta comarca i, més enllà, tan sols la Selva, el Baix Empordà i el Pla de l'Estany arriben o superen el 5%, i totes les comarques gironines en conjunt assoleixen el 97%, un pes molt major que el del professorat que, recordi's, era tot just del 85% per l'aportació, sobretot, de Barcelona ciutat, la qual en aquest segon col·lectiu és numèricament irrellevant –només set persones. Sembla, per tant, que d'una manera encara més accentuada que per al professorat, el factor de la proximitat al lloc de treball pels PAS és determinant a l'hora de, o bé escollir el lloc de residència, o bé escollir el lloc de treball (també seria, per tant, interessant disposar de dades de canvi de municipi de residència).

Taula 10. Comarques de residència del PAS, 2007

Comarca	PAS	%
Alt Empordà	17	2,6
Baix Empordà	40	6,0
Garrotxa	14	2,1
Gironès	490	74,0
Pla de l'Estany	39	5,9
Ripollès	1	0,2
Selva	41	6,2
Total comarques gironines	642	97,0
Altres	20	3,0
Total	662	100,0

Font: UdG

El trasllat a escala municipal d'aquestes dades –vegi's la Taula 11- confirma, com no podia ser d'altra manera, el que s'acaba d'escriure: Girona ciutat per ella mateixa concentra quasi el 60% del PAS i amb els municipis del seu entorn immediat s'arriba al 67%, destacant entre aquests Salt. Fora ja d'aquest àmbit, al "rànkning" hi apareixen les ciutats molt properes a la capital: Banyoles, Cassà de la Selva i, ja amb menys pes, Sant Feliu de Guíxols. Aquesta darrera ciutat és l'única de les "grans" del sistema urbà de la regió de Girona –llevat de Salt- que ocupa un dels primers llocs en aquest llistat; és a dir, ni Olot, ni Figueres, ni Palafrugell, ni Blanes o Lloret superen l'u per cent de residents dels 662 PAS de la UdG.

Taula 11. Principals municipis de residència del PAS, 2007

Municipi	PAS	%
Girona	388	58,6
Banyoles	24	3,6
Salt	22	3,3
Cassà de la Selva	14	2,1
Sant Feliu de Guíxols	11	1,7
Bescanó	10	1,5
Sarrià de Ter	9	1,4
Celrà	8	1,2
Barcelona	7	1,1
Caldes de Malavella	7	1,1
Sant Gregori	7	1,1
Total	662	100,0

Font: UdG.

De totes maneres, cal remarca que el PAS és un col·lectiu molt ampli i divers, amb, per exemple, nivells de qualificació i d'especialització molt diferents. Per això, amb la informació disponible, extreure'n lògiques de "comportament territorial" és massa agosarat, més enllà del que les dades permeten veure sense necessitat de valoració.

5.

LA PRESÈNCIA INSTITUCIONAL DE LA UdG FORA DE LA CIUTAT DE GIRONA

5.1. LA DIFUSIÓ DE LES ACTIVITATS DE FORMACIÓ I RECERCA PEL TERRITORI

En paral·lel a la consolidació de la UdG i al creixement del campus urbà de Girona, es va plantejar, des dels òrgans de govern i d'agents externs, de quina manera la institució s'havia de fer present a les comarques i ciutats del seu entorn. Era una pregunta que tant es feien la pròpia Universitat com uns quants ajuntaments que buscaven un vincle específic que apropés els estudis superiors a les seves ciutats. Les maneres com es van concretar aquests vincles van ser diverses, des de convenis genèrics o per a desenvolupar tasques concretes fins a la creació de càtedres temàtiques que tenen la seva seu o un peu en alguna ciutat –com passa a Palamós, Banyoles, Figueres, Olot i Manlleu-. En el cas de Palamós es tracta de la Càtedra d'Estudis Marítims, que es creà el 2000, consolidant tot un seguit de col·laboracions entre la ciutat i la Universitat que tenien com a motiu comú el mar i la pesca. A Banyoles la càtedra és la d'Esports i Educació Física, que també enllaça amb una tradició de la ciutat. A Figueres, la Càtedra d'Art i Cultura Contemporània tot i tenir la seva seu a Girona troba en l'oferta museística de la ciutat de l'Alt Empordà, mitjançant un conveni, una base per a les seves inqüestionables activitats i projecció. I en el cas d'Olot i de Manlleu, és la Càtedra de Geografia i Pensament Territorial la que sense ser-hi ubicada té uns compromisos amb totes dues ciutats de generar-hi activitat i reflexió a l'entorn del paisatge i del Ter, respectivament, com a fils conductors.

Inauguració de curs a la Càtedra d'Estudis Marítims de la UdG (Palamós)

Altres experiments, els podríem anomenar d'aquesta manera, han estat el centre Joaquim Xirau a Figueres, creat amb la intenció d'acollir activitats universitàries més o menys estables i que no ha acabat de quallar; o, ben diferent, la Fundació d'Estudis Superiors d'Olot. En aquest cas, es tracta d'una estructura impulsada des de l'Ajuntament de la ciutat, i amb implicació de la societat civil, pensada per promoure les activitats acadèmiques i de recerca, no exclusivament provinents de la UdG, i que està assolint uns bons resultats.

Una altra via de presència social i territorial de la Universitat és la que es fa mitjançant les diferents fundacions de què disposa la UdG. La Fundació Universitat de Girona: Innovació i Formació des de fa anys promou i acull iniciatives i organitza cursos i activitats de tota mena –d'estiu, de formació continuada, per a gent gran...– que tenen lloc en un bon nombre de ciutats, sovint en col·laboració amb les institucions locals. Malgrat alts i baixos en la matriculació, sembla una via plenament consolidada, eficaç per l'aproximació de la UdG a la societat i que fins i tot implica la presència de representants d'alguns ajuntaments als òrgans de govern de la Fundació.

Una altra Fundació és la del Parc Científic i Tecnològic que, a més de promoure la construcció i l'activitat del parc ubicat a la Creueta, ha signat diversos convenis amb l'objectiu de promoure l'activitat econòmica i la recerca a unes poques ciutats i pobles de les comarques gironines. Aquesta fundació ha recolzat la creació de centres o serveis a municipis com Celrà, Banyoles, les Preses, Ribes de Freser o Sant Feliu de Guíxols. En totes aquestes poblacions la figura present és el “viver d'empreses”, que ha de potenciar la generació d'una activitat econòmica especialment lligada als respectius entorns territorials. La gran majoria ha sorgit amb la col·laboració dels ajuntaments als quals s'han afegit consells comarcals o cambres de comerç. La diversitat de poblacions que en aquests moments disposen d'alguns d'aquests vivers dóna idea de fins a quin punt la seva localització respon més a motius d'oportunitat que no pas a una programació des de la UdG. Una dinàmica que sembla corregir-se parcialment amb el nomenament d'un responsable del tema i amb el “Projecte global d'emprenedoria de la UdG”. Aquest document exposa la previsió d'obrir-ne de nous a l'Alt Empordà, a la Selva i informa que té també contactes amb la Universitat d'Andorra.

Com a experiència singular, i potent, de presència de la UdG en el territori –i d'implicació real de la Universitat en el teixit econòmic de l'entorn– cal destacar el Campus Agroalimentari, que agrupa tot un seguit d'entitats¹ amb la finalitat de coordinar les experiències de recerca i docència a tots nivells en temes agraris i alimentaris. Es tracta, per tant, d'un campus en xarxa més que no pas físicament real i que ha aconseguit aglutinar recursos i esforços d'un sector que a les comarques gironines és dels més competitiu i estructurat.

Finalment, s'ha d'esmentar que des de la Llei estatal de Reforma Universitària del 1983, s'havien de constituir uns “Consells Socials” que, entre altres atribucions, havien de vetllar –mitjançant gestions, ajuts, intermediació...– precisament pel vincle entre les universitats i el seu entorn social. En aquest marc legal, el Consell Social de la UdG juga un paper important en la visualització de la Universitat en el territori; parlant en propietat:

actua com a vehicle de la visió i les demandes de la societat, impulsa la col·laboració entre les entitats de l'entorn i la Universitat i promou l'acompliment de la seva missió de suport al desenvolupament econòmic i social i la seva projecció.

(www.udg.edu/consellsocial)

5.2. UN CAMPUS URBÀ, METROPOLITÀ O REGIONAL?

Però, sens dubte, l'experiència més destacada de presència institucional de la UdG en el territori va ser la integració de Sant Feliu de Guíxols al campus universitari pel trasllat en aquest municipi de l'Escola de Turisme. Una confluència de necessitats i interessos va fer que l'entrada dels estudis de turisme a la UdG es fes per la porta de la ciutat costanera. Sant Feliu es comprometia a aportar l'espai i els edificis necessaris per a l'activitat docent i de recerca i la UdG aconseguia, era el discurs oficial, ubicar sense costos l'Escola en un entorn que garantia la sinergia amb el sector turístic.

Instal·lada provisionalment a l'edifici de l'antic monestir benedictí, l'Escola va començar a funcionar el curs 1998-99, tot i les reticències inicials per part d'alguns dels implicats. En paral·lel a aquest inici interí es van començar els treballs per a la definició física del campus, tant en el sentit urbanístic com arquitectònic, amb un concurs per al que hauria de ser nou edifici de l'Escola guanyat per l'equip Espanyol-Hereu. D'altra banda,

¹ Formen part del Campus Agroalimentari la Universitat de Girona; la Diputació de Girona (Semega); la Fundació Mas Badia; el Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca de la Generalitat de Catalunya (Escola de Capacitació Agrària de l'Empordà); i l'Institut de Recerca i Tecnologia Agroalimentàries (IRTA).

el projecte, des del punt de vista acadèmic i de serveis, s'anava configurant per tal de crear tot un entorn que, a partir del "pal de paller" que era l'Escola, reforçés i diversifiqués el campus amb altres serveis, estudis i activitats.

Els canvis en els respectius governs, en el projecte urbanístic i arquitectònic –associat a un canvi de localització i una seu més petita–, els retards en l'acompliment dels terminis i, per tant, l'allargament del període d'interinitat van fer que, no sense polèmica, el 2004 l'Escola de Turisme "tornés" cap a Girona per instal·lar-se, també provisionalment, al campus del Barri Vell. No s'havia aconseguit ni que el projecte de Sant Feliu fos irreversible ni que la promesa d'igualtat de condicions amb el campus de Girona fos efectiva. En aquest mateix període, la Universitat Rovira i Virgili va portar els seus estudis de Turisme a Vila-seca, on continuen.

En aquest viatge d'anada i vinguda, òbviament, hi compta molt de nou un debat de fons sobre el paper de la UdG al territori; un debat que es movia entre dues polaritats: la que creia que la universitat havia de "fidelitzar" el territori davant d'altres universitats i que una descentralització la reforçava; i la que pensava que la diversificació espacial, contràriament, l'afeblia. El debat, visualitzat en l'evolució de l'experiència de Sant Feliu i el resultat del mateix, ha marcat les aspiracions d'altres ciutats en relació a la presència de la UdG als seus municipis; molt especialment a Olot, on es van esmerçar molts esforços en converses, projectes i negociacions per crear-hi una facultat de Belles Arts.

Tot aquest debat no és comparable, per tant, amb el que en aquests moments, l'any 2007, s'està plantejant en relació a la ubicació d'una futura facultat de Medicina, tot i que Figueres ha manifestat el seu interès en el tema. En aquest cas, i per això no és al centre de les discussions el model territorial de la UdG, es tracta de decidir una localització metropolitana pels estudis que es reclamen, i les opcions es mouen entre Sarrià de Ter i Salt, en funció de la presència o proximitat d'ambdós municipis a equipaments hospitalaris de referència. Però sembla clar que això no es tracta d'una descentralització de la UdG sinó que aquests espais proposats –al marge de l'evident idoneïtat– cauen plenament dins el que l'imaginari col·lectiu i el dia a dia entén com a àrea urbana de Girona.

La suma de totes aquestes iniciatives, tant les exitoses com les frustrades, acaben dibuixant un mapa de les aspiracions del territori gironí en relació a la seva universitat, i a la inversa. Es pot veure que són molts els municipis que entenen que la presència o el suport de la UdG o de qualsevol altra universitat, i no són pocs els que la busquen ja sigui pública o privada, a iniciatives pròpies és un valor afegit quasi imprescindible en un context de competència entre ciutats i de valorització màxima de la formació i la informació.

Però si l'estratègia és ben clara per la banda local, no ho ha estat tant per la banda de la Universitat, que durant aquests quinze anys ha oscil·lat entre l'esforç per consolidar el doble campus urbà de Girona i la voluntat de presència a les comarques, en un difícil equilibri per tal que un enderriament no afeblís l'altre, sobretot quan els recursos són escassos. Sembla, però, que després de l'experiència de Sant Feliu de Guíxols, l'opció ha estat una concentració clara en el campus central i, com s'ha vist, una diversificació dels mecanismes de relació amb el territori sense que això comporti compromisos forts de descentralització ni d'inversió. Aquest plantejament el fa explícit d'una manera ben transparent i detallada el Pla Estratègic 2004-2007 de la UdG, en el qual especifica els objectius, els instruments i els continguts de les relacions entre la Universitat i els municipis:

47.4. Definir una política general de presència territorial de la UdG als municipis, fora dels campus actuals, i adequar la realitat actual a aquesta política general.

– La UdG ofereix als ajuntaments:

- **Formació continuada professionalitzadora. Inclou la formació de postgrau oferta per la FUGIF i la formació sol·licitada per empreses i institucions.**
- **Extensió universitària. Inclou la formació cultural de nivell universitari, amb o sense reconeixement de crèdits de lliure elecció.**
- **Formació universitària per a la gent gran.**
- **Atenció a l'alumnat de la UdG de la població i comarca (racó de La meua UdG).**
- **Punt d'informació de la UdG (punt CIAE).**

- Serveis de biblioteca a distància per a usuaris externs.
- Als ajuntaments on hi hagi conveni específic:
 - Càtedres.
 - Viver d'empreses.
- L'Ajuntament aporta:
 - Espais adequats: aules, sala d'informàtica (4 PC), un despatx, una recepció i un punt d'informació.
 - Equipament i mobiliari (algun equipament pot ser aportat per la UdG, com per exemple el de videoconferència).
 - Manteniment dels espais i equipaments.
 - Una persona (o part de la dedicació de personal propi) per atendre la recepció, el punt d'informació i el control d'accés a les instal·lacions.
 - Els rètols exteriors i interiors que identifiquin la presència de la UdG (que poden anar a càrrec de la UdG).

Planificació Estratègica de la UdG 2004-2007, p. 81-82.

6.

LA UdG COM A CAMPUS URBÀ: ELS SEUS EFECTES EN EL DESENVOLUPAMENT DE LA CIUTAT

Com s'ha apuntat a l'apartat 3, des dels anys setanta l'horitzó universitari havia format part dels discursos sobre el futur de Girona ciutat. A partir de la Transició i de la reinstauració dels ajuntaments democràtics, aquest horitzó es concreta amb decisions que fan possible el creixement del Col·legi Universitari i dels estudis d'Enginyeria Tècnica. La doble adscripció dels estudis –a la UAB i a la UPC- va mantenir la “política universitària” de Girona, local, amb dues lògiques diferents també des del punt de vista urbanístic, partint de la presència d'uns al centre de la ciutat i dels altres, ben aviat, als afores, a Montilivi.

De fet, no era un plantejament singular ni estrany, sinó que ha estat comú en moltes altres universitats que han tingut una història similar i uns objectius acadèmics i ciutadans semblants als de Girona. Sense anar més lluny, la Universitat de Lleida a optat per un model idèntic. L'aleshores alcalde Joaquim Nadal expressava d'aquesta manera, l'any 1983, el neguit per algunes de les tensions que es preveien per a la futura universitat i en proposava una reinterpretació:

La dispersió física, la descoordinació total, la provisionalitat permanent, la competència solapada, no creen precisament consciència universitària i estimulen més aviat el cantonalisme provincià... (p. 259)

Política universitària, projecte universitari únic, pacte institucional, secretariat permanent. Espai: avui es dibuixa ja una doble perspectiva: el complex de Sant Domènec i la zona universitària de Montilivi (...). No es tracta de dividir la Universitat sinó de fer compatible la voluntat de regenerar el barri Vell i d'aprofitar la proximitat de la infraestructura cultural de la ciutat.”

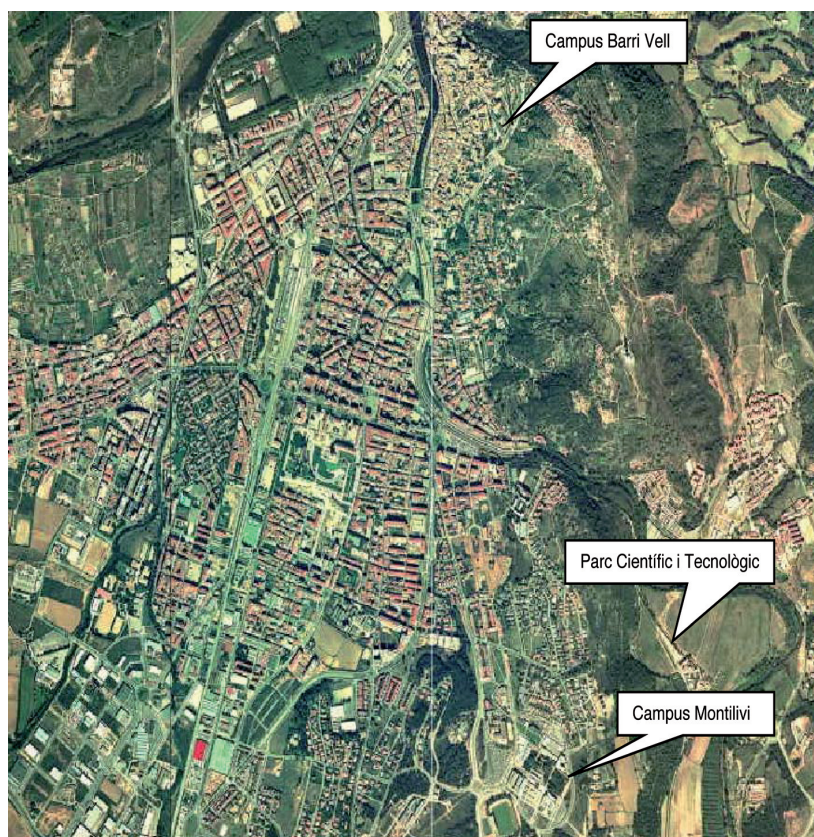
(Nadal, 1983 p. 264-5)

La dualitat va quedar reflectida als instruments de planejament urbanístic que es van redactar a la primera meitat dels anys vuitanta, tant el Pla Especial del Barri Vell del 1984 com el Pla General d'Ordenació Urbana del 1987. El primer establia una destinació per a usos culturals dels edificis que aleshores estaven encara en mans del Ministeri de Defensa i de l'Església. El segon, tot i recollint els continguts del pla especial i del planejament vigent en aquell moment –les Normes Subsidiàries de 1981-, aportava fonamentalment el marc i les condicions d'expansió del campus de Montilivi. La decisió de fer girar la UdG a l'entorn de dos campus que ja tenien preexistències va posar en marxa finalment una forta dinàmica de construcció, iniciada amb la rehabilitació dels edificis de les Àligues (1989-1993, amb projecte de J. Fuses i J. Viader) i del convent de Sant Domènec (1989-1993, de J. Tarrús, J. Bosch i S. Vives) –respectivament com a seu del rectorat i, finalment, de la Facultat de Lletres- i l'ampliació de l'Escola Politècnica (1990-1993, de Pla); dinàmica que des d'aleshores encara no s'ha acabat.

El planejament urbanístic ara vigent (aprovat l'any 2002) manté obertes encara unes quantes “peces” de planejament derivat per acabar de desenvolupar la Universitat. Concretament hi ha la Unitat d'Actuació Maristes, que fixa les condicions de transformació del solar de l'antic col·legi per ser destinat, sembla, a Escola de Turisme (també s'havia parlat en altres moments d'un Institut de Patrimoni Cultural), amb 1.115m² de sostre permès; la Unitat d'Actuació Seminari Facultat de Ciències (?), que regeix la reestructuració del Seminari Menor per a la facultat de Psicologia i Educació; i la Unitat d'Actuació Torre General Peralta, en un solar davant de la Facultat de Lletres, ara sense destinació prevista i amb 1.216m² de sostre.

Fora del Barri Vell únicament hi ha el Pla Parcial Creueta, per al Parc Científic i Tecnològic, que ja s'està executant. Aquest pla significa el primer pas de la urbanització d'una plana fins ara agrària, però també un intent de crear un entorn ordenat i d'una certa qualitat a uns blocs de pisos –els Barceló- i al nucli original de la Creueta, problemàtics precisament per l'aïllament en relació als sistemes urbans.

Fig. 1. Localització de les àrees universitàries a Girona

Font: elaboració pròpia.

6.1. EL CAMPUS DEL BARRI VELL

Els efectes damunt del Barri Vell de la presència de la UdG són inqüestionables; és molt probable que hagués estat impossible trobar alguna altra institució amb una capacitat semblant d'invertir en aquesta zona de la ciutat i més en concret a la part alta del barri, feta de grans contenidors abandonats o infrautilitzats. Els esforços municipals i d'altres administracions en la rehabilitació d'edificis i en el sanejament del barri havien de tenir uns límits si no es volia caure en un greuge en relació a la resta de ciutat, i la UdG ha permès superar-los i, entre tots, invertir un procés de degradació del centre històric i pèrdua de població que durava, com a mínim, des dels anys cinquanta –a principis dels anys vuitanta el 35% dels habitatges del barri estaven desocupats-. Aquest impuls públic inicial i sostingut, com ha passat a moltes altres ciutats, és el que ha creat les condicions perquè la inversió privada anés adquirint protagonisme (segons dades municipals, fins a inicis dels anys noranta la segona no va superar a la primera).

El campus s'articula a l'entorn de la plaça de Sant Domènec, que és on conflueixen mínimament tots els edificis que el componen: la Facultat de Lletres i biblioteca de campus a l'antic convent dominic, l'Aula Magna a l'antiga capella, el Rectorat a l'edifici de les Àligues (seu de l'Estudi General històric), la Facultat d'Educació i Psicologia en reconstrucció (de F. Hereu i J. Espanyol) a l'antic seminari Menor i, finalment tot un seguit d'edificis al llarg del carrer de la Pujada d'Alemanys que acullen serveis de la UdG, el Consell Social, l'Oficina del Síndic i, provisionalment, els estudis de Turisme en espera de la concreció del projecte als terrenys dels "Maristes". És a dir, no ha tingut continuïtat cap de les antigues propostes d'ubicar algun edifici en algun espai exterior a la muralla. També s'han d'incloure dins l'àmbit del campus, com es deia més amunt, una peça sense edificar davant la biblioteca que queda damunt del carrer del Portal Nou –que fins ara s'ha usat com a aparcament- i els jardins de la part posterior del Rectorat i fora muralla. Aquests són els dos espais lliures, tot i que són també zona d'aparcament, que més clarament ha aportat la presència de la UdG a la ciutat.

El Campus Barri Vell el 1992

Tot plegat, doncs, un campus relativament fragmentat com només podia ser en el complex espai d'un centre històric, i que ha permès amb accions sovint agosarades l'entrada de noves activitats i arquitectures en uns edificis que fins fa dues dècades eren poc més que contenidors buits i degradats. Sens dubte, els renovats edificis universitaris d'aquest campus ja formen part del patrimoni, valuós i reconegut, de la ciutat i han refet l'imaginari col·lectiu del Barri Vell.

Fig. 2. Campus del Barri Vell

Font: UdG.

Però tan important com la inversió és l'activitat que la Universitat genera tant d'una manera directa –pels propis edificis, estudis i serveis– com indirecta –per via dels negocis que d'una manera o altra s'alimenten del públic universitari. Des d'aquesta segona perspectiva, una valoració impressionista fa entendre que els efectes segurament estan per sota del que s'esperava. Des del punt de vista de la inversió privada es fa difícil identificar serveis que tinguin com a clients principals els estudiants o els professors –més enllà d'algun lloc d'oci i restauració que també s'alimenten de la demanda turística i de funcionaris–, i malgrat la manca de serveis de la pròpia Universitat l'oferta privada no s'ha acabat d'atrevir a invertir o, en alguns casos, ha fracassat. Fins i tot en l'apartat immobiliari, l'evident renovació del parc d'habitatges que s'ha produït al Barri Vell sembla tenir poc a veure amb la demanda universitària (Birulés (Coord.), 2003) i, contràriament al que es creia, es pot pensar que la millora pot haver significat una limitació de l'oferta de lloguer destinada a estudiants. Amb aquesta experiència, algunes teories urbanes sostindrien que la UdG ha contribuït poderosament a la *gentrificació*¹ del Barri Vell.

És a dir, els impactes són contundents i múltiples, si bé en alguns aspectes no arriben a la profunditat esperada o produeixen resultats no previstos. Com a contrapartida a aquests efectes bàsicament positius, el cert és que la ubicació del campus al Barri Vell també té penalitzacions clares, que en bona part ja eren previsibles. Des del punt de vista funcional, el principal problema és d'accessibilitat, per la topografia, la trama urbana i la impossibilitat de trobar unes ofertes d'aparcament i de transport públic suficients i atractives; una situació que probablement empitjorarà si finalment el estudis de Turisme i de Comunicació se situen als terrenys dels “Maristes”, amb uns accessos encara més complicats.

El Campus Montilivi el 1992

1 La *gentrificació* és un concepte provinent de la literatura urbanística anglosaxona que vol donar nom als processos de renovació urbana que comporten la marxa de residents o activitats que no s'adeqüen a les noves condicions i costos o no els poden afrontar.

6.2. EL CAMPUS DE MONTILIVI I EL PARC CIENTÍFIC I TECNOLÒGIC

El campus de Montilivi, finalment amb una superfície aproximada de 12,5ha, ha estat el gran espai d'expansió de la Universitat. El que va néixer com un sector pensat per a acollir els estudis tècnics ha acabat incloent les Facultats de Ciències (de J. Fuses i J. Viader), de Dret (un projecte de l'equip Aranda, Pigem i Vilalta), d'Econòmiques (d'A. Pla), biblioteca (de J. Sanjosé) i serveis centrals diversos de la UdG, a més de tot un seguit de mòduls prefabricats que han vist com se'ls anaven canviant els usos. És a dir, en molts aspectes Montilivi s'ha convertit en el centre de la Universitat –és on hi ha més estudiants, per damunt del 60%-, despertant això inquietud en algun moment per possibles desequilibris entre els dos campus.

Des del punt de vista urbanístic es tracta d'un sòl urbà consolidat i, per tant, no té pendent cap figura de planejament derivat. No és així quant a edificis, doncs el campus continua acollint-ne de nous i encara té pendent instal·lacions del servei d'esports i per a l'Escola d'Infermeria, ara en una seu provisional.

Fig. 3. Campus de Montilivi

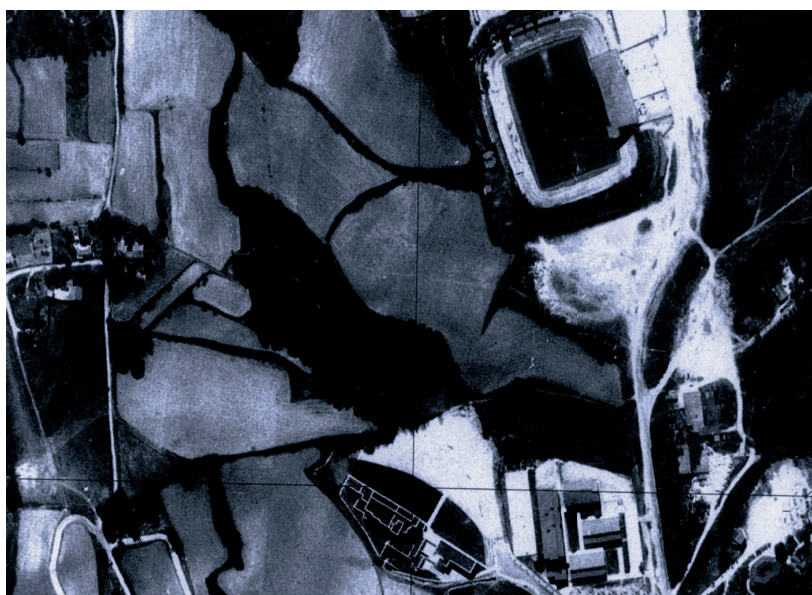

Font: UdG.

La ubicació inicialment periurbana del campus feia pensar en un futur d'ambient universitari amb aspecte anglosaxó, d'edificis envoltats de verd en un espai descongestionat. El present, però, és sensiblement diferent; si, d'una banda, els entorns s'han anat edificant a mesura que la ciutat creixia, d'altra banda, el campus també s'ha densificat d'una manera notable pel fet d'acabar atraient estudis que en algun moment s'havien imaginat en altres llocs. Això ha restat comoditat a l'espai i ha privat de coherència i perspectiva l'arquitectura que l'omple. La mateixa densificació, o el simple creixement, provoquen també problemes d'aparcament i d'accessibilitat importants, malgrat que aquí la dotació de transport públic és important.

Més enllà del límit del campus, a uns pocs centenars de metres, s'hi troba una residència d'estudiants de gestió privada –la segona de la ciutat, l'altra és al Barri Vell- i el Parc Científic i Tecnològic. Aquest, amb connexió directa però en una altra vessant dels turons que envolten el campus, a la Creueta, s'està consolidant força ràpidament, amb una superfície de construcció de 50.000m² (tot i que a les fitxes del planejament urbanístic es parla de 18.955m²). A la figura que es pot veure a continuació, a més de l'ordenació de l'espai –i que permet veure el nucli històric de la Creueta-, també dona una idea dels continguts de recerca i de transferència previstos.

Figs. 4 i 5. El campus de Montilivi el 1984 i el 2006.

Font: UMAT, Ajuntament de Girona.

Fig. 6. Parc Científic i Tecnològic de la Creueta.

- A** Edifici Jaume Casademont
Centre d'Investigació i Gestió a les Administracions Públiques
Serveis de Recerca, Viver d'Empreses, Grups Universitaris de Transferència
- B** Centre d'Investigació en Robòtica Submarina
- C** Centre de Noves Tecnologies Alimentàries
- D** Edifici GiroEmprèn
Centre d'Empreses
- E** Edifici Narcís Monturiol
Centre de Recerca i Innovació de les Indústries Turístiques, el Centre de la Imatge Digital i la Producció Multimèdia i el Centre d'Investigació en Visualització, Realitat Virtual i Interacció Gràfica
- F** Edifici H2O
Institut Català de Recerca sobre l'Aigua (ICRA)

Font: UdG.

6.3. LA UdG EN ALTRES ESPAIS URBANS

Finalment, la UdG compta amb un seguit de seus fora dels dos campus dins la ciutat de Girona. En aquests casos, llevat de l'edifici ara ja històric d'Emili Grahit, la seva presència no ha significat cap mena d'incidència en el planejament urbanístic, en el sentit de modificar-lo en el seu moment o de generar qualificacions específiques, en bona part perquè unes quantes d'aquestes seus són provisionals en espera de destinacions definitives o de l'acabament de la reforma de l'antic seminari.

Es tracta de tres edificis a l'Eixample on hi ha seus provisionals de la Facultat d'Educació i Psicologia, de l'antiga Escola Normal –que allotja també aquesta Facultat i l'Escola d'Infermeria- i l'edifici del Mercadal. Aquests dos darrers edificis sí que formen, doncs, part estable de la presència de la UdG a la ciutat. L'edifici del Mercadal concentra l'oferta de formació continuada de la Universitat que es vehicula a través de la Fundació UdG: Innovació i Formació. L'edifici, pel fet de ser al centre de la ciutat, i aquest va ser un dels arguments a l'hora de ser adquirit, acull esporàdicament actes d'altres institucions o entitats. Quant a l'edifici d'Emili Grahit, el seu ús futur ha estat motiu de diferents propostes sense una decisió clara, una vegada la facultat que actualment l'ocupa va decidir traslladar-se a l'antic seminari un cop s'acabi la reforma.

Seu de la Fundació UdG: Innovació i formació

LA UdG EN EL TERRITORI: ÈXIT, DESENCÍS O DESCONeixEMENT?

El model i l'impacte territorials de la UdG en el seu entorn no presenta excessives diferències del que poden tenir altres universitats del país, de l'estat i d'Europa en situacions semblants (en ciutats mitjanes, de nova creació però amb antecedents universitaris, amb objectius afegits de caràcter urbanístic...), tant en els seus èxits com en les relatives decepcions. És a dir, un impacte directe substancialment positiu i, a la vegada, generador de sinergies amb altres realitats que el territori pugui acollir o impulsar. Així doncs, la Universitat ha estat a la vegada objectiu i instrument d'un projecte de ciutat i, en menor mesura, de territori, sense que això signifiqui que per ella mateixa no sigui una realitat potent i autònoma.

Partint d'aquesta doble visió, la consolidació de l'opció per un doble campus –amb un pol en el centre històric de Girona i un altre de perifèric i de nova planta- i l'assoliment d'una rellevància i referencialitat institucional en relació a l'entorn són fets inqüestionables per a la UdG, com ha passat en la majoria d'universitats de la seva generació. Afirmar-ho quinze anys després de la seva creació pot semblar una obvietat però, com s'explica en aquest treball, no sempre hi havia hagut ni unanimitat ni plena convicció sobre el model ni el resultat. La UdG és la Universitat de Girona i l'opció majoritària dels gironins; i els efectes de la UdG en la renovació del Barri Vell i en el perfil i la identitat de la capital han estat contundents i, probablement, insubstituïbles. Tal i com es volia i s'imaginava. En tots aquests aspectes els números avalen els resultats: més de 12.000 estudiants; entre 1991 i 2001 han passat de 7.649 a 12.379 els habitants de Girona que tenen estudis universitaris; més de 1.200 professors i més de mig miler de treballadors d'administració i serveis; el 70% dels estudiants provenen de les comarques de l'entorn; més del 60% dels joves universitaris gironins hi estudien; centenars de matriculats en diferents cursos a Girona i a moltes altres ciutats; desenes de convenis de col·laboració amb ajuntaments i empreses; milions d'euros d'inversió directa de diferents administracions –des d'europnees a municipals– que d'altra manera no hi serien; recuperació d'una desena d'edificis i construcció d'altres de nous que han enriquit el patrimoni arquitectònic de la ciutat...

Això no treu que, en especial des de fora de la ciutat de Girona, l'experiència no s'hagi viscut amb un cert desencís, sobretot per la timidesa de la UdG a l'hora de cercar un model de descentralització. Les comarques gironines, a diferència d'altres àrees del país, s'estructuren com una potent xarxa urbana –en un policentrisme en el qual fins fa poques dècades la capital no sobresortia en excés (Vicente, 2003)– que hauria pogut tenir un reflex en l'organització dels estudis universitaris. Sense tenir present aquesta singularitat de la regió pot costar d'entendre els esforços de Figueres, Olot o Sant Feliu de Guíxols i d'altres ciutats per acollir estudis superiors. Però, no sense tensions, després d'insinuar el contrari, la UdG ha optat per una notable centralització que tant pot ser deguda a una inseguretat respecte la seva consolidació, a una decisió estratègica o a la indubtable empenta, alimentada en part per la Universitat, de l'àrea urbana de Girona. La contrapartida a aquesta decisió, com s'ha dit, és l'entrada d'altres universitats a unes quantes d'aquestes ciutats amb convenis, cursos, jornades, exposicions... La competència entre universitats, sens dubte, té una dimensió territorial i això no sempre es té present.

També són reiterades les manifestacions de diverses persones que opinen i agents d'un desencís sobre l'efecte de la UdG en la vitalitat econòmica, social i cultural de Girona ciutat. Si les expectatives havien estat clarament escrites –i en aquest text n'hi ha uns pocs exemples–, la sensació de decepció també: així en el desè aniversari de la UdG la Revista de Girona parlava de “Què sap la societat gironina de la “seva” universitat? Què vol saber-ne? Què té dret a saber-ne?”, tres anys més tard considerava “feble, anecdòtica i superficial” la relació de la UdG amb el seu entorn; i la rectora Anna Maria Geli reconeixia en una entrevista recent que la “relació de la universitat amb la societat de les comarques gironines és encara un repte”, per no comentar altres articles més contundents i menys informats. Aquest capítol no pot donar resposta a aquesta inquietud, entre altres coses perquè, com es deia a l'inici, el desencís està en funció de les expectatives, i en el cas de la UdG eren moltes i no estaven quantificades ni, en molts, eren quantificables. Sigui com sigui, els números que aquest estudi aporta més aviat poden fer pensar el contrari, que els efectes de la UdG són molt importants en tota mena d'aspectes; potser tan importants com desconeguts o, com a màxim, tan assumits que s'han tornat

“normals”. Ni l’oferta cultural, ni la laboral, ni la classe política, ni l’opinió ciutadana de Girona poden obviar la UdG, i en part procedeixen de la UdG. El que els anys setanta es definia com un “èxode de cervells”, ara s’ha convertit en un afortunat intercanvi, amb uns que marxen i, aquesta és la novetat, uns altres que vénen.

Però la realitat és que això no s’acaba de percebre d’aquesta manera, i en això segurament falla la Universitat. Però no es pot obviar el context i, en ell, és evident que l’impuls de l’àrea urbana de Girona passa per la renovació del teixit comercial, de l’oferta cultural i de lleure, de la capitalitat política, de la demanda turística... De manera que la Universitat no ha estat, com pot haver passat en altres territoris, l’únic o gran protagonista del salt endavant, quedant la seva aportació parcialment diluïda. Per això, per aquest context que suma més que no pas resta al projecte universitari, és pel que en aquests moments la ciutat s’entén com un dels atractius de la UdG, girant-se –com algú ja preveia fa vint anys- els arguments tradicionals: no fem una ciutat universitària sinó una universitat en una ciutat.

Però no tots els números són igualment positius. Les dades indiquen que l’alta capacitat d’atracció d’estudiants gironins no arriba amb la mateixa intensitat a tot el territori gironí i que, i això és més important, és baixa damunt d’altres territoris. Ni tan sols sobre aquelles comarques que eren objectius estratègics de la Universitat per a l’extensió de la seva influència –el Maresme, el Vallès Oriental i Osona- no s’arriba a unes xifres d’estudiants del tot significatives. Tampoc no es detecta d’aquestes dades que hi hagi facultats o escoles en les quals la singularitat o el reconeixement de la seva oferta generi una atracció específica, tot i que si s’analitzés estudi per estudi potser sí que es podria identificar algun cas. Aquest es un dels aspectes que, en algun moment, s’hauria d’estudiar d’una manera més específica, sobretot pel que comporta de model d’universitat.

D’altra banda, no es pot deixar de banda l’horitzó cada vegada més proper de l’anomenat procés de Bolonya, que ha de portar a la integració universitària europea, ni la importància creixent dels estudis no presencials. És a dir, són perspectives del món de l’educació superior que tendeixen a minimitzar la importància de l’*arrelament* territorial de les universitats i, per tant, poden tenir efectes poc desitjables en aquelles que són definides, precisament, com a “territorials”. La UdG —i, també, el seu entorn— té en aquestes dinàmiques un repte per afrontar.

Tot sumat, i malgrat tot, la UdG ha estat clau per a la definició i progrés del model de ciutat i de territori gironí, que des de fa un quart de segle està canviant profundament. I, a la vegada, la pròpia Universitat és reflex d’aquest canvi; és una forma més del canvi. Progressivament centralitzada tot i tenir vincles estables en altres ciutats, com la xarxa urbana de la regió; sense grans centres de recerca ni especialitzacions dominants però dinàmica i amb petits nínxols d’excel·lència, com el teixit econòmic que l’envolta; amb dificultats per ser el punt de referència de parts del territori –la Selva, el Ripollès- com passa amb tants aspectes econòmics i socials... I es podrien afegir altres analogies, però caient més encara en el camp de la subjectivitat. En definitiva, és en bona mesura una Universitat a imatge i semblança del territori que l’ha generada i que ella mateixa contribueix a perfilar.

8.

BIBLIOGRAFIA

- Ajuntament de Girona (1995), *Pla de ciutat de Girona*, Girona, Ajuntament de Girona.
- Ajuntament de Girona (2001), *Memòria del Pla General d'Ordenació de Girona*, Girona, Ajuntament de Girona.
- Aragó, N. J., Casero, J., Guillaumet, J., Pujades, P. (1972) *Girona grisa i negra*, Barcelona, Ed. 62.
- Birulés, J. M. (1996), *Guia d'arquitectura. Girona ciutat*, Girona, COAC.
- Birulés J. M. (Coord.)(2003), *Girona. 20 anys del Pla Especial del Barri Vell 1983-2003*, Girona, Ajuntament de Girona.
- Ajuntament de Girona, (1995), *Pla de Ciutat de Girona*, Girona, Ajuntament de Girona.
- Cambra de Comerç i Indústria de Girona (1970), *Informe sobre las necesidades universitarias de las comarcas de Gerona, Memoria de trabajos 1969*, Girona.
- Cambra de Comerç i Indústria de Girona (1993), *Pla estratègic per a l'economia de les comarques gironines*, Girona.
- Cambra de Comerç i Indústria de Girona (2003), *Girona 2010. Les comarques gironines davant del repte de la nova economia global*, Girona, Cambra de Comerç i Indústria de Girona.
- Castillon, X. (2001), "El balanç social", *Revista de Girona. Dossier UdG 10 anys*, nº 209, p. 74-79.
- Dematteis, G. I Governa, F. (2005), "Territorio y territorialidad en el desarrollo local. La contribución del modelo SLOT", *Boletín de la AGE*, nº 39, p. 31-58.
- Florax, R. (1992), *The university: a regional booster?*, Aldershot, Avebury.
- Gelada, J. M. (2001), "Universitat i canvi en la ciutat", *Revista de Girona. Dossier UdG 10 anys*, nº 209, p. 56-59.
- Michavila, F. (2004), *El impacto de la tercera misión de las universidades en el entorno regional*. www.ingenio.upv.es/webingenio/img_semi/michavila2.pdf.
- Camps, A., Corominas, M. i Rufí, J. (1989), *Impacte. Projecte de vinculació de l'estudi general de Girona a la ciutat*, Girona, Ajuntament de Girona, Mòdul d'acció socio-cultural, Escola Taller, document mecanografiat.
- Marquès, S. (1989), "Una història llarga i feixuga", al *Punt Diari. Suplement de les Fires de Sant Narcís 1989*, Girona, p. 26-27.
- Martínez, M. A. (1989), "Ciutat i universitat, models inseparables", al *Punt Diari. Suplement de les Fires de Sant Narcís 1989*, Girona, p. 55-59.
- Merino, I. (1989), "El punt mig entre dues opcions. Entrevista a Joan Laporte", al *Punt Diari. Suplement de les Fires de Sant Narcís 1989*, Girona, p. 10-13.
- Miró, J. (1989), "No és un centre monolític. Els primers anys del Col·legi Universitari", al *Punt Diari. Suplement de les Fires de Sant Narcís 1989*, Girona, p. 32-34.
- Nadal, J. (1983), *Municipi i ciutat, Girona com a exemple*, Girona, Pont de Pedra.
- Nogué, J. (1989), "El model nord-americà", al *Punt Diari. Suplement de les Fires de Sant Narcís 1989*, Girona, p. 52-53.
- Puig, P. (1989), "Més a prop de la utopia", al *Punt Diari. Suplement de les Fires de Sant Narcís 1989*, Girona, p. 5-8.
- Puig, P. (1989), "Independents d'aquí a cinc anys. Entrevista a Josep Maria Nadal", al *Punt Diari. Suplement de les Fires de Sant Narcís 1989*, Girona, p. 18-20.
- Puig, P. (1989), "Ens cal una mica més de rodatge. Entrevista a Pere Mutjé", al *Punt Diari. Suplement de les Fires de Sant Narcís 1989*, Girona, p. 23-25.

- Puig, P. (1989), "Units però no tant", al *Punt Diari. Suplement de les Fires de Sant Narcís 1989*, Girona, p. 61-63.
- Olivé, J. (2000), *De la gran Gerona a l'àrea urbana de Girona*, Girona, Ajuntament de Girona-caixa de Catalunya.
- Parellada, M. i Duch, N. (2005), "La Universitat de Vic i el seu impacte al territori", *Coneixement i societat*, nº 7, p. 28-51
- Pié, R. (2004), "La universitat en el territori: reflexió històrica i consideracions sobre el cas català", *Coneixement i societat*, nº 4, p. 16-42.
- Reques Velasco, P. (Dir.)(2006), *Atlas digital de la España universitaria. Bases para la planificación estratégica de la enseñanza superior*, Universidad de Cantabria.
- Sala, M. (i altres) (2003), "L'impacte econòmic de la Universitat de Lleida", *Coneixement i societat*, nº 2, p. 30-49.
- Segarra, A. (i altres) (2003), *L'impacte de la Universitat Rovira i Virgili sobre el territori*, Tarragona, Universitat Rovira i Virgili.
- Segarra, A. (2003), "La universitat com a instrument de dinamització socioeconòmica del territori", *Coneixement i societat*, nº 3, p. 78-101.
- Solé, M. i Miràngels, C. (2006), "La mobilitat estudiantil a Catalunya: Programa Erasmus", *Coneixement i societat*, nº 12, p. 120-135.
- Universitat de Girona, (?), *Projecte global d'emprenedoria*. Document intern.
- Vicente, J. (2003), "La Regió de Girona: un model territorial en transformació, amb potencial i fràgil", a Tarroja, A. (Coord.) *Estratègies territorials per a Catalunya: una visió socioambiental i dels territoris*, *Papers*, nº 39, p. 61-72.
- Vilagrassa, J. (2001), *Ciutat i universitat a Lleida*, Lleida, Universitat de Lleida.

L'IMPACTE ECONÒMIC DE LA UNIVERSITAT DE GIRONA

Miquel Carreras Simó
Ricard Rigall i Torrent

Universitat de Girona
Departament d'Economia

PREFACI

El paper desenvolupat per les institucions universitàries en la nostra societat és cada dia més rellevant. Bàsicament, una institució universitària és un centre de gestió del coneixement, és a dir, una institució on el coneixement es crea i es transmet. En el paradigma de la *Societat del Coneixement*, la gestió d'aquest factor esdevé un element de vital importància en la competitivitat d'un territori. El coneixement té efectes sobre el sistema productiu d'una zona geogràfica, ja que incideix directament sobre la productivitat i l'eficiència actuals i futures de les organitzacions locals i actua com un element d'atracció d'activitats econòmiques al territori. Des d'aquesta perspectiva, les institucions d'educació superior són considerades cada cop més com infraestructures públiques que contribueixen al creixement econòmic local i a l'increment en la qualitat de vida dels habitants dels territoris on estan ubicades.

La creixent importància dels centres d'educació superior no pot desvincular-se de l'exigència d'una més acurada transparència i responsabilitat en la seva gestió. De fet, ja s'han donat algunes iniciatives en aquest sentit. La creació d'agències públiques d'avaluació universitària o d'organismes privats com la Fundación Conocimiento y Sociedad¹ constitueix un exemple clar del creixent interès que tant el sector públic com el privat mostren per valorar la contribució de les universitats en el desenvolupament social. En tot cas, no sembla pas que les institucions universitàries hagin estat alienes a aquesta realitat. En aquest sentit, cal destacar que en els darrers anys han proliferat els estudis que s'han realitzat des del propi món universitari amb la finalitat d'enriquir el coneixement sobre la contribució que les institucions universitàries aporten als àmbits territorials que les acullen.² La gran majoria d'aquests treballs té com a referència la tradició dels països anglosaxons, on la major vinculació que històricament han tingut tant el sector privat com el públic (especialment a nivell local) en el finançament de les institucions universitàries segurament ha actuat com un element clau en l'interès del propi àmbit universitari per desenvolupar i aplicar eines i metodologies a l'anàlisi dels efectes generats per les institucions universitàries en el seu entorn territorial més proper.

Malgrat les iniciatives assenyalades, alguns indicis apunten que cal seguir esmerçant esforços per posar de manifest els efectes produïts per l'activitat de les universitats espanyoles en el benestar econòmic i social dels ciutadans. En aquest sentit, dos aspectes són especialment preocupants segons l'*Informe CYD 2005*. D'una banda, el fet que la valoració del món empresarial espanyol del paper de les universitats com a motor del desenvolupament està encara lluny de ser positiva i, de l'altra, la constatació que l'àmbit universitari segueix sent percebut com un món tancat i poc transparent, on no existeix un control acurat de les activitats que s'hi desenvolupen. Aquests dos fets evidencien, si més no, la necessitat que des del propi entorn universitari es segueixi treballant en dues línies. En primer lloc, cal seguir progressant en la definició d'indicadors fiables que permetin avaluar la contribució de les universitats al benestar social de forma més precisa, i en segon lloc, intensificar els esforços del món universitari per treballar, conjuntament amb la resta d'institucions públiques i privades, en el creixement econòmic i el desenvolupament social.

Fent-se ressò d'aquestes demandes de la societat, l'estudi que es presenta aquí pretén retre comptes de l'activitat de la Universitat de Girona, en la seva vessant econòmica, de cares a la societat gironina. D'una banda, la Universitat capta una sèrie de recursos que podrien ser utilitzats per d'altres finalitats. La seva presència comporta, per tant, un *cost d'oportunitat* per a la societat. De l'altra, la UdG aporta a la societat que l'envolta una sèrie de beneficis en àmbits molt diversos. Es tracta, doncs, d'una relació bidireccional. D'una banda, l'aportació de recursos econòmics per tal que les universitats puguin desenvolupar els seus objectius. De l'altra, la contribució de les universitats a l'activitat econòmica de la seva zona d'influència, ja sigui en la producció, la renda, els llocs de treball, el creixement econòmic o la recaptació fiscal. Molts dels beneficis que es deriven de la presència de la Universitat sovint passen desapercebuts, es consideren irrellevants o bé es donen per suposats. Sembla necessari, doncs, intentar delimitar o intuir, encara que sigui de manera

1 Una de les finalitats fundacionals d'aquesta institució és avaluar la contribució de les universitats espanyoles al desenvolupament econòmic i social de l'Estat (ICYD, 2004).

2 Com exemples d'aquests tipus d'estudis podem destacar els treballs de Parellada i Duch (2005) o Segarra (2003).

temptativa, l'impacte que la Universitat de Girona té per a l'economia del seu entorn. Això és el que s'intenta al llarg de les pàgines que segueixen.

Tanmateix, cal tenir consciència del caràcter exploratori del treball i, per tant, de la cura amb què s'han de interpretar els seus resultats. Per l'elaboració del treball només s'ha tingut accés a informació secundària, és a dir, informació que no ha estat obtinguda ni elaborada per la finalitat concreta d'aquest estudi. La limitació en la disponibilitat de dades ha acabat condicionant tant l'enfocament metodològic que s'ha adoptat com la precisió dels resultats obtinguts. Cal esperar que en un futur la major transparència informativa i l'establiment de protocols per a la recollida sistemàtica de dades sobre l'activitat de les institucions universitàries permetrà disposar d'una informació més completa, homogènia i precisa. D'aquesta manera es podrà enriquir i afinar la valoració de l'impacte de la Universitat de Girona sobre el territori i se'n possibilitarà la comparació amb altres institucions de l'entorn. Des d'aquesta perspectiva, el treball ha complert també l'objectiu de detectar aquelles mancances informatives que hauran de corregir-se en un futur si es volen elaborar aproximacions més acurades de l'impacte econòmic de la Universitat de Girona.

Girona, juny de 2007

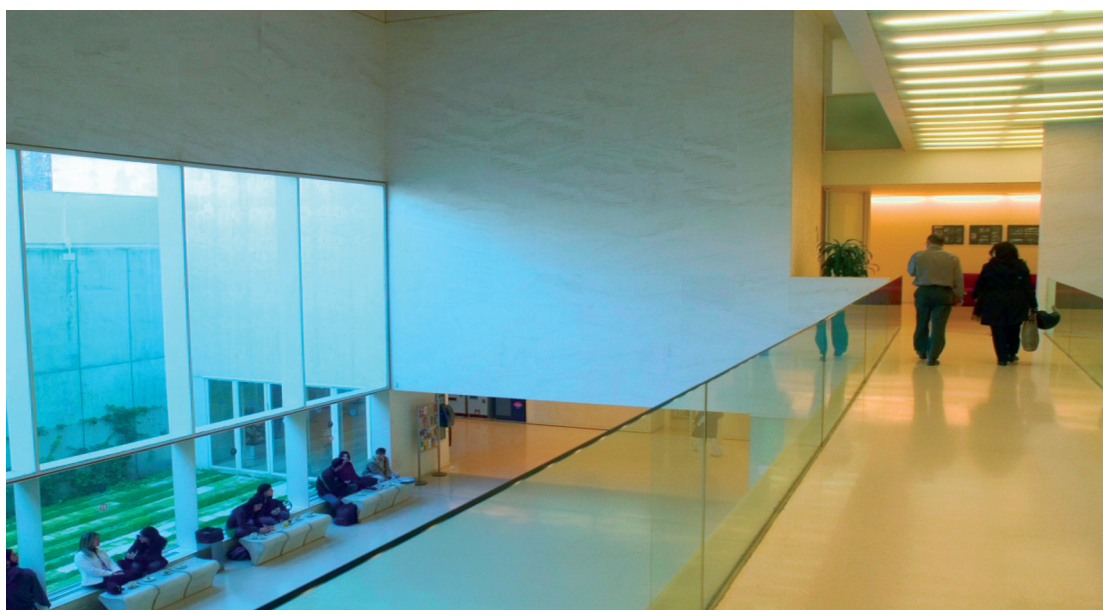
RESUM EXECUTIU

- La Universitat de Girona estava el 2005 entre les 10 primeres empreses/institucions de les Comarques Gironines pel que fa a pressupost/xifra de negocis i era la segona en plantilla de personal.
- L'any 2005 es va requerir un volum de producció de 120,6 milions d'euros per poder satisfer la demanda que es deriva de l'existència de la Universitat de Girona: cada euro de despesa vinculada a l'existència de la Universitat va generar un augment addicional de despesa indirecta de 0,41€.
- Els sectors més beneficiats l'any 2005 per l'increment en l'activitat econòmica derivat de la presència de la Universitat van ser els altres serveis (amb més de 22,6 milions d'euros), el comerç, la reparació i el reciclatge (amb més de 17 milions d'euros), i l'hostaleria i la restauració (amb més de 14 milions d'euros).
- La presència de la UdG va suposar el 2005 un impacte sobre el valor afegit brut (VAB) de les Comarques Gironines de gairebé 92,6 milions d'euros (el 0,7% del VAB de la demarcació de Girona l'any 2005): cada euro de despesa associada a la UdG va generar una renda d'1,08€.
- La Universitat va representar el 2005 un impacte sobre l'ocupació de 2.409 llocs de treball. El nombre de llocs de treball directament i indirecta vinculats a la presència de la Universitat de Girona va representar l'1,25 % del total d'ocupats a la demarcació de Girona.
- L'oferta formativa de la Universitat de Girona abraça un ventall ampli de camps de coneixement (Humanitats, Ciències Socials, Experimentals, Salut i Tecnologia). La formació proporcionada va des de la capacitat per al desenvolupament solvent de diverses activitats professionals a nivell d'empresa i del sector públic fins a la mateixa frontera actual de la recerca científica.
- Les 27 titulacions oficials durant el curs 2002/2003 representaven més d'una quarta part del total dels títols de grau (primer i segon cicles) del catàleg universitari oficial. Els títols oferts a la UdG representaven una part important del catàleg oficial de títols en els diferents àmbits del coneixement: s'oferia el 28% de les titulacions possibles en l'àmbit d'Humanitats, el 50% en el de Ciències Socials, el 25% en el d'Experimentals, el 9,1% en el de Salut i el 19% en l'àmbit de la Tecnologia.
- Hi ha indicis que la Universitat no es limita a absorbir estudiants que haguessin realitzat els seus estudis a altres universitats, sinó que contribueix a que puguin cursar estudis universitaris (especialment de llicenciatura i doctorat) persones que altrament no n'haurien realitzat.
- La Universitat disposa de 1.600 persones dedicades a activitats relacionades amb la recerca i el desenvolupament integrades en gairebé un centenar de grups de recerca especialitzats, 20 departaments acadèmics, 8 instituts de recerca, 12 càtedres, 2 observatoris i 2 institucions vinculades.
- L'activitat de recerca a la Universitat de Girona ha resultat en més de 6.000 publicacions en revistes científiques, més de 1.200 tesis, tesines i treballs d'investigació, una quarantena de patents, més de 10.000 contribucions a congressos i més de 6.000 publicacions en llibres.
- L'activitat de transferència de tecnologia per part de la Universitat ha derivat en més de 1.000 convenis de col·laboració amb empreses i institucions des de l'any 2000 i més de 110 contractes de recerca l'any 2006. La UdG es troba entre les universitats amb un percentatge més alt de recerca finançada de manera privada.
- El Trampolí Tecnològic de la UdG ha contribuït a crear 9 *spinoffs* oficials i a constituir un total de 15 empreses, que han contractat 29 persones. La facturació acumulada per aquestes empreses des de la seva fundació és de gairebé 1,2 milions d'euros i la seva capitalització supera els 4,3 milions d'euros.
- Les xifres de recerca i desenvolupament de la Universitat de Girona són remarcables en comparació amb la resta d'universitats espanyoles. En el curs 2002/2003 la UdG ocupava un dels llocs capdavanters pel que fa als ingressos per recerca i desenvolupament per PDI (ETC), molt per davant d'universitats molt més consolidades.

1. INTRODUCCIÓ

1.1. LA DIMENSIÓ ECONÒMICA DE LA UNIVERSITAT DE GIRONA

El ventall de processos i mecanismes a través dels quals les activitats de les universitats acaben incidint en el nivell econòmic (i, per tant, en el benestar) de les persones residents en un territori són diversos, complexos, estan fortament entrellaçats i tenen una incidència tant a llarg com a curt termini. Aquesta incidència de la Universitat de Girona sobre el territori que l'envolta es pot entendre al voltant de quatre grans eixos. Primer, pel sol fet de desenvolupar la seva activitat, la Universitat actua com a generadora d'activitat econòmica, ocupació i renda. De fet, com es veurà, la UdG és objectivament una de les institucions/empreses més importants de les Comarques Gironines tant en termes de plantilla de personal com de pressupost. En segon lloc, la incidència també es percep pel que fa a l'educació de les persones que integren la comunitat del seu àmbit d'influència, formant-les i capacitant-les per al desenvolupament competent de llur tasca professional futura. En aquest paper, la Universitat de Girona canalitza la inversió en educació que ha de contribuir a la necessària creació del capital humà que permeti assentar les bases per una economia més sòlida i dinàmica. En tercer lloc, parlem d'incidència pel que fa a la recerca, ja sigui en termes de recerca bàsica (és a dir, sense una aplicació concreta imminent), contribuint al progrés del coneixement en general de la societat, com de recerca aplicada, és a dir, responant a necessitats concretes de les empreses, institucions i persones del territori. De fet, són precisament les activitats lligades a la recerca i a la transferència tecnològica les que, en els darrers anys, estan prenent un paper protagonista a l'hora de considerar les universitats com a elements dinamitzadors del territori. Activitats com la creació i transferència tecnològica juntament amb les empreses i institucions; l'obtenció i gestió de projectes públics de recerca; la inscripció i explotació de patents; el desenvolupament de parcs científics i tecnològics; la creació, conjuntament amb el sector privat i/o públic, d'instituts de recerca; o la gestació d'iniciatives empresarials són activitats considerades com a essencials per a la formació del coneixement i la dinamització dels territoris. En quart lloc, no cal oblidar que, en la seva vessant reequilibradora del territori, la Universitat juga un paper dinamitzador molt important.

Estudiants i professors a la Facultat de Dret

1.2. LA MESURA DE L'IMPACTE ECONÒMIC EN RELACIÓ A LA MESURA DEL BENESTAR DELS INDIVIDUS

En addició als aspectes anteriors, hi ha moltes altres vies a través de les quals una universitat pot acabar afectant el benestar de les persones que componen una societat, generin o no una activitat econòmica explícita i tinguin o no una incidència monetària en el creixement d'una economia (i en la millora del benestar material dels individus que en formen part). Cal destacar el paper promotor i participatiu de les institucions universitàries en activitats que van més enllà dels seus objectius primaris en investigació i formació i que contribueixen al desenvolupament social. Cada cop més, les universitats promouen o participen en moviments de solidaritat, esportius, d'associacionisme local o de voluntariat, en programes de cooperació per al desenvolupament o en la configuració de fòrums per al debat i divulgació de temes d'interès específic per a la pròpia comunitat local. Aquestes activitats, entre d'altres, creen valor per a la societat en enriquir el seu teixit social i promoure la cohesió i el progrés social.¹

La presència d'una institució universitària també té una clara incidència en l'oferta de serveis a la comunitat que l'acull. En principi, la majoria d'activitats i serveis universitaris estan concebuts per l'ús dels membres de la comunitat universitària. Tanmateix, la creixent implicació de la universitat en el teixit social ha afavorit que la resta de la comunitat gaudeixi d'una major accessibilitat a aquests recursos, enriquant d'aquesta manera l'oferta global de serveis per a la comunitat. En aquest sentit, l'ús d'instal·lacions esportives, biblioteques i centres de documentació, infraestructures docents o d'altres serveis i instal·lacions universitàries incideix positivament sobre el nivell de vida dels ciutadans.²

Un altre aspecte que hauria de ser considerat és el paper de les institucions universitàries en la conservació i la promoció del patrimoni cultural. Totes aquelles iniciatives encaminades a la difusió cultural o a la conservació del patrimoni tenen una clara incidència sobre la qualitat de vida d'una societat. En aquest sentit, és de destacar que l'encaix de la universitat dins l'entramat urbà s'ha utilitzat com un element d'actuació urbanística. La ubicació de centres universitaris en edificis i zones urbanes en situació de degradació ha permès revitalitzar el teixit urbà, patrimonial, social i econòmic de moltes ciutats. La ciutat de Girona ha esdevingut un clar exemple d'aquest tipus d'actuació³.

La darrera reflexió posa de relleu un aspecte important que caldria incloure a l'hora de valorar l'impacte d'una institució universitària. L'estímul en la compra i lloguer d'habitatges provocat per la demanda dels membres de la comunitat universitària dinamitza el mercat immobiliari local i, per tant, té una clara repercussió sobre el benestar dels ciutadans.

Un altre dels aspectes vinculats a l'actuació d'una institució universitària, i que sovint no ha estat considerat pels estudis d'impacte econòmic, fa referència a les repercussions mediambientals associades a l'existència d'una institució universitària. Per exemple, la presència o absència de la institució afecta la mobilitat territorial i, per tant, la pressió de la societat sobre el medi ambient.

Una acurada valoració de l'impacte econòmic de la Universitat de Girona hauria d'incloure tots i cadascun

1 La Universitat de Girona porta a terme diferents activitats relacionades amb la cooperació i el voluntariat. Entre les actuacions de cooperació, cal destacar l'organització de cursos, jornades, cicles de conferències i exposicions, els projectes prioritaris de la UdG, les convocatòries d'ajuts Rigoberta Menchú a mobilitat i projectes de cooperació per al desenvolupament, els ajuts d'emergència, la sensibilització i formació de la comunitat universitària, les campanyes i la cessió de materials. Pel que fa al voluntariat, entre d'altres, es porten a terme campanyes de formació i sensibilització, es promou la participació dels membres de la comunitat universitària en actuacions de voluntariat internes i externes, s'ajuden a difondre les accions de voluntariat que realitzen altres entitats i es generen activitats acadèmiques adreçades a la formació i participació del voluntariat.

2 Per exemple, la Biblioteca de la UdG té en funcionament el programa *Projecció a la ciutat*, que s'ha dissenyat per promoure —en l'entorn social i ciutadà— l'accés als recursos i serveis de la Biblioteca, ja sigui mitjançant l'establiment de convenis de col·laboració institucionals, o possibilitant l'accés individual a les instal·lacions. Addicionalment, la Biblioteca disposa d'un seguit de fons especials que són d'interès més enllà de la comunitat universitària: Fons Prudenci i Aurora Bertrana, Josep Ferrater Mora, Cristopher Small, Robert Brian Tate, Pierre Vilar, Jaume Vicens Vives, Antecessores, Cooperació i Voluntariat, Història de l'Educació, Estudis Socials de Pesca Marítima, Institució Catalana d'Història Natural, la Biblioteca Josep Pla i la col·lecció d'Ex-libris.

3 Vegeu l'estudi de l'impacte de la Universitat de Girona des d'un punt de vista territorial-geogràfic.

dels aspectes assenyalats. De fet, s'haurien d'avaluar totes les vies a través de les quals la Universitat influeix sobre el benestar de les persones que componen la societat, generin o no una activitat econòmica i uns fluxos de diner explícits. És a dir, caldria realitzar una anàlisi cost-benefici social per posar en perspectiva tots els costos i beneficis per a la societat que estan associats a la presència de la Universitat.

1.3. L'ESTUDI DE L'IMPACTE ECONÒMIC DE LA UNIVERSITAT DE GIRONA

Malauradament, la complexitat de la tasca anterior s'escapa dels condicionaments del treball. En aquest sentit, en el seu estat actual, l'estudi segurament infravalora l'impacte real de la Universitat sobre el benestar de la societat gironina. Tot i que els objectius d'aquest estudi són necessàriament modestos, els resultats als quals s'arriba tenen una remarcada rellevància i interès informatiu.

L'anàlisi adopta una perspectiva tant estàtica com dinàmica. Concretament, el treball comença (apartat 2) analitzant l'efecte generat per l'activitat de la UdG en la demanda local i el corresponent impacte econòmic sobre l'economia del seu entorn. Aquest apartat s'inicia amb una presentació de la metodologia emprada per a l'anàlisi, tot discutint les dificultats a què s'enfronta i les seves limitacions. Seguidament, es valora l'efecte que l'activitat de la Universitat provoca sobre la demanda i s'estima l'impacte econòmic de la UdG. L'anàlisi desenvolupada permet fer-se una idea de la dimensió econòmica de la Universitat tant en termes d'activitat econòmica, renda i ocupació generades en termes absoluts, com en comparació amb les principals empreses i institucions de les Comarques Gironines.

A continuació, l'apartat 3 presenta una anàlisi descriptiva dels principals indicadors de les activitats de la UdG en formació, recerca i transferència de tecnologia, tot contextualitzant-los en el marc de l'àmbit gironí i del sistema universitari espanyol. Aquest apartat va més enllà de la perspectiva estàtica (de simple generació d'activitat econòmica, renda i ocupació en un moment del temps) de l'apartat 2, ja que permet emmarcar la importància de la Universitat de Girona com a motor del creixement econòmic futur de les Comarques Gironines.

En darrer terme, a l'apartat 4 es recullen els principals resultats i conclusions del treball.

2. L'IMPACTE ECONÒMIC DE LA UNIVERSITAT DE GIRONA

2.1. METODOLOGIA

L'objectiu bàsic de qualsevol estudi d'impacte econòmic és simple de descriure: valorar quin és el nivell d'activitat econòmica en un territori que es pot atribuir a l'actuació d'un agent econòmic (empresa, institució o sector industrial). En essència, un estudi d'impacte comporta realitzar un exercici hipotètic de mesura de la diferència entre el nivell d'activitat econòmica que s'observa (o observaria) en un territori donada l'actuació d'un

Obres a l'Església de Sant Domènec

determinat agent econòmic amb el nivell d'activitat que hi hauria en cas que no existís aquest agent. La diferència entre aquests dos nivells hipotètics d'activitat econòmica es pot atribuir a l'actuació de l'agent econòmic en qüestió, en el nostre cas la Universitat, i permet avaluar l'impacte real de la institució.¹ Aquesta aproximació parteix de la perspectiva que les institucions universitàries actuen com a organitzacions que utilitzen recursos (inputs) per generar outputs (Feldstein, 1996). Les universitats remuneren l'ús d'aquests recursos en termes de sous i salaris per al seu personal, pagament dels equipaments i compres de béns i serveis als seus proveïdors. Aquesta despesa es tradueix en un increment de la demanda local i, com a conseqüència, en l'estímul a la producció de béns i serveis tant a dins com a fora del territori. Des d'aquesta perspectiva, la universitat actua com un motor arrossegador per a diferents sectors de l'economia local, incidint sobre el nivell de riquesa i d'ocupació del territori on està ubicada. Tanmateix, quan es considera l'impacte de les institucions universitàries sobre la demanda local, també s'han d'incloure aquelles despeses que, tot i no ser efectuades directament per aquestes institucions, estan territorialment justificades per la seva ubicació. Per exemple, la presència d'una institució universitària permet la localització (o la no deslocalització) territorial de la despesa efectuada per uns estudiants que, en cas contrari, s'ubicarien en una àrea geogràfica diferent.

Per avaluar aquest efecte s'han proposat diferents aproximacions metodològiques. De manera esquemàtica, podríem sintetitzar aquestes propostes en tres tipus de models: el model de multiplicador de base d'exportació, el model de multiplicador keynesià i el model de taula *input-output* (TIO). Aquestes aproximacions metodològiques presenten moltes similituds.² La principal diferència entre els models rau en el fet que el model TIO modelitza

- 1 Malgrat que la manera de procedir és clara en teoria, en tractar-se d'una situació "virtual", no és fàcil de posar-la en pràctica (vegeu Baró i Bonet, 1997). Tanmateix, aquesta consideració ens porta a tenir en compte simplement el que pot anomenar-se "Despesa-Impacte", és a dir, aquella despesa que no es localitzaria en el territori si la Universitat no existís.
- 2 Concretament, plantegen una mateixa aproximació seqüencial a la valoració de l'impacte econòmic en un territori (despesa-producció-renda), també coincideixen en contemplar les relacions econòmiques de forma estàtica, suposant que els preus i els costos dels factors no es modifiquen, i en considerar que l'oferta és perfectament elàstica als canvis exògens de la demanda, en el sentit que canvis de la demanda desencadenen una acomodació perfecta per part de l'oferta productiva, hipòtesi que sembla justificada en situacions on hi ha recursos productius ociosos.

molt més acuradament el complex conjunt d'interrelacions entre els sectors econòmics, el que permet analitzar com es distribueix l'impacte econòmic entre cadascun dels sectors productius. Per aquest motiu (i també perquè és una de les tècniques més utilitzades en els estudis sobre l'impacte econòmic de les institucions universitàries), aquest estudi s'ha decantat per utilitzar el model TIO.

Tanmateix, l'aplicació d'aquesta metodologia al context que ens ocupa planteja una sèrie de dificultats que van més enllà de les crítiques generalment reconegudes al model TIO (Seaman, 2003). Una controvèrsia rau en la definició de l'àmbit territorial d'incidència, és a dir, els límits d'allò que cal entendre per "economia local".³ Bàsicament, s'han proposat dos enfocaments per tal de desagregar territorialment l'impacte econòmic en una àrea configurada per àmbits territorials de menor escala. Una primera proposta consisteix en assignar territorialment l'impacte en funció de la ubicació geogràfica dels agents que realitzen la despesa o dels agents que subministren els béns o serveis demandats. Per poder aplicar aquesta aproximació cal disposar d'informació sobre la localització geogràfica dels diferents agents involucrats. La segona aproximació parteix del supòsit que l'impacte global es distribueix proporcionalment al pes que representa cada àrea en el sistema productiu global d'un territori (Parellada i Garcia, 2003).

Tenint en compte aquestes consideracions, a l'hora de valorar l'impacte econòmic d'una institució, és freqüent distingir entre diferents efectes en funció del tipus de despesa que els origina (Seaman, 2003, i Herrero, 2004):

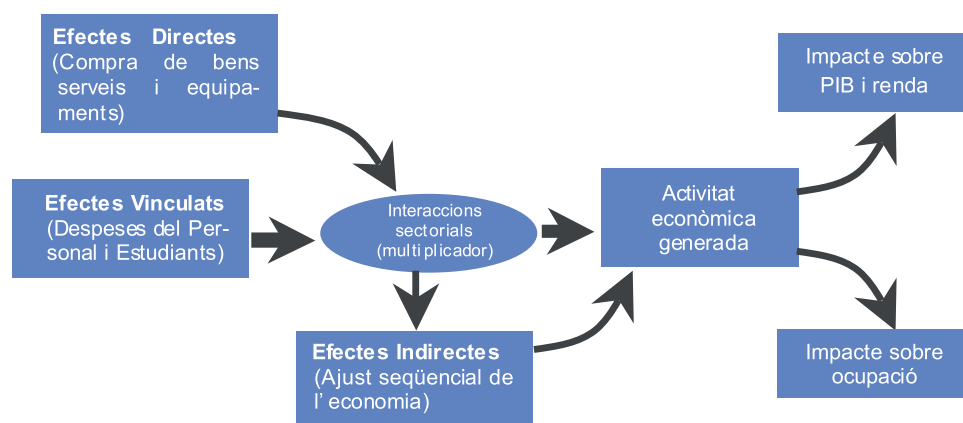
- *Efectes Directes*: Corresponen als efectes econòmics directament generats per la compra i lloguer del material, equipaments i serveis utilitzats per la institució. En el cas de la UdG, aquests efectes es corresponen amb la incidència que les despeses directament efectuades per la Universitat i les seves Fundacions tenen sobre l'economia. L'origen d'aquestes despeses es troba en l'adquisició i lloguer dels factors de producció (per exemple, ordinadors, mobiliari i consumibles d'oficina o serveis professionals) utilitzats per la institució.
- *Efectes Vinculats*: Fan referència als efectes econòmics generats per les despeses que realitzen els estudiants i personal de la UdG a l'àrea geogràfica de referència. Aquestes despeses no són efectuades directament per la Universitat, però la seva ubicació territorial està justificada per la presència d'aquesta institució. Tal i com ja s'ha comentat, la determinació d'aquests efectes ve condicionada per l'escenari que s'establiria en el cas hipotètic que la UdG deixés d'existir.
- *Efectes Indirectes*: Aquest tipus d'efectes estan relacionats amb l'ajust seqüencial produït en tots els sectors econòmics per tal de satisfer conjuntament les necessitats d'*inputs* que són requerits per donar resposta als canvis en la demanda local ocasionats pels efectes directes i vinculats. Per exemple, la despesa feta en la compra de nou equipament informàtic comporta un increment en la demanda d'aquells sectors que subministren factors de producció per a la fabricació d'equipaments informàtics. Al seu torn, l'increment en el nivell d'activitat d'aquests subministradors tindrà el seu reflex en un increment en la demanda d'*inputs* d'aquests proveïdors, i així successivament fins que l'efecte inicial acabi resultant en una nova situació estable per a tot el teixit econòmic.

El Quadre 1 descriu de forma esquemàtica l'aproximació utilitzada en aquest estudi per valorar l'impacte econòmic de la Universitat de Girona.

Cal notar que la metodologia *input-output* ignora els efectes que increments addicionals en la renda, derivats del propi impacte econòmic, tenen sobre l'economia local. Per solucionar aquesta limitació es poden seguir dues aproximacions. En primer lloc, es pot utilitzar un model ampliat de la taula *input-output* que incorpora de manera més completa el flux circular de la renda. És la metodologia anomenada Matriu de Comptabilitat Social (vegeu, per exemple, Bosch i Sancho, 2004). En segon lloc, es pot utilitzar la taula *input-output* de

3 En bona lògica, la dimensió territorial sobre la qual s'hauria d'avaluar l'impacte hauria de correspondre a l'àrea econòmica funcional de menor escala. És a dir, aquella escala territorial que, tot representant un nivell de desagregació menor, permet territorialitzar una part significativa de l'impacte. Però d'altra banda, l'àmbit de Comunitat Autònoma és el nivell de màxima desagregació territorial per al qual es disposa d'una TIO que englobi l'àmbit gironí. La TIO més recent de l'economia catalana correspon a l'any 2001 i és la que s'utilitzarà en l'estudi. Conseqüentment, l'anàlisi de l'impacte econòmic haurà de prendre Catalunya com a patró de l'estructura productiva de l'àmbit de referència. Aquest fet comporta haver de suposar que l'estructura de les relacions sectorials a la demarcació de Girona és idèntica a la que es presenta en l'àmbit de Catalunya i que les tecnologies productives que determinen aquestes relacions intersectorials s'han mantingut sense variacions al llarg d'aquests darrers anys.

Quadre 1. Aproximació metodològica a la valoració de l'impacte econòmic

Font: Elaboració pròpia

forma iterativa: fent una sèrie de supòsits sobre l'efecte que l'increment en la renda té en la demanda final, es pot aproximar seqüencialment el flux circular de la renda (és a dir, la seqüència despesa-producció-renda) i valorar la incidència d'aquests efectes en l'economia local.

Per calcular l'impacte econòmic mitjançant la metodologia TIO, s'ha de determinar, per tant, la despesa directa i vinculada i imputar-la a les diferents branques d'activitat. Els càlculs d'aquestes despeses i la valoració de l'impacte econòmic corresponent s'expliquen en el proper apartat.

2.2. EL CàLCUL DE L'IMPACTE ECONÒMIC DE LA UNIVERSITAT DE GIRONA

2.2.1. Efectes directes

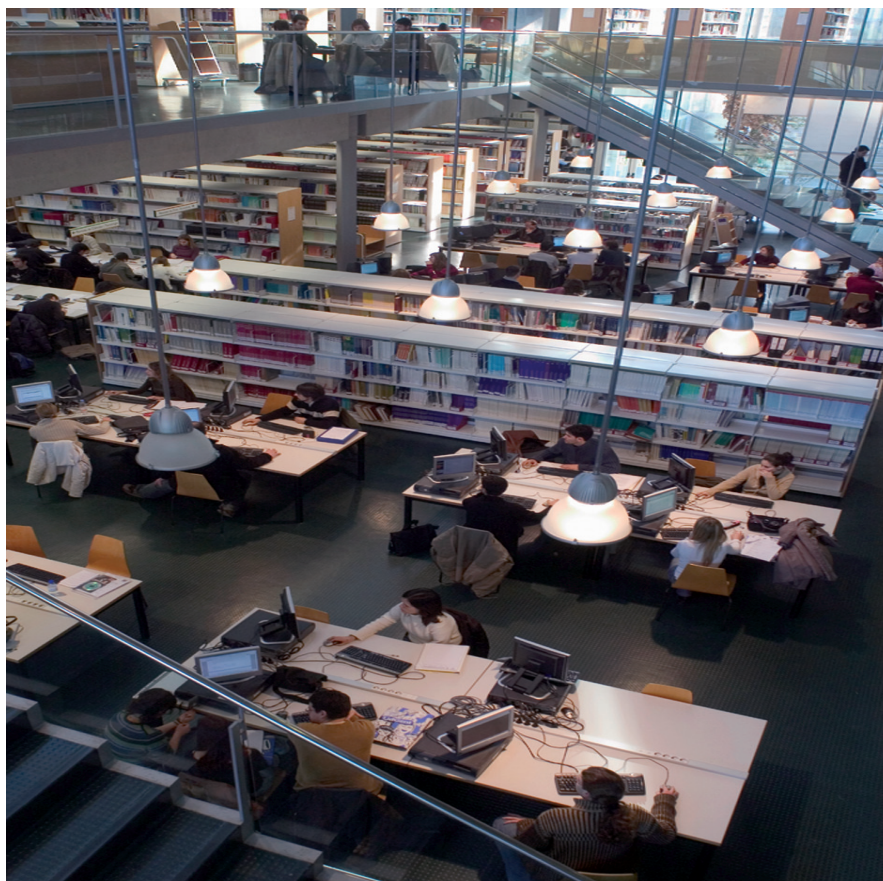
L'any 2005, la Universitat de Girona va obtenir uns ingressos de gairebé 74,8 milions d'euros.⁴ La Taula 1 desglossa aquests ingressos en funció de la seva procedència. D'aquests ingressos, només el 21,1% prové del cobrament directe dels serveis subministrats per la UdG. La major part té el seu origen en les transferències corrents (56,7% dels ingressos) i de capital (10,4 % dels ingressos) que rep la Universitat. De fet, si s'analitza la procedència d'aquestes transferències es conclou que el 64,7 % dels ingressos de la UdG s'origina en les transferències efectuades per les administracions estatals i autonòmiques (el 57 % en el cas de la Generalitat de Catalunya i el 7,7 % en el cas de l'Administració Central). Aquesta reflexió permet destacar el paper cabdal que la presència de la UdG juga per atreure territorialment uns recursos que, en un altre cas, segurament es localitzarien en altres territoris.

Taula 1. Liquidació del pressupost d'Ingressos per la Universitat de Girona, en € (2005)

Concepte	Import
Capítol III (Taxes, Preus Públics i Altres Ingressos)	15.790.623
Capítol IV (Transferències Corrents)	42.408.795
Capítol V (Ingressos Patrimonials)	296.255
Capítol VII (Transferències Capital)	7.807.757
Capítol VIII (Actius Financers)	8.438.131
Capítol IX (Passius Financers)	24.735
Total	74.766.296

Font: Memòria Econòmica de la UdG (2005)

⁴ Si s'inclouen les dues fundacions més importants en què la Universitat de Girona té una participació cabdal, el volum consolidat d'ingressos de la UdG és de 77,4 milions d'euros.

Estudiants a la Biblioteca del Campus Montilivi

Les dades sobre la despesa efectuada per la UdG l'any 2005 provenen del seu pressupost liquidat i dels comptes d'exploració de les institucions que, depenent únicament de la UdG, disposen d'autonomia pressupostària. De fet, dos organismes responen a aquestes característiques: UdG Formació, responsable de les activitats de formació continuada, i el Parc Científic i Tecnològic de la UdG. Aquestes dades de despesa estan recollides en les Taules 2 i 3 i han estat consolidades, és a dir, no s'han considerat les transferències internes entre aquestes tres institucions. Dues observacions destaquen: les despeses de personal i les inversions reals configuraven el 2005 més del 50 i del 31%, respectivament, del pressupost liquidat de la Universitat.

Taula 2. Liquidació del pressupost de Despeses per la Universitat de Girona, en € (2005)

Concepte	Import
<i>Capítol I</i> (Despeses de Personal)	41.541.547
<i>Capítol II</i> (Despeses en Béns i Serveis)	13.104.391
<i>Capítol III</i> (Despeses Financeres)	63.937
<i>Capítol IV</i> (Transferències Corrents)	464.848
<i>Capítol VI</i> (Inversions Reals)	25.567.155
<i>Capítol VII</i> (Transferències de Capital)	800.004
<i>Capítol VIII</i> (Actius Financers)	24.004
<i>Capítol IX</i> (Passius Financers)	674.459
<i>Total</i>	82.240.345

Font: Memòria Econòmica de la UdG (2005).

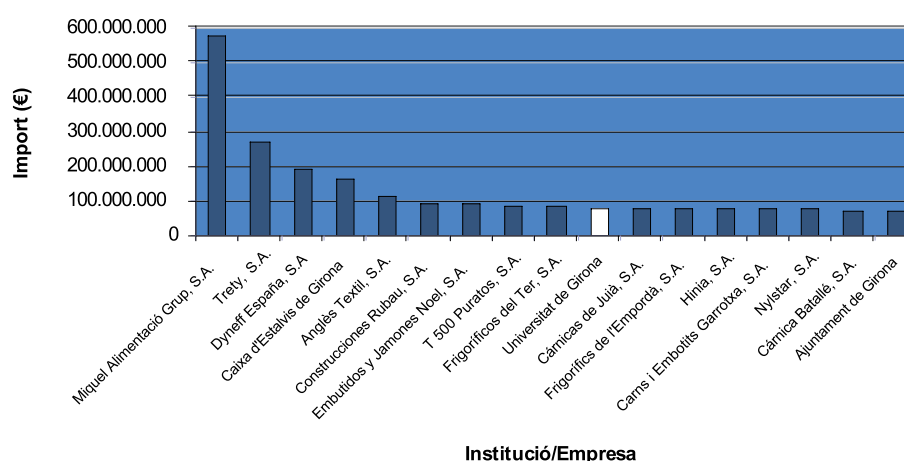
Taula 3. Pressupost executat pels Organismes de la Universitat de Girona, en € (2005)

Concepte	UdG Formació	Parc Científic i Tecnològic
<i>Ajuts Concedits</i>	238.953	6.000
<i>Aprovisionaments</i>	2.587	0
<i>Despeses de Personal</i>	621.737	183.082
<i>Amortitzacions</i>	69.797	904
<i>Altres Despeses</i>	1.807.331	46.340
<i>Var. Provisions</i>	4.423	0
<i>Despeses Financeres</i>	34.428	0
<i>Despeses d'Explotació</i>	2.779.256	236.327
<i>Variació Immobilitzat</i>	13.404	1.163.634

Font: Comptes de Resultats i Balanços de Situació (2005) de la Fundació UdG Formació i del Parc Científic i Tecnològic de la UdG.

Pel que fa a la importància de la Universitat en relació a d'altres empreses i institucions de les Comarques Gironines, el Gràfic 1 mostra com la Universitat de Girona està entre les 10 primeres empreses/institucions de la demarcació pel que fa a pressupost/xifra de negocis.⁵

Gràfic 1. Principals institucions i empreses de les Comarques Gironines en pressupost/xifra de negocis, en € (2005)

Font: Catalunya 35.000 Principals Empreses Catalanes, Memòria Econòmica de la UdG (2005), Acta del Ple de l'Ajuntament de Girona de 26 d'octubre de 2004 i elaboració pròpia.

No totes les partides recollides en les Taules 2 i 3 corresponen a despeses que acabaran incidint sobre la demanda (és a dir, implicades en la seqüència Despesa-Impacte). De fet, només s'han de considerar les partides que o bé fan referència a la compra de material de consum, la retribució de serveis externs o l'adquisició d'equipaments, o bé comporten una transferència financera cap a les economies domèstiques (remuneració

⁵ Cal notar que malgrat que els pressupostos i la xifra de negocis no són magnituds homogènies, ajuden a tenir una idea de la magnitud relativa de les diferents institucions i empreses.

del personal i beques). Pel que fa a l'adquisició de nous equipaments, s'ha optat per considerar la variació anual de l'immobilitzat com a mesura de l'activitat inversora.⁶

La Taula 4 mostra el volum estimat de despeses que tenen incidència en la demanda, diferenciant entre tots dos conceptes de despesa assenyalats anteriorment. Les dades de la Taula 4 indiquen que la despesa en materials, serveis i equipaments de la UdG és de 41.513.272 euros. Per determinar la incidència d'aquesta despesa sobre la demanda local i la seva distribució sectorial s'ha utilitzat la pròpia TIO de l'economia catalana (TIOC) desagregada en 120 sectors.^{7,8}

Taula 4. Despeses de la Universitat de Girona, en € (2005)

Concepte	UdG	UdG Formació	Parc Científic i Tecnològic	Total
<i>Compra Béns, Serveis i Equipaments</i>	38.360.350	1.936.043	1.216.878	41.513.272
<i>Retribució Personal</i>	42.482.743	747.969	183.082	43.413.794
Total	80.843.093	2.684.012	1.399.960	84.927.065

Font: Comptes de Resultats i Balanços (2005) de la Fundació UdG Formació i Parc Científic i Tecnològic de la UdG, Memòria Econòmica de la UdG (2005) i elaboració pròpia.

2.2.2. Efectes vinculats

El càlcul de l'impacte dels efectes vinculats a l'activitat de la Universitat considera dos tipus de despesa: la despesa realitzada pel personal de la UdG i la despesa efectuada pels estudiants de la UdG.

La despesa del personal

Durant el curs 2005-2006, a la Universitat de Girona hi treballaven 1.759 persones,⁹ de les quals un 70,9% corresponia a professorat i personal investigador (1.247 persones) i el 29,1% restant a personal d'administració i serveis (PAS). El personal representava una plantilla laboral amb dedicació a temps complet de 1.559 treballadors.¹⁰ Segons dades de la pròpia UdG,¹¹ el 90,3% del personal contractat per la Universitat de Girona residia a la pròpia província de Girona (aquest percentatge és del 86,6% en el cas del professorat i del personal investigador i arriba al 98,8% en el cas del PAS). En aquest sentit, la Universitat de Girona, comparada amb altres institucions i empreses de la demarcació de Girona, destaca clarament com la segona institució/empresa en nombre de treballadors, molt per davant d'institucions com l'Hospital Josep Trueta o l'Ajuntament de Girona.¹²

6 S'ha descartat, per tant, l'alternativa d'utilitzar les dotacions per amortització com a indicador anual d'aquesta activitat. La raó és que les dotacions per amortització valoren la despesa anual en inversió de forma artificiosa, ja que recullen una periodificació anual sobre la pèrdua de valor dels actius adquirits en el passat. Tanmateix, en utilitzar la variació anual de l'immobilitzat es corre el risc de sobreestimar la despesa-impacte ja que s'inclouen inversions que tenen caràcter extraordinari. L'objectiu del treball, valorar l'impacte econòmic generat per la UdG en l'exercici del 2005 i no pas garantir aquesta valoració per a un any representatiu, aconsella l'alternativa esmentada.

7 Que recull informació detallada sobre la distribució sectorial dels consums intermedis interns en els sectors de l'ensenyament superior públic (codi TIOC 105), de la formació permanent (codi TIOC 106) i de recerca i desenvolupament (codi TIOC 92).

8 Malauradament, no es disposa d'informació sobre la localització geogràfica dels proveïdors de la UdG ni tampoc no es té informació prou acurada sobre la naturalesa d'aquestes despeses per determinar la seva distribució territorial i sectorial.

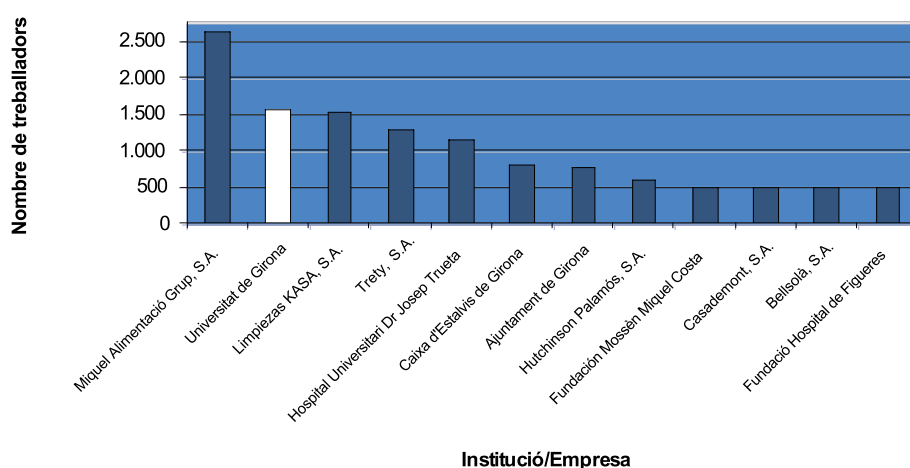
9 *Memòria de Dades de la UdG, curs 2005-2006* (inclou els treballadors a temps complet i parcial). Aquesta xifra no inclou el personal de les Fundacions de la Universitat de Girona.

10 Aquesta xifra resulta de consolidar la plantilla de professorat amb dedicació a temps parcial.

11 Gabinet de Planificació i Avaluació.

12 El personal de la Universitat de Girona s'ha computat en termes equivalents a temps complet.

Gràfic 2. Principals institucions i empreses de les Comarques Gironines en nombre de treballadors (2005)

Font: Catalunya 35.000 Principals Empreses Catalanes, Memòria Econòmica de la UdG (2005), Acta del Ple de l'Ajuntament de Girona de 26 d'octubre de 2004, Memòria 2005 Institut Català de la Salut Àmbit Territorial de Girona, Memòria 2005 Fundació Hospital de Figueres i elaboració pròpia. Plantilla de personal de la Universitat de Girona en equivalents a temps complet.

La Taula 4 indica que la quantitat pagada en concepte de despeses de personal més l'import abonat per beques representava un total de 43.413.794€. A l'hora d'aproximar l'impacte econòmic, la despesa en consum d'aquest col·lectiu s'ha de calcular a partir de la retribució neta, que s'estima en 29.261.515€.¹³ Tanmateix, només una part d'aquesta retribució es tradueix en consum i, per tant, té una incidència sobre la demanda de béns i serveis (ja que una part de la renda es destina a estalvi). Prenent com a referència les dades recollides en l'*Informe sobre el Consum i Economia Familiar* publicat per la Caixa de Catalunya,¹⁴ la taxa de consum representava el 91,2% de la renda familiar disponible l'any 2005. Tenint en compte totes les consideracions anteriors, la despesa en consum estimada a partir de la retribució del personal de la UdG va ser de 26.715.764€ el 2005.

La despesa dels estudiants

El segon tipus d'informació necessària per estimar els efectes vinculats associats a la UdG és la despesa dels estudiants. Segons la *Memòria de Dades de la UdG*, dels 12.636 alumnes matriculats el curs 2005-06 en estudis oficials i propis de primer, segon i tercer cicle, 11.457 van cursar els seus estudis en un centre ubicat a la demarcació de Girona —i d'aquests alumnes, el 71,9% procedien de la pròpia demarcació de Girona.¹⁵

Com que no es disposa de cap font d'informació primària per estimar la despesa en consum efectuada pels estudiants de la UdG, s'ha optat per utilitzar una aproximació indirecta a aquesta despesa. A partir de la *Encuesta Continua de Presupuestos Familiares* de l'Institut Nacional de Estadística (INE), s'ha calculat

¹³ Segons dades de la pròpia UdG (Servei d'Economia i Finances), les quotes patronals abonades a la Seguretat Social van representar gairebé el 13,1% de les despeses en personal l'any 2005 i la suma de les quotes de la Seguretat Social a càrrec dels treballadors i les retencions per IRPF van suposar un 19,5% de les despeses de personal.

¹⁴ Número 44 (setembre 2006).

¹⁵ A l'estudi no es considera l'alumnat de la Fundació UdG Formació, ja que aquest tipus d'estudiant respon a un perfil més adult i clarament professional.

Estudiants davant la Facultat de Ciències

que la despesa anual a Catalunya per persona en edat universitària (entre 17 i 25 anys) és de 6.894€.^{16,17} Tanmateix, i com que el calendari acadèmic defineix una càrrega lectiva aproximada de vuit mesos i mig, la prorrata de la despesa anual estima la despesa associada a un estudiant universitari durant un curs lectiu en uns 5.860€.

A partir de la despesa estimada per al personal i els estudiants de la UdG, cal aproximar el total de la despesa-impacte d'aquests col·lectius en l'àrea de referència, fet que requereix abordar dues qüestions. En primer lloc, és necessari plantejar un escenari hipotètic que doni resposta a la pregunta: Com es modificarien les decisions del personal i dels estudiants i, per tant, la distribució territorial de la seva despesa, en el cas que no existís la UdG? Un cop ponderats els requeriments informatius per establir un escenari raonable, el treball

16 Aquests càlculs corresponen a dades anuals de les llars catalanes en el 2004 i s'han obtingut mitjançant la comparació de les despeses familiars entre dos tipus de llars. D'una banda, s'han considerat les llars on cap dels seus membres tenia una edat entre els 17 i 25 anys i, de l'altra, s'han considerat les llars on almenys un dels membres pertanyia a aquesta franja d'edat. Lògicament, s'ha utilitzat la diferent dimensió d'aquests dos tipus de llars com a element corrector. Addicionalment, s'ha actualitzat la despesa l'any 2005 mitjançant la taxa de variació interanual de l'IPC a Catalunya estimada per l'INE.

17 Som conscients que l'aproximació proposada considera que la despesa mitjana d'un jove universitari és igual a la d'un jove no universitari. D'una banda, és raonable pensar que la proporció de joves no universitaris amb ocupació laboral és superior a la dels joves universitaris i, per aquesta raó, la despesa mitjana del primer col·lectiu hauria de ser superior. Segons dades de l'*Estudi sobre la 2a enquesta d'inserció laboral dels graduats universitaris* (AQU Catalunya, 2005), el 40,17 % dels estudiants de la UdG no va tenir activitat laboral durant els seus estudis. Tanmateix, i segons dades de la *Encuesta de Población Activa* del INE, el 38,83 % del joves catalans entre 16 i 25 anys no tenia una ocupació laboral l'any 2005. Però d'altra banda, el major nivell de renda de les famílies amb fills universitaris i amb residència a l'àmbit gironí pot ajudar a compensar l'efecte esmentat.

s'ha decantat per utilitzar les dades sobre residència com a criteri per a la imputació territorial de la despesa —Morral (2004) i Parellada i Duch (2005).¹⁸

La segona qüestió que resta pendent és determinar quina part de la despesa del professorat i alumnat de la UdG (i que està justificada per la presència de la UdG) té incidència sobre la demanda local, i com és la seva distribució sectorial. La manca d'informació sobre l'estructura territorial i sectorial de la despesa d'aquests col·lectius no permet efectuar una imputació directa. Com a via indirecta, s'ha optat per utilitzar la pròpia TIO de l'economia catalana desagregada en 120 sectors, on es recull informació sobre la distribució sectorial i territorial del consum de les llars catalanes. Per tant, es considera que la despesa efectuada pel professorat i els estudiants de la UdG segueix el mateix patró que el de les llars catalanes, tant pel que es refereix a la seva distribució territorial (despesa interior i no interior) com pel que fa a la seva distribució sectorial.

2.2.3. La sectorialització de l'impacte econòmic

Prenent com a referència l'apartat anterior, la Taula 5 presenta el resum de l'estimació de les despeses localitzades a l'àrea de referència i justificades per la presència de la Universitat. Tot i que l'estudi s'ha realitzat a un nivell de desagregació de 120 sectors, aquests últims s'han acabat consolidant per aclarir i simplificar l'exposició.

Les despeses totals de la Universitat a l'àrea de referència sobrepassen els 85 milions d'euros, 27.509.925€ (el 32% de les despeses totals) dels quals corresponen a despeses directes i 58.145.564€ a despeses vinculades (és a dir, s'està considerant que el 77,5% del total de la despesa vinculada a la UdG té incidència sobre la demanda local). Les despeses vinculades al personal i als estudiants de la UdG representen, per tant, la part més important de l'impacte. Com era d'esperar, la majoria d'aquestes despeses vinculades (el 66,7%) es correspon amb el consum efectuat pels estudiants, essent la resta associada al consum del personal de la Universitat.

En termes de la distribució sectorial, els sectors més afavorits per les despeses directes i vinculades són, primer, els altres serveis;¹⁹ segon, l'hostaleria i la restauració; i, com a tercer sector, el comerç, la reparació i el reciclatge.

18 De nou, cal ser conscient que el criteri adoptat introdueix una sèrie de biaixos en l'estimació de la despesa-impacte. D'una banda, s'està fent el supòsit implícit que el personal i els estudiants residents a l'àrea de Girona marxarien a treballar i a formar-se fora d'aquesta àrea. Aquest supòsit pot sobrevalorar la despesa-impacte estimada, donat que una part d'aquests col·lectius potser seguiria residint en l'àmbit gironí tot i que la UdG no existís. Tanmateix, i en la mesura que aquesta part de tots dos col·lectius seguís mantenint la seva relació amb l'àmbit universitari, el nivell de despesa que efectuarien a l'àrea d'influència de la Universitat es veuria reduït, fet que limita el biaix introduït pel supòsit. D'altra banda, també s'està introduint el supòsit que el personal i els estudiants residents fora de l'àrea d'influència no tenen cap mena d'incidència sobre la despesa-impacte. Al contrari que en el cas anterior, aquest supòsit infravalora la despesa-impacte estimada, ja que caldria esperar que una part de la despesa efectuada per aquests col·lectius estigués localitzada en l'àrea on treballen i/o es formen, i encara més si tenim en compte que part d'aquest col·lectiu pot habitar a l'àrea d'influència de la Universitat tot i mantenir la seva residència fora d'aquest territori. En certa manera, tots dos biaixos introduïts poden compensar-se, si més no de forma parcial.

19 Dins d'Altres Serveis s'han inclòs: serveis de lloguer; serveis informàtics; serveis de recerca; serveis jurídics; serveis tècnics d'arquitectura i enginyeria; serveis de publicitat; serveis de seguretat, ordre i protecció civil; serveis d'agències de viatges i operadors turístics; serveis socials i seguretat social; serveis personals i serveis recreatius i culturals.

Taula 5. Distribució de les despeses directes i vinculades de la Universitat de Girona a les Comarques Gironines segons els sectors, en € (2005)

Sector	Despeses Directes	Despeses Vinculades	Despeses Totals	% Despeses Totals
<i>Altres Serveis</i>	8.956.872	7.706.757	16.663.629	18,80%
<i>Hostaleria i Restauració</i>	592.027	13.330.600	13.922.626	16,25%
<i>Comerç, Reparació i Reciclatge</i>	1.011.313	12.409.740	13.421.053	15,67%
<i>Serveis Immobiliaris</i>	614.228	8.438.687	9.052.915	10,21%
<i>Serveis de Transport i Comunicacions</i>	1.608.169	3.188.792	4.796.961	5,60%
<i>Servei Industrial de Neteja</i>	4.014.171	44.382	4.058.553	4,58%
<i>Treballs de Construcció</i>	2.955.786	616.574	3.572.360	4,17%
<i>Paper, Edició i Arts Gràfiques</i>	3.062.300	227.911	3.290.210	3,84%
<i>Serveis d'Intermediació Financera i Assegurances</i>	246.901	2.888.557	3.135.458	3,66%
<i>Serveis d'Educació</i>	1.388.995	1.632.626	3.021.620	3,53%
<i>Act. Extractives, Energia i Aigua</i>	1.500.423	1.125.875	2.626.297	3,07%
<i>Serveis Sanitaris</i>	0	2.356.953	2.356.953	2,75%
<i>Alimentació, Begudes i Tabac</i>	44	2.155.039	2.155.083	2,52%
<i>Productes Químics</i>	635.713	466.433	1.102.146	1,29%
<i>Altres Manufactures</i>	262.084	340.472	602.555	0,70%
<i>Maquinària, Eq. Mecànic, Elèctric, Electrònic i Òptic</i>	468.787	111.330	580.117	0,68%
<i>Tèxtil, Confecció, Calçat i Cuir</i>	30.268	476.641	506.909	0,59%
<i>Agricultura, Ramaderia i Pesca</i>	20	336.682	336.702	0,39%
<i>Material de Transport</i>	0	251.244	251.244	0,29%
<i>Productes de Cautxú i Plàstic</i>	111.862	7.098	118.960	0,14%
<i>Metal·lúrgia i Productes Metàl·lics</i>	31.239	11.452	42.690	0,05%
<i>Minerals no Metàl·lics</i>	18.723	9.694	28.417	0,03%
<i>Fusta, Suro i Productes Derivats</i>	0	12.025	12.025	0,01%
Total	27.509.925	58.145.564	85.655.489	100%

Font: Elaboració pròpia.

Després d'estimar la despesa associada a la presència de la Universitat en el seu entorn, és important analitzar l'impacte econòmic considerant els efectes indirectes. Cal recordar que aquests efectes es corresponen amb l'increment global de la producció sectorial que s'ha de portar a terme per satisfer les demandes dels sectors que, a la vegada, han de satisfer les demandes derivades directament de les despeses directes i vinculades.

Tal i com ja s'ha comentat, l'aproximació utilitzada per avaluar aquest impacte indirecte és l'anàlisi *input-output*. A partir dels coeficients d'allò que es coneix com a 'matriu inversa de Leontieff' s'obtenen els multiplicadors interns de l'economia catalana per a cadascun dels sectors productius, multiplicadors que quantifiquen l'increment global necessari en la producció de cada sector derivat de l'augment unitari en la demanda d'un sector concret. Utilitzant aquests multiplicadors i considerant l'increment en la demanda de cada sector degut a la despesa associada a la presència de la UdG, s'obté la magnitud estimada de l'impacte total sobre la producció. Aquestes dades estan recollides en la Taula 6.

La Taula 6 assenyala que l'any 2005 es va requerir un volum de producció de 120,6 milions d'euros per poder satisfer la demanda que es deriva de l'existència de la Universitat de Girona. Aquesta xifra indica que per cada euro de despesa vinculada a l'existència de la Universitat es va produir un augment addicional de despesa indirecta de 0,41€ i, per tant, l'efecte multiplicador sobre la producció associat a l'existència de la UdG s'estima en 1,41, magnitud comparable al valor estimat en el cas d'altres institucions universitàries

del nostre entorn.²⁰ La Taula 6 també mostra que els sectors més beneficiats per l'increment en l'activitat econòmica derivat de la presència de la Universitat són els altres serveis (amb més de 22,6 milions d'euros), el comerç, la reparació i el reciclatge (amb més de 17 milions d'euros), i l'hostaleria i la restauració (amb més de 14 milions d'euros).

Taula 6. Impacte total, directe i indirecte de la Universitat de Girona sobre la producció de les Comarques Gironines, en € (2005)

	Efecte Directe	Efecte Indirecte	Efecte Total	% Efecte Total
<i>Altres Serveis</i>	16.663.629	6.023.864	22.687.493	18,8%
<i>Comerç, Reparació i Reciclatge</i>	13.421.053	3.660.950	17.082.003	14,2%
<i>Hostaleria i Restauració</i>	13.922.626	341.357	14.263.984	11,8%
<i>Serveis Immobiliaris</i>	9.052.915	2.968.373	12.021.288	10,0%
<i>Serveis de Transport i Comunicacions</i>	4.796.961	4.351.140	9.148.101	7,6%
<i>Treballs de Construcció</i>	3.572.360	2.335.518	5.907.878	4,9%
<i>Serveis d'Intermediació Financera i Assegurances</i>	3.135.458	2.633.027	5.768.485	4,8%
<i>Paper, Edició i Arts Gràfiques</i>	3.290.210	1.795.391	5.085.601	4,2%
<i>Alimentació, Begudes i Tabac</i>	2.155.083	2.465.253	4.620.336	3,8%
<i>Servei Industrial de Neteja</i>	4.058.553	504.827	4.563.380	3,8%
<i>Act. Extract, Energia i Aigua</i>	2.626.298	1.305.233	3.931.531	3,3%
<i>Serveis d'Educació</i>	3.021.621	656.141	3.677.762	3,0%
<i>Serveis Sanitaris</i>	2.356.953	388.926	2.745.879	2,3%
<i>Productes Químics</i>	1.102.146	1.008.632	2.110.778	1,7%
<i>Maquinària, Eq. Mecànic, Elèctric, Electrònic i Òptic</i>	580.117	992.103	1.572.220	1,3%
<i>Agricultura, Ramaderia i Pesca</i>	336.702	1.098.284	1.434.986	1,2%
<i>Tèxtil, Confecció, Calçat i Cuir</i>	506.909	386.069	892.978	0,7%
<i>Altres Manufactures</i>	602.555	148.028	750.583	0,6%
<i>Material de Transport</i>	251.244	387.339	638.583	0,5%
<i>Productes de Cautxú i Plàstic</i>	118.960	388.549	507.510	0,4%
<i>Minerals no Metàl·lics</i>	28.417	460.271	488.688	0,4%
<i>Metal·lúrgia i Productes Metàl·lics</i>	42.690	486.496	529.187	0,4%
<i>Fusta, Suro i Productes Derivats</i>	12.025	188.509	200.534	0,2%
Total	85.655.489	34.974.280	120.629.769	100%

Font: Elaboració pròpia.

Pel que fa a l'impacte sobre el valor afegit brut (VAB),²¹ la Taula 7 recull els resultats de les estimacions efectuades a partir dels multiplicadors sobre VAB de la TIOC-122. La despesa derivada de la presència de la UdG va suposar un impacte sobre el valor afegit brut de gairebé 92,6 milions d'euros, xifra que significa que per cada euro de despesa associada a la UdG es va generar una renda d'1,08€. Això suposa una estimació del multiplicador del VAB d'1,37.²² En termes relatius, i utilitzant com a referència el VAB de les Comarques Gironines l'any 2005 de l'*Anuari Econòmic Comarcal* publicat per la Caixa de Catalunya, la presència de la UdG va significar un impacte valorat en el 0,7% del VAB de la província de Girona l'any 2005.

20 Per exemple, Parellada i Duch (2005) estimen que el multiplicador de producció associat a l'existència de la Universitat de Vic té un valor d'1,4306.

21 El valor afegit brut és l'increment en el valor de mercat d'un producte en un moment donat del procés de producció: es calcula restant del valor de la producció d'una empresa el valor de tots els factors de producció utilitzats que han estat adquirits a d'altres empreses. Es pot assimilar al Producte Interior Brut (PIB). Aquesta magnitud intenta recollir quin és el valor total generat pel conjunt d'activitats econòmiques vinculades a l'existència de la UdG.

22 El multiplicador del VAB es defineix com la relació entre el VAB corresponent a l'efecte total dividit pel VAB referent a l'efecte directe.

Taula 7. Impacte total, directe i indirecte de la Universitat de Girona sobre el valor afegit de les Comarques Gironines (2005)

Sector	Efecte Directe	Efecte Indirecte	Efecte Total	% Efecte Total
<i>Altres Serveis</i>	13.173.160	4.666.724	17.839.884	19,26%
<i>Comerç, Reparació i Reciclatge</i>	11.170.913	2.940.733	14.111.646	15,20%
<i>Hostaleria i Restauració</i>	10.992.960	270.392	11.263.352	12,20%
<i>Serveis Immobiliaris</i>	8.495.256	2.785.522	11.280.778	12,18%
<i>Serveis de Transport i Comunicacions</i>	3.712.076	3.312.911	7.024.987	7,60%
<i>Serveis d'Intermediació Financera i Assegurances</i>	2.538.012	2.227.578	4.765.590	5,10%
<i>Treballs de Construcció</i>	2.639.974	1.725.411	4.365.385	4,70%
<i>Servei Industrial de Neteja</i>	3.676.643	457.323	4.133.966	4,46%
<i>Serveis d'Educació</i>	2.687.114	591.683	3.278.797	3,50%
<i>Paper, Edició i Arts Gràfiques</i>	1.983.715	950.932	2.934.647	3,20%
<i>Alimentació, Begudes i Tabac</i>	1.124.130	1.263.766	2.387.896	2,60%
<i>Serveis Sanitaris</i>	1.995.584	330.008	2.325.592	2,50%
<i>Act. Extract, Energia i Aigua</i>	1.418.034	688.546	2.106.580	2,30%
<i>Agricultura, Ramaderia i Pesca</i>	254.298	790.878	1.045.176	1,10%
<i>Maquinària, Eq. Mecànic, Elèctric, Electrònic i Òptic</i>	296.029	509.442	805.471	0,90%
<i>Productes Químics</i>	412.064	328.582	740.646	0,80%
<i>Tèxtil, Confecció, Calçat i Cuir</i>	260.085	217.291	477.376	0,50%
<i>Altres Manufactures</i>	358.702	87.184	445.886	0,50%
<i>Minerals no Metàl·lics</i>	18.772	308.019	326.791	0,40%
<i>Productes de Cautxú i Plàstic</i>	61.309	200.392	261.701	0,30%
<i>Metal·lúrgia i Productes Metàl·lics</i>	23.260	271.799	295.059	0,30%
<i>Material de Transport</i>	90.775	188.510	279.285	0,30%
<i>Fusta, Suro i Productes Derivats</i>	6.070	95.159	101.226	0,10%
Total	67.388.935	25.208.785	92.597.720	100%

Font: Elaboració pròpia.

En darrer terme, la Taula 8 mostra que l'activitat de la UdG l'any 2005 va representar un impacte estimat sobre l'ocupació de 2.409 llocs de treball, dels quals el 78% són conseqüència de l'efecte directe de les despeses associades a la presència de la UdG i la resta és deguda als efectes indirectes d'aquestes despeses. Prenent com a referència les dades publicades per l'Institut d'Estadística de Catalunya, el nombre d'ocupats a la província de Girona l'any 2005 era de 333.400 persones. Per tant, el nombre de llocs de treball directament i indirecta vinculats a la presència de la UdG va representar l'1,25 % del total d'ocupats a la demarcació de Girona.

Taula 8. Impacte total, directe i indirecte de la Universitat de Girona sobre l'ocupació de les Comarques Gironines, en persones ocupades (2005)

Sector	Efecte Directe	Efecte Indirecte	Efecte Total	% Efecte Total
<i>Altres Serveis</i>	520	103	623	38,10%
<i>Comerç, Reparació i Reciclatge</i>	405	72	477	19,80%
<i>Hostaleria i Restauració</i>	252	6	258	10,70%
<i>Servei Industrial de Neteja</i>	212	26	238	9,88%
<i>Treballs de Construcció</i>	79	52	131	5,50%
<i>Serveis de Transport i Comunicacions</i>	61	58	119	4,90%
<i>Serveis d'Educació</i>	83	17	100	4,10%
<i>Serveis d'Intermediació Financera i Assegurances</i>	38	32	70	2,90%
<i>Paper, Edició i Arts Gràfiques</i>	42	26	68	2,80%
<i>Serveis Immobiliaris</i>	45	15	60	2,49%
<i>Alimentació, Begudes i Tabac</i>	28	30	58	2,40%
<i>Serveis Sanitaris</i>	44	7	51	2,10%
<i>Agricultura, Ramaderia i Pesca</i>	12	26	38	1,60%
<i>Act. Extract, Energia i Aigua</i>	15	7	22	0,90%
<i>Tèxtil, Confecció, Calçat i Cuir</i>	10	8	18	0,80%
<i>Maquinària, Eq. Mecànic, Elèctric, Electrònic i Òptic</i>	7	12	19	0,80%
<i>Altres Manufactures</i>	13	3	16	0,70%
<i>Productes Químics</i>	7	5	12	0,50%
<i>Productes de Cautxú i Plàstic</i>	1	5	6	0,30%
<i>Minerals no Metàl·lics</i>	0	6	6	0,30%
<i>Metal·lúrgia i Productes Metàl·lics</i>	1	8	9	0,30%
<i>Material de Transport</i>	2	4	6	0,30%
<i>Fusta, Suro i Productes Derivats</i>	0	4	4	0,20%
Total	1.877	532	2.409	100%

Font: Elaboració pròpia.

3.

LA UNIVERSITAT DE GIRONA I EL CREIXEMENT ECONÒMIC DE LES COMARQUES GIRONINES

3.1. INTRODUCCIÓ

Al llarg de l'apartat anterior s'ha calculat l'impacte de la Universitat de Girona sobre l'economia del seu entorn en termes d'activitat econòmica, producció i llocs de treball generats. Aquesta mesura de l'impacte econòmic de la institució no deixa de ser un indicador parcial, que infravalora l'efecte real de la Universitat sobre l'economia del territori. Com ja s'ha apuntat anteriorment, el paper de la Universitat transcendeix el de simple generadora d'activitat, ocupació i renda. Per exemple, la Universitat forma persones i les capacita per al desenvolupament competent de la seva tasca professional futura. També porta a terme recerca bàsica i aplicada. Mitjançant aquestes activitats contribueix a incrementar el capital humà i la productivitat de les empreses del seu entorn. En definitiva, la Universitat és un element de dinamització econòmica per a la societat gironina mitjançant vies de transmissió molt més duradores que la simple generació de despesa, ocupació i renda, és a dir, mitjançant vies que afecten no tant l'activitat econòmica actual com la futura.

La valoració empírica dels efectes locals de l'activitat universitària més enllà de la generació d'activitat econòmica, renda i ocupació a partir de la seva despesa s'ha revelat com un camp complex i controvertit, entre altres raons per la manca de dades precises per quantificar la incidència econòmica de l'esforç que les institucions universitàries fan en la formació de capital humà, la recerca i la transferència de tecnologia. Malgrat aquestes dificultats, des del món acadèmic s'han elaborat algunes propostes metodològiques. En el cas concret de la formació de capital humà, les metodologies que s'han proposat es basen en estimar el benefici retornat a la societat de la inversió en la formació dels graduats universitaris, tot tenint en compte els costos d'oportunitat involucrats en la formació per la no participació activa en el mercat de treball i la

Facultat de Dret

diferent productivitat de la força de treball amb formació universitària (Institute for Higher Education Policy, 2005). El resultat de l'aplicació d'aquestes metodologies evidencia que existeix una relació positiva entre el nivell d'educació superior i el creixement econòmic. Per exemple, Gemmell (1996) utilitza com a mostra els països de l'OCDE i conclou que un increment de l'1 per cent en el nivell d'educació superior està associat amb un increment del 5,9 per cent de la taxa de creixement del PIB. En aquesta mateixa línia de treball, un estudi recent realitzat per les universitats escoceses (Universities Scotland, 2006) estima que la taxa social de retorn de la inversió en educació superior a Escòcia es situa al voltant del 17 per cent.

Pel que fa referència als efectes de la recerca i la transferència de tecnologia, si bé és cert que s'han plantejat algunes aproximacions metodològiques per quantificar l'impacte econòmic d'aquestes activitats, la disponibilitat actual de dades ha limitat molt la seva valoració empírica. Com un exemple d'aquestes propostes de treball podríem destacar l'estudi de Varga (1998), on es fa una anàlisi quantitativa, a nivell de països i regions, que mostra l'existència d'una relació estreta entre el nivell de recerca universitària i la localització d'empreses innovadores al voltant de la zona d'influència d'aquestes institucions.

En qualsevol cas, no és fàcil delimitar la influència sobre el creixement de l'economia gironina en general de l'activitat de la Universitat de Girona. No ho intentarem en aquest apartat. Ens limitarem a descriure aquells aspectes de l'activitat de la Universitat que contribueixen de manera important a augmentar la prosperitat econòmica del seu entorn. Resumint, en addició a la generació de despesa, que és una mesura estàtica de l'impacte, la Universitat pot influir sobre l'economia del seu entorn per mitjà de ser un motor de creixement i benestar. Aquesta activitat com a motor, més dinàmica (i, per tant, més complexa d'analitzar i més exigent quant a dades i informació), incideix sobre l'economia mitjançant les vies següents:

- La presència de la Universitat propicia un entorn de recerca que contribueix a la creació de noves empreses i a la millora tecnològica de les ja existents. La Universitat té també un paper clau en la diversificació i modernització de l'activitat econòmica del territori gràcies a la formació de personal qualificat en els sectors amb un component tecnològic elevat.
- La interacció entre professorat, investigadors, estudiants i empreses propicia la generació d'idees que poden ser després aplicades a l'empresa i al sector públic, o ser desenvolupades pels propis professors i investigadors a través d'*spinoffs*.
- La Universitat de Girona, a través dels seus professors i investigadors, disposa de coneixement expert en un ampli ventall de camps científics i tecnològics. Aquest coneixement és aplicable a la resolució de problemes concrets i es transfeix als àmbits social i empresarial a través de patents, llicències tecnològiques, convenis de col·laboració, pràctiques en empreses i projectes de recerca.
- La formació de personal qualificat i la generació de progrés científic i tecnològic contribueixen a augmentar els salaris dels treballadors i els ingressos (i beneficis) de les empreses. Aquests majors salaris i beneficis generen una recaptació superior per al sector públic a tots nivells, major consum i taxes més altes d'estalvi i inversió. La Universitat contribueix, per tant, a establir les bases per una economia més sòlida i dinàmica.

En definitiva, la Universitat juga un paper essencial a l'hora d'incrementar la quantitat i la qualitat de l'ocupació, en l'emergència i consolidació de noves indústries i en la transferència de tecnologia i coneixement als sectors públic i privat. Especialment important per al que aquí ens interessa és la contribució que la Universitat fa al creixement econòmic.

Per creixement econòmic s'entén l'increment en el valor dels productes i serveis generats en una economia. Aquest valor es mesura habitualment mitjançant el Producte Interior Brut (PIB). Per tal que un país prosperi i assoleixi uns nivells de vida més alts cal que l'augment en el valor dels productes i serveis generats per l'economia sigui més gran que l'increment en la població, és a dir, cal que el PIB per càpita augmenti. L'observació casual de la realitat que ens envolta mostra que determinades regions i/o països creixen més que d'altres. És pertinent, per tant, preguntar-se per què es donen aquestes diferències en els nivells de creixement. En altres paraules, quins són els factors que determinen el creixement econòmic?

L'anàlisi econòmica indica que la resposta a la pregunta anterior rau, en darrer terme, en trobar quins són els determinants de la productivitat d'una regió. Clarament, en qualsevol procés productiu hi intervenen una sèrie de factors que, combinats, donen lloc al producte final. Bàsicament és possible distingir entre:

Facultat de Lletres i Biblioteca del Campus Barri Vell

- **Capital físic:** Es refereix a tots aquells equipaments i estructures que s'utilitzen en la producció de béns i serveis. Es tracta d'un factor produït.
- **Capital humà:** Coneixements, qualificacions i capacitacions que els treballadors adquireixen gràcies a l'educació, la formació, l'aprenentatge al lloc de treball i l'experiència. Es tracta d'un factor de producció intangible.
- **Recursos naturals:** Factors no produïts, sinó aportats per la natura, com ara la terra, els jaciments minerals o els oceans.
- **Coneixement tecnològic:** Fa referència a la comprensió de la societat de les millors maneres possibles de produir béns i serveis. Es diferencia del capital humà pel fet que aquest darrer només inclou la transferència de la comprensió als treballadors.

Ser conscients de quins factors són claus per la productivitat és un primer pas per entendre què determina el creixement econòmic. Cal notar que diferents combinacions dels factors anteriors donaran lloc a diversos patrons de creixement. Alguns d'aquests patrons poden no ser possibles en determinades regions o bé poden no ser sostenibles al llarg del temps. Per exemple, aquelles regions amb poques dotacions de recursos naturals hauran de basar el seu creixement en altres factors, com el capital físic, l'humà o el coneixement tecnològic. En el cas que algun factor sigui esgotable, la seva utilització intensiva segurament no permetrà una pauta de desenvolupament sostenible al llarg del temps.

Un dels primers intents d'explicar rigorosament el creixement econòmic el va portar a terme el premi Nobel Robert Solow a la dècada dels 50 del segle passat. Solow postulava que el creixement econòmic era degut a la combinació de capital físic i treball mitjançant una certa tecnologia de producció. Segons aquesta teoria (que considera que la tecnologia és exògena, és a dir, com una mena de regal del cel no subjecte a l'actuació dels individus), el marge de creixement econòmic està clarament limitat, ja que els successius increments en la quantitat de capital utilitzat en la producció generaran increments cada cop menors en la quantitat de producte a causa de la llei dels rendiments decreixents (és a dir, a causa de l'observació empírica que la quantitat de producte augmenta cada cop menys a mesura que augmenta la quantitat d'un factor de producció mantenint la resta de factors, treball i tecnologia, constants).

A la vista que no es pot mantenir un creixement sostingut de la productivitat (ni, en conseqüència, del creixement econòmic) mitjançant l'augment continu en la utilització de capital físic (i dels recursos naturals), els treballs posteriors a Solow s'han centrat en intentar explicar com evolucionen la tecnologia i el capital humà i com aquests elements afecten la productivitat dels treballadors. Aquesta literatura, que es coneix amb la denominació de **creixement endogen**, posa l'èmfasi en la importància que tenen les **idees** de cares a augmentar la quantitat de producte obtingut per hora de treball (Romer, 1986 i 1990). El concepte d'idea es refereix a noves perspectives en l'àmbit dels processos de producció, la comercialització de producte, l'educació, la fixació de preus, la química, la matemàtica o l'enginyeria, per posar només uns exemples. Les idees permeten que a partir d'una certa combinació de factors de producció s'obtingui més quantitat i/o qualitat de producte. En definitiva, que el valor dels productes i serveis generats en una economia augmenti. Una de les principals característiques de les idees és que, un cop creades i posades a l'abast del públic, la quantitat d'idees disponibles no disminueix amb l'ús (és a dir, es tracta de factors de producció **no rivals**). Això fa que existeixin rendiments creixents a escala: augments proporcionals en les quantitats utilitzades de factors donen lloc a augments més que proporcionals en la quantitat obtinguda de producte, ja que un cop s'ha produït un factor de producció no rival pot ser utilitzat en molts processos de producció sense que en disminueixi la quantitat disponible.

En aquest estat de coses, la Universitat pot jugar un paper essencial en el creixement econòmic a través de la seva contribució a la generació d'idees (ja sigui directament, mitjançant la recerca desenvolupada, bé indirectament, mitjançant la formació de capital humà en els seus alumnes), idees que després puguin ser aplicades a la producció, a la gestió eficient de processos o a la formació de nou capital humà, per exemple. En els apartats que segueixen s'intenta delimitar l'aportació de la Universitat de Girona a la generació d'idees.

3.2. LA MESURA DE L'IMPACTE SOBRE LA FORMACIÓ, LA RECERCA I LA TRANSFERÈNCIA

La mesura directa de l'impacte sobre el creixement econòmic causat per la tecnologia i el capital humà (aquells factors de producció sobre els quals les activitats de les institucions universitàries tenen més incidència) no és fàcil.¹ La majoria d'estudis existents per a d'altres universitats i institucions es centren en l'elaboració d'indicadors indirectes que reflecteixen el producte de l'activitat de les universitats en relació a la tecnologia i a la formació de capital humà. Tot i que imperfectes, hi ha diferents indicadors que ens poden donar una idea aproximada de la influència de la Universitat de Girona en aquests aspectes. A grans trets, aquests diferents indicadors es poden dividir en 3 blocs diferents:²

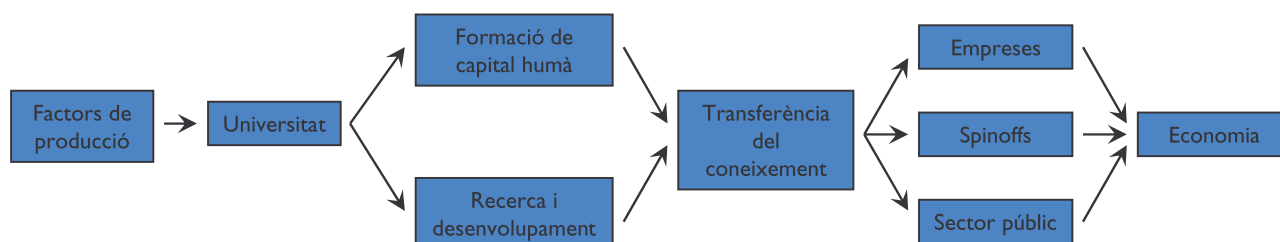
1. Indicadors de *formació de capital humà*. Es refereixen a la millora dels coneixements i habilitats dels individus per tal de poder-los aplicar a l'empresa privada i al sector públic.
2. Indicadors de *recerca i desenvolupament*. Reflecteixen la importància de les activitats relacionades amb el progrés del coneixement a nivell bàsic i aplicat.
3. Indicadors de *transferència del coneixement*. Sintetitzen els esforços i resultats en relació a la posada a disposició de les empreses i del sector públic del coneixement i la recerca de la Universitat.

Sens dubte, l'actuació de la Universitat en cadascun d'aquests indicadors dona només una idea parcial de l'efecte de la institució sobre el creixement econòmic, ja que, com s'ha comentat, el coneixement generat no és res més que un factor de producció que després ha de ser utilitzat per les empreses. No obstant, a través d'aquests indicadors s'obté una fotografia fidel dels factors que la Universitat posa a disposició de les empreses i del sector públic. El Quadre 2 mostra aquest procés.

1 Recordeu les reflexions fetes a la Introducció d'aquest treball.

2 Els indicadors utilitzats per a la mesura tant de la recerca i el desenvolupament com de la transferència tecnològica estan en línia amb els que han de servir per a valorar el grau d'assoliment dels objectius del *Pla Estratègic de Recerca 2005-2008 de la Universitat de Girona*.

Quadre 2. La influència de la Universitat de Girona sobre l'economia gironina

Font: Elaboració pròpia

A continuació es reflexiona sobre el paper de la Universitat en relació a cadascun dels blocs anteriors.

3.2.1. Formació de capital humà

L'activitat de la Universitat de Girona en termes de formació de capital humà és molt extensa. Els diferents estudis que s'hi ofereixen abracen un ventall ampli de camps de coneixement (Humanitats, Ciències Socials, Experimentals, Salut i Tecnologia) i el nivell de formació proporcionat va des de la capacitació per al desenvolupament solvent de diverses activitats professionals a nivell d'empresa privada i del sector públic fins a la mateixa frontera actual de la recerca científica. La formació en capital humà es porta a terme en el marc de les facultats, escoles, instituts i fundacions de la Universitat. A continuació es presenten aquests centres i es detallen els ensenyaments impartits.

• **Facultats i escoles:** S'hi imparteixen les diplomatures, llicenciatures, enginyeries i enginyeries tècniques. En l'actualitat són les següents:

- *Escola Politècnica Superior:* Explotacions Agropecuàries, Indústries Agràries i Alimentàries, Ciència i Tecnologia dels Aliments, Arquitectura, Enginyeria Industrial, Electrònica Industrial, Mecànica, Química Industrial, Disseny Industrial i Desenvolupament de Producte, Informàtica de Gestió i de Sistemes.
- *Escola Universitària d'Infermeria:* Infermeria.
- *Escola Universitària de Turisme:* Turisme i Publicitat i Relacions Públiques.
- *Facultat de Ciències:* Biologia, Química i Ciències Ambientals
- *Facultat de Ciències Econòmiques i Empresarials.* Empresarials, Administració i Direcció d'Empreses i Economia.
- *Facultat d'Educació i Pedagogia:* Educació Social, Magisteri, Psicologia, Pedagogia i Psicopedagogia.
- *Facultat de Dret:* Dret, Gestió i Administració Pública, Treball i Criminologia.
- *Facultat de Lletres:* Filologia Catalana, Hispànica i Romànica, Filosofia, Geografia, Història i Història de l'Art.
- *Girona International Graduate School (GIGS).* Promou els estudis de màster i doctorat oficials, és a dir, aquells estudis més especialitzats i relacionats amb la recerca en àmbits molt diversos de la ciència i la tecnologia. Durant el curs 2006/2007 s'han organitzat 46 programes d'aquest tipus. Les Taules 9 i 10 desglossen els programes de doctorat per tipus i per àmbit.

Taula 9. Programes oferts per la GIGS (2006/2007)

Tipus de programa	Nombre de programes
Màsters oficials	15
Doctorats	17
Doctorats de Programes Oficials de Postgrau	14

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la GIGS.

Edifici P-1, Escola Politècnica Superior

Taula 10. Programes oferts per la GIGS per àmbit (2006/2007)

Àmbit de coneixement	Nombre de programes
Humanitats i Ciències Socials	14
Tecnologia	14
Turisme, Dret i Empresa	8
Ciències Experimentals i Sostenibilitat	6
Ciències de la Salut	4

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la GIGS.

• **Escoles adscrites:** especialitzades en Turisme, Comunicació Audiovisual i Multimèdia i Fisioteràpia. Concretament es tracta de:

- *Escola Universitària de Ciències de la Comunicació.*
- *Escola Universitària de Turisme CETA.*
- *Escola Universitària de Turisme Euroaula.*
- *Escola Universitària de Turisme Mediterrani.*
- *Escola Universitària de Turisme Sant Pol de Mar.*
- *Escola Universitària de Turisme de Terrassa.*
- *Escola Universitària de Turisme Formatic Barna.*
- *Escola de Realització Audiovisual i Multimèdia.*
- *Escola Universitària de Fisioteràpia Garbí.*

• **Institut de Ciències de l'Educació.** Contribueix a la formació permanent del personal acadèmic de tots els nivells educatius, l'assessorament tècnic dins el camp de la planificació educativa i la recerca i la innovació pedagògiques. Forma tant professorat universitari com de primària i secundària.

• **Fundació Privada: Girona, Universitat i Futur.** La seva actuació en la formació de capital humà i la recerca és molt extensa. Destaca en la promoció de les relacions de la UdG amb institucions públiques i privades de les Comarques Gironines; el foment de la creació de nous estudis i programes d'investigació i recerca; la col·laboració en l'establiment i la gestió de centres d'investigació; la contribució en la difusió dels estudis i investigacions realitzades; la subvenció de congressos, seminaris i jornades realitzades a la UdG i organitzades per la UdG; la promoció de les publicacions de la UdG; i la institució i dotació de beques, ajuts i subvencions per a la realització d'estudis i tasques universitàries.

• La **Fundació Universitat de Girona: Innovació i Formació.** Porta a terme un gran nombre d'activitats encarades cap a la formació permanent, que abasten des de màsters, postgraus i especialització, fins a programes per a gent gran i cursos de lliure elecció, passant per activitats de formació específica a l'empresa i seminaris empresarials. Al llarg del curs 2006/2007 s'han portat a terme 398 activitats d'aquest tipus. Els àmbits d'actuació són molt variats. Les Taules 11 i 12 desglossen aquestes activitats.

Taula 11. Activitats de formació de la Fundació Universitat de Girona: Innovació i Formació (2006/2007)

Tipus d'activitat	Nombre d'activitats
Cursos d'especialització	157
Cursos a la carta	42
Formació específica	38
Diplomes de postgrau	34
Cursos de l'Institut per al Desenvolupament de la Formació i l'Ocupació	29
Màsters	26
Cursos de postgrau	14
Majors de 25 anys	14
Seminaris empresarials	10
Cursos de divulgació	9
Seminaris	8
Diplomes d'especialització	7
Jornades i Congressos	7
Gent gran	3

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la Fundació Universitat de Girona: Innovació i Formació.

Taula 12. Àmbits de les activitats de formació de la Fundació Universitat de Girona: Innovació i Formació (2006/2007)

Àmbit	Nombre d'activitats
Empresa, Economia i Dret	118
Psicologia i Educació	61
Ciències de la salut	59
Humanitats i Ciències Socials	39
Turisme i Hostaleria	24
Ciències experimentals	18
Administració pública i Desenvolupament local	16
Comunicació i Màrqueting	16
Arquitectura	5

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la Fundació Universitat de Girona: Innovació i Formació.

Cal notar que la tasca de formació de capital humà duta a terme per la Universitat de Girona també podria ser desenvolupada per la resta d'universitats catalanes. De fet, l'impacte de la Universitat de Girona com a formadora de capital humà seria poc important si, de no existir, els seus diplomats, enginyers, llicenciats i doctors actuals haguessin cursat igualment estudis universitaris en d'altres universitats. A la vista d'aquesta consideració, un indicador (encara que parcial i subjecte a diverses interpretacions) de l'impacte específic de la UdG com a proveïdora de titulats universitaris al seu entorn immediat és el percentatge de persones amb titulació universitària abans i després de la creació de la Universitat en relació al total català i a d'altres àmbits on existeixen universitats consolidades de fa temps.

El resultat d'aquest exercici es presenta a la Taula 13, on es comparen els percentatges de població amb estudis de diplomatura i llicenciatura/doctorat per diferents àmbits geogràfics en els anys 1986 (abans de la creació de la Universitat de Girona, quan únicament s'impartien estudis de diplomatura en el marc del Col·legi Universitari de Girona, adscrit a la Universitat Autònoma de Barcelona) i 2001 (nou anys després de la creació de la Universitat). Dos dels patrons que es poden detectar a la Taula 13 són d'especial interès. En primer lloc, l'increment en el percentatge de població amb estudis universitaris ha estat al Gironès i a Girona ciutat (els àmbits més propers a la Universitat) molt més gran que a Catalunya i a la ciutat de Barcelona i el seu àmbit metropolità. D'altra banda, aquest increment diferencial ha estat degut a l'augment en el percentatge de llicenciats i doctors: al Gironès han augmentat en gairebé un 173%, per un 117% a tot Catalunya i l'àmbit metropolità de Barcelona. Tot i que aquests augments poden amagar diferents factors, sembla clar que la creació de la Universitat hi juga un paper important.

Concretament, no sembla agosarat aventurar que la **Universitat de Girona no s'ha limitat a absorbir estudiants que haguessin realitzat els seus estudis a altres universitats, sinó que ha contribuït a que puguin cursar estudis universitaris (especialment de llicenciatura i doctorat) persones que altrament no n'haurien realitzat.** D'acord amb la discussió anterior, en la mesura en què el nivell de formació afecti positivament la productivitat i, en darrer terme, al PIB, la influència de la UdG en relació al nivell de vida dels residents a les Comarques Gironines pot haver estat notable.

Taula 13. Els efectes de la Universitat sobre el percentatge de població amb estudis universitaris

Àmbit	Població amb estudis de diplomatura			Població amb estudis de llicenciatura/doctorat			Població amb titulació universitària		
	1986	2001	Variació	1986	2001	Variació	1986	2001	Variació
<i>Catalunya</i>	2,88%	5,53%	92,04%	2,77%	6,00%	116,73%	5,65%	11,52%	104,14%
<i>Barcelona ciutat</i>	4,89%	7,69%	57,28%	5,64%	10,77%	90,85%	10,54%	18,46%	75,26%
<i>Àmbit metropolità de Barcelona</i>	3,05%	5,78%	89,58%	3,11%	6,76%	117,66%	6,15%	12,54%	103,75%
<i>Comarques Gironines</i>	2,51%	4,70%	87,52%	2,00%	4,41%	119,95%	4,51%	9,11%	101,94%
<i>Gironès</i>	3,44%	5,99%	74,27%	2,37%	6,46%	172,88%	5,81%	12,45%	114,48%
<i>Girona ciutat</i>	4,63%	7,56%	63,28%	3,31%	8,98%	170,93%	7,94%	16,53%	108,19%

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya.

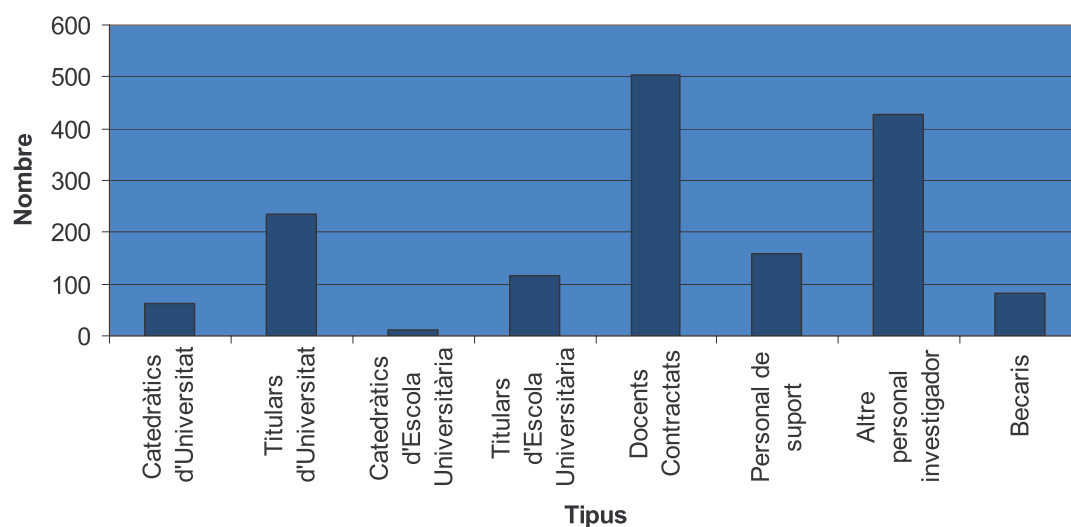
3.2.2 Recerca i desenvolupament

El segon dels pilars sobre els quals es basa el creixement potencial d'una economia es refereix a la tecnologia. L'origen del progrés en la tecnologia es troba en la recerca i el desenvolupament. Segons el Pla Estratègic de Recerca de la Universitat de Girona, durant el període 2005-2008 les línies estratègiques de recerca de la Universitat seran les següents:

- Biotecnologia, Ciència i Tecnologia Agroalimentària i Ciències de la Salut.
- Sostenibilitat, Medi ambient.
- Recerca educativa.
- Desenvolupament humà, social, econòmic i cultural.
- Nanociències, nanotecnologies, materials i noves tecnologies de producció.
- Enginyeries civil, aeroespacial i de l'organització; Tecnologies de la informació i la comunicació.

El potencial de la Universitat de Girona tant a nivell de recursos disponibles com de productes obtinguts en les línies anteriors és remarcable. Concretament, el gener de 2007 la Universitat disposava de 931 docents dedicats a la investigació i de 668 persones dedicades al suport a la recerca i el desenvolupament. Això significa un total de 1.599 persones dedicades a activitats relacionades amb la recerca i el desenvolupament, xifra que es tradueix en 1.128.5 equivalents en dedicació plena (vegeu el Gràfic 3).

Gràfic 3. Investigadors de la Universitat de Girona per àmbits (Gener de 2007)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del GREC.

Aquests investigadors han participat en nombrosos projectes i contractes d'investigació en departaments, instituts de recerca, càtedres, grups de recerca, observatoris i institucions vinculades. Conformen una àmplia base de coneixement expert en els diferents camps de la ciència, la tecnologia, les humanitats i la societat. A continuació es repassa aquest coneixement expert a la UdG en els diferents àmbits científics, tècnics, socials i humanístics.

• **Departaments:** Organitzen i desenvolupen la docència i la recerca en un ampli ventall de camps científics i tecnològics. Actualment existeixen els següents:

- *Arquitectura i Enginyeria de la Construcció*
- *Biologia*
- *Ciències Ambientals*
- *Didàctiques Específiques*
- *Dret Privat*
- *Dret Públic*
- *Economia*
- *Electrònica, Informàtica i Automàtica*
- *Empresa*
- *Enginyeria Mecànica i de la Construcció Industrial*
- *Enginyeria Química, Agrària i Tecnologia Agroalimentària*
- *Filologia i Filosofia*
- *Física*
- *Geografia, Història i Història de l'Art*
- *Infermeria*
- *Informàtica i Matemàtica Aplicada*
- *Organització, Gestió Empresarial i Disseny de Producte*
- *Pedagogia*
- *Psicologia*
- *Química*

Laboratori a la Facultat de Ciències

• **Instituts de Recerca:** Es dediquen a la investigació científica i tècnica o a la creació artística, a organitzar i desenvolupar programes i estudis de doctorat i de postgrau i a proporcionar assessorament tècnic en l'àmbit de les seves competències. Actualment existeixen 8 instituts (que representen el 6,6% dels 121 reconeguts a tot Catalunya pel Pla de Recerca i Innovació —PRI— de la Generalitat) en els següents àmbits:³

- *Ecologia Aquàtica*
- *Informàtica i Aplicacions*
- *Llengua i Cultura Catalanes*
- *Medi Ambient*

³ Cal tenir present que Pla Estratègic de Recerca de la Universitat de Girona (2005-2008) preveu la divisió de l'Institut de Llengua i Cultura Catalanes en dos instituts, la supressió de l'Institut de Patrimoni Cultural i la creació de l'Institut de Recerca Educativa. Addicionalment, també es preveu desenvolupar els següents centres conjuntament amb d'altres institucions: Institut Català de Recerca sobre l'Aigua, Institut Català de Patrimoni Cultural, Institut Català de Recerca en Turisme, Centre de Noves Tecnologies Alimentàries, Institut d'Investigació Biomèdica de Girona, Centre d'Imatge Digital i Producció Multimèdia.

- *Patrimoni Cultural*
- *Química Computacional*
- *Recerca sobre Qualitat de Vida*
- *Tecnologia Agroalimentària*

• **Càtedres:** Promouen l'estudi i la recerca mitjançant l'organització d'activitats de reflexió, debat i difusió, en el seu àmbit de coneixement. Són les següents:

- *Art i Cultura Contemporanis*
- *Esport i Educació Física*
- *Estudis Marítims*
- *Ferrater Mora de Pensament Contemporani*
- *Geografia i Pensament Territorial*
- *Immigració, Drets i Ciutadania*
- *Lluís Santaló d'Aplicacions de la Matemàtica*
- *Maria Àngels Anglada*
- *Seguretat i Salut en el Treball*
- *UNESCO Desenvolupament Humà Sostenible*
- *UNESCO Polítiques Culturals i Cooperació*
- *Càtedra Cambra d'Empresa Familiar*

• **Observatoris:**

- *Llengües d'Europa*
- *Dret Privat Europeu i Comparat*

• **Institucions vinculades:**

- *Campus Agroalimentari de Girona*
- *Institut d'Investigació Biomèdica de Girona*

• **Grups de recerca:** La Universitat comptava a gener de 2007 amb 100 grups de recerca especialitzats. D'aquests, 24 pertanyen a l'àmbit tècnic, 22 a l'experimental, 1 al de salut, 12 al d'humanitats i 41 al social. Això significa que la Universitat està dotada d'una àmplia base de coneixement expert en els diferents camps de la ciència, la tecnologia, les humanitats i la societat. D'aquests, 34 grups (més d'una tercera part, per tant) han estat reconeguts pel Pla de Recerca i Innovació de la Generalitat de Catalunya: 25 com a consolidats, 6 emergents i 3 com a singulars.⁴ La Taula 14 detalla aquests camps concrets d'especialització dels diferents grups.

4 Els grups de recerca reconeguts pel PRI es caracteritzen per la qualitat i coherència de la seva tasca investigadora, acreditada mitjançant una avaluació externa i independent per part d'experts externs al sistema català de ciència i tecnologia a través de les publicacions conjuntes, de la participació en projectes comuns, de les activitats conjuntes de transferència i de la difusió dels coneixements i resultats a la societat. En total n'hi ha més de 900 a tot Catalunya.

Taula 14. Grups de recerca de la Universitat de Girona per àmbits (gener 2007)

Àrea Tècnica	— Agents Research Lab.	— Anàlisi del Procés Constructiu de l' Edificació	— Anàlisi i Materials avançats per al Disseny Estructural. AMADE
— Biotecnologia de la Reproducció Animal i Humana	— Comunicacions i Sistemes Distribuïts	— CS. Construcció Sostenible	— Enginyeria Agrària
— Enginyeria de Control i Sistemes Intel·ligents. EXIT	— Enginyeria del Software, Lògica i Programació	— Equacions Diferencials, Modelització i Aplicacions	— Estadística i Anàlisi de Dades
— Grup de recerca en Enginyeria de Fluids, Energia i Medi Ambient - GREFEMA	— Grup de Recerca en Enginyeria de Procés, Producte i Producció. GREPP	— Informàtica Gràfica	— Intervals Modals, Enginyeria de Sistemes i Control
— Laboratori d'Enginyeria Paperera i Materials Polímers. LEPAMAP	— Metalls i Mediambient	— Modelització Matemàtica de Processos Químics	— Morfologia Estructural
— Patologia Vegetal	— Projectes i Assessoraments	— Tecnologia Alimentària	— Unitat de Ciència del Sòl
— Visió per computador i robòtica - Vicorob			
Àrea Experimental	— Algues Bentòniques Marines	— Biologia Animal	— Bioquímica del Càncer
— Catàlisi i Bioinorgànica	— Disseny Industrial i Desenvolupament del Producte	— Ecologia de sistemes aquàtics continentals	— Ecologia Microbiana Molecular
— Enginyeria de Proteïnes	— Enginyeria Molecular Quàntica	— Flora i Vegetació	— Geologia i Cartografia Ambiental
— Laboratori d'Ictiologia Genètica	— Grup de Física Ambiental	— Grup de Recerca en Materials i Termodinàmica. GRMT	— Grup de Sistemes Complexos (GSC)
— Laboratori del Suro	— Laboratori d'Enginyeria Química i Ambiental. LEQUIA	— Laboratori d'Ictiologia Genètica	— Laboratori d'Innovació en Processos i Productes de Síntesi Orgànica. LIPPSO
— Microbiologia clínica i Malalties infeccioses	— Modelatge Molecular i Metodologia Mecanoquàntica	— Química Anàlitica i Ambiental	
Àrea de Salut	— Salut i Atenció Sanitària		
Àrea d'Humanitats	— Filosofia	— Grup de Literatura Contemporània	— Grup d'Estudis Socials de la Pesca Marítima
— Història de la Llengua	— Història de l'Art Modern	— Història de les Societats Rurals	— Història, Memòria, Identitats
— Lèxic i Gramàtica	— Lingüística Aplicada	— Literatura de l'Edat Moderna	— Literatura Medieval
— Teories de l'Art Contemporani			

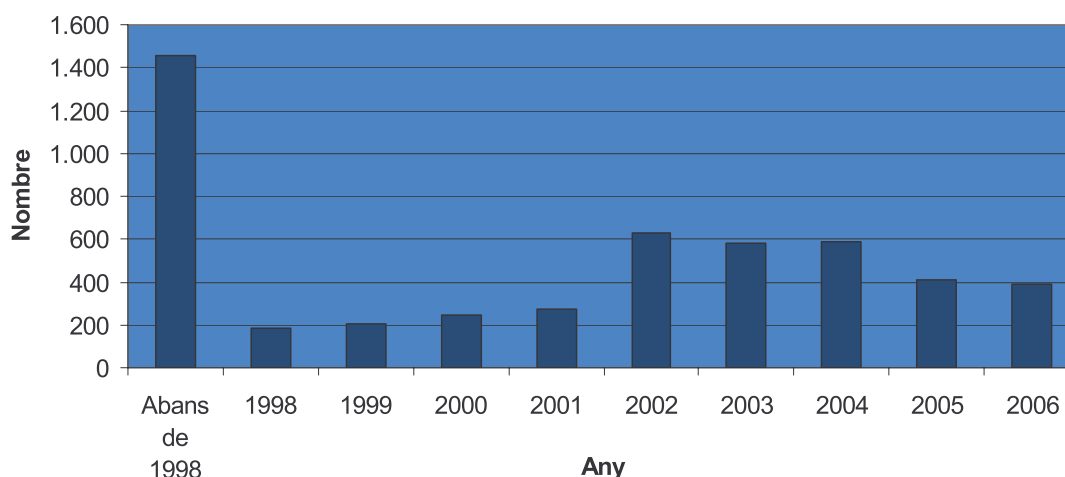
Àrea Social	— Grup d'Investigació en Economia Pública	— Anàlisi i Planificació Territorial i Ambiental	— Grup de Recerca en Estadística, Economia Aplicada i Salut. GRECS
— Cultura i Educació	— Economia, Indústria i Serveis	— Discurs, gènere, cultura i ciència (DIGECIC)	— Dret Privat Europeu
— Dret Social Europeu i Drets dels Treballadors Extracomunitaris	— Educació Científica i Ambiental	— Educació i Patrimoni Artístic	— Els Drets Fonamentals als Estats Compostos
— Equip de Recerca Col·laborativa per a la Millora Curricular, Organitzativa i de l'Orientació en Educació. BITACOLA	— Equip d'Estudis Socials i Econòmic-Empresarials. EESEE	— Estudis Culturals	— Filosofia del Dret
— Seminari de Dret Administratiu	— Arqueologia i Prehistòria	— Grup de recerca en gestió i administració de polítiques socials i culturals. GRES	— Grup de Recerca en Polítiques, Programes i Serveis Educatius i Socioculturals. GRES
— Grup de Recerca sobre Envel·liment i Discapacitat (GREDIs)	— Grup de Recerca sobre govern, estructura i reestructuració de les societats mercantils	— Grup de Recerca sobre Tecnologies de la Informació i la Comunicació en Educació. GrTICE	— Grup d'Estudis de la Realitat Sociojurídica
— Grup d'Estudis Empresarials i Territorials (GESET)	— Història de la Ciència Jurídica	— Infància, Adolescència, Drets dels Infants i la seva Qualitat de Vida	— Laboratori d'Anàlisi i Gestió del Paisatge
— Laboratori Multidisciplinar de Recerca en Turisme	— Matemàtiques per al Tractament de la Incertesa en l'Economia i l'Empresa	— Mediambient i Tecnologies de la Informació Geogràfica	— Processos cognitius i emocionals, neurologia i aprenentatge
— Processos Psicològics i Psicopatologia	— Psicologia de la Salut	— Qualitat del Procés d'Ensenyament-Aprenentatge i Formació del Professorat	— Qüestions Actuals de Dret Processal
— Recerca en la Diversitat	— Grup de Recerca en Educació Matemàtica (GREM)	— Seminari de Ciències Penals i Criminològiques	— Grup de Recerca Avançada sobre Dinàmica Empresarial i Impacte de les Noves Tecnologies a les Organitzacions. GRADIENT
— Unitat de recerca i intervenció a la infància, joventut i família (J.I.F.)	— Xarxes organitzatives, innovació i desenvolupament d'estratègies i productes turístics (ONIT)		

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'OITT

• **Resultats de la recerca:**⁵ La recerca desenvolupada pels grups de recerca en el marc dels Departaments, Instituts de Recerca, Càtedres, Observatoris i altres institucions vinculades s'ha concretat al llarg dels anys en un nombre important de publicacions en revistes científiques d'àmbit nacional i internacional, tesis, tesines i treballs d'investigació, patents, contribucions a congressos científics i publicacions en llibres. De manera sintètica, els resultats han estat els següents:

- *Publicacions en revistes científiques:* Divulguen els resultats obtinguts en la recerca. Els investigadors de la Universitat comptabilitzaven gairebé 6.000 publicacions fins l'any 2006 (vegeu el Gràfic 4 per al detall de l'evolució temporal). Des de 1998 la mitjana anual de publicacions en revistes científiques ha estat de gairebé 390.
- *Tesis, tesines i treballs d'investigació:* Constitueixen moltes vegades la base sobre la qual es fonamenta la recerca i les publicacions futures. Són un total de 1.263 (Gràfic 5). El promig anual des de 1998 és de 114.
- *Patents:* Els investigadors de la Universitat compten amb 43 patents (Gràfic 6). El promig des de 1998 és de 3,4 patents l'any. Aquestes patents abracen diferents àmbits. Fora dels tradicionals àmbits experimentals i tecnològics, destaquen patents en l'àmbit de la pedagogia i de la gestió empresarial. Les obtingudes el 2006 fan referència a la detecció de *Legionella pneumophila* i als pèptids lineals antimicrobians.
- *Contribucions a congressos:* S'ha presentat un total de 10.317 contribucions a congressos (Gràfic 7). Aquesta xifra indica una important tasca de difusió i divulgació de la recerca, amb una mitjana que supera les 750 contribucions anuals.
- *Publicacions en llibres:* El nombre de publicacions en llibres és de 6.093, superant fins i tot el nombre de publicacions en revistes (Gràfic 8). Això significa un promig de 418 publicacions cada any.

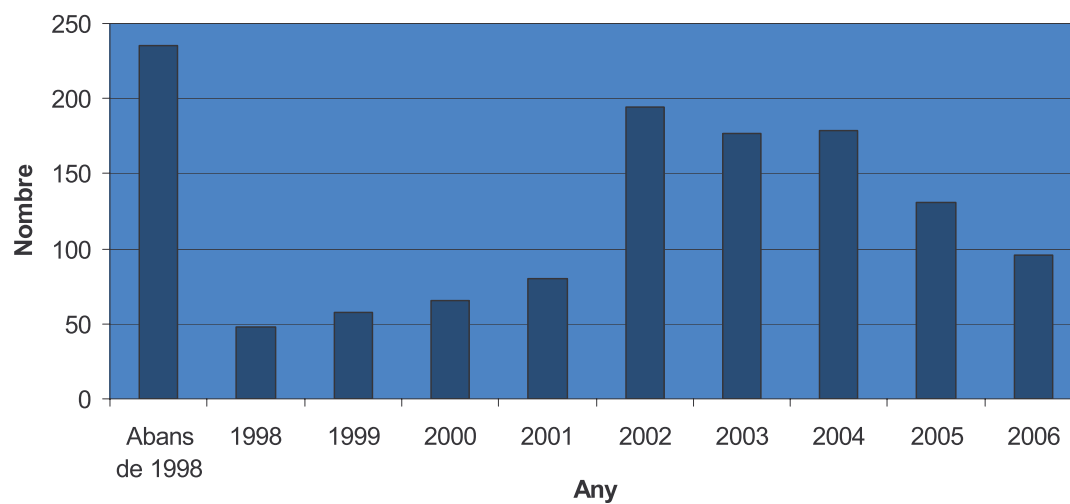
Gràfic 4. Publicacions en revistes científiques dels investigadors de la Universitat (actualitzat a gener de 2007)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del GREC.

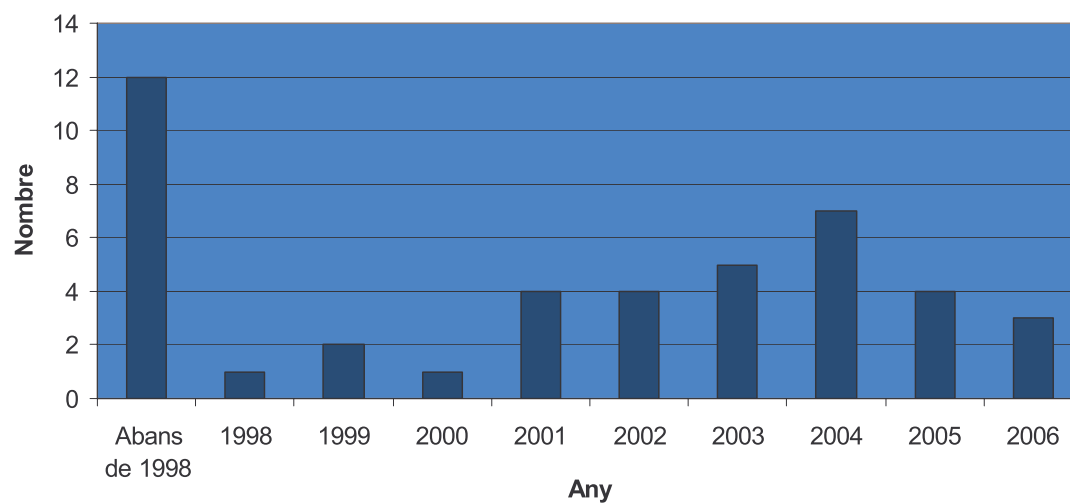
⁵ Els resultats de la recerca que es presenten aquí s'han obtingut a partir de la base de dades GREC. A causa del mètode de recollida de dades, és possible que es comptin més d'una vegada les contribucions d'investigadors que siguin coautors d'un mateix treball i que pertanyin a Facultats diferents. En tot cas, aquest fenomen és menor i segurament no afecta la visió de conjunt. Addicionalment, cal recordar que el GREC és un sistema gestionat i actualitzat pel propis investigadors, de manera que és possible (i segurament probable, a la vista de l'evolució temporal de les magnituds) que encara no hi figurin els resultats de la recerca més recent.

**Gràfic 5. Tesis, tesines i treballs d'investigació dels investigadors de la Universitat
(actualitzat a gener de 2007)**

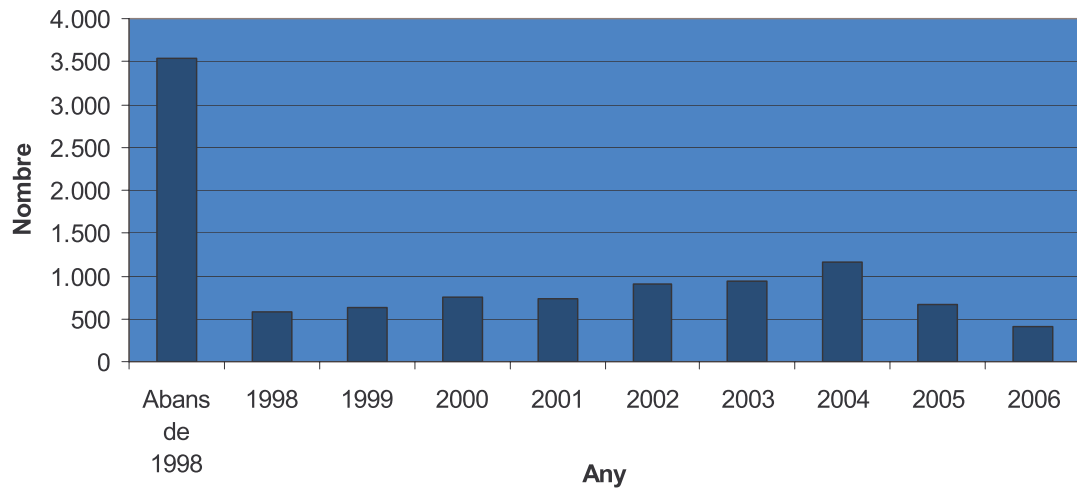
Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del GREC.

**Gràfic 6. Patents dels investigadors de la Universitat
(actualitzat a gener de 2007)**

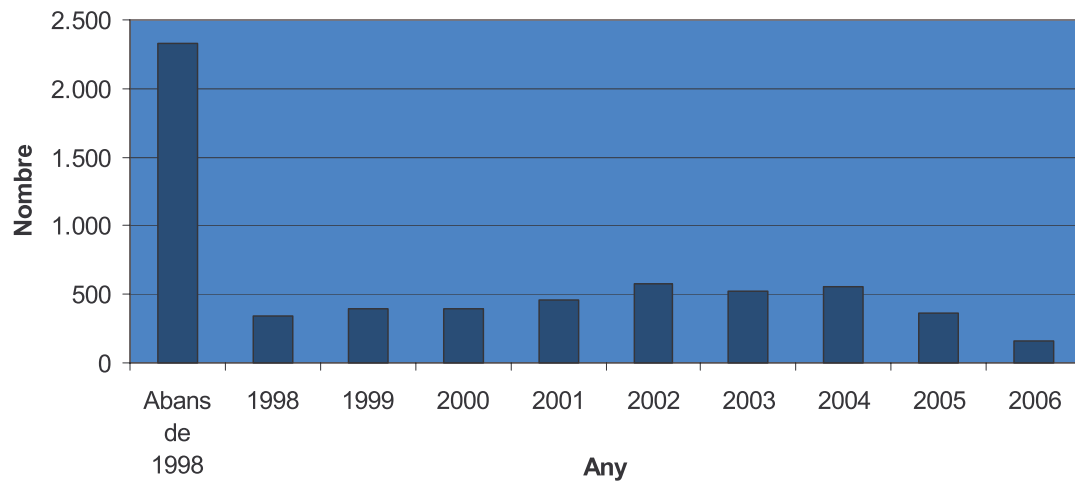
Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del GREC.

**Gràfic 7. Contribucions a congressos dels investigadors de la Universitat
(actualitzat a gener de 2007)**

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del GREC.

**Gràfic 8. Publicacions en llibres dels investigadors de la Universitat de Girona
(actualitzat a gener de 2007)**

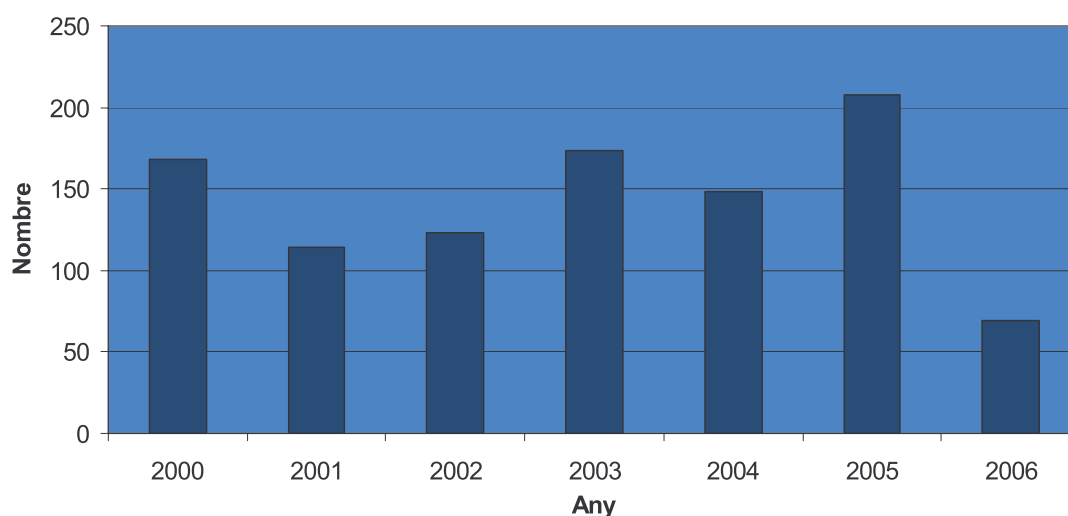
Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del GREC.

3.2.3 Transferència del coneixement i serveis a les empreses

Un dels principals requisits per tal que el coneixement i la recerca generats per la Universitat siguin útils passa per posar aquests coneixements al servei de les empreses, el sector públic i la societat en general. Aquesta tasca de transferència inclou tot allò referent a equipament, productes, programari, dissenys i avantprojectes, investigació i processos de producció, tècniques de gestió, mètodes d'anàlisi, coneixement científic i tècnic o habilitats.

La Universitat es mostra molt activa pel que fa a la col·laboració amb les empreses i les administracions. Un exemple d'això és que des de l'any 2000 s'han signat **més de mil** convenis de col·laboració amb empreses i institucions d'àmbits molt diversos. Això significa una mitjana de més de 142 convenis l'any. El Gràfic 9 mostra la distribució temporal dels convenis.

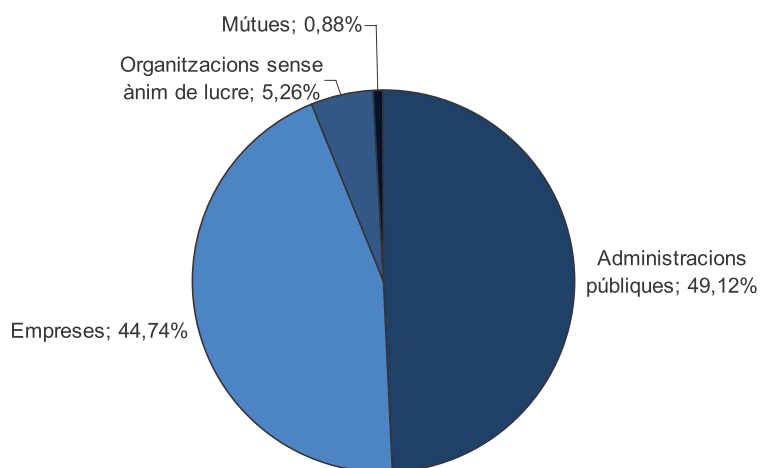
Gràfic 9. Convenis amb empreses i institucions (2000-2006)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Gabinet de Comunicació.

A més a més, els investigadors de la Universitat també porten a terme nombrosos projectes de recerca per encàrrec d'empreses privades i de les administracions públiques. Per exemple, durant l'any 2006 es van registrar 114 contractes d'aquest tipus. D'aquests, el 49% va ser amb les administracions públiques, el 45% amb empreses i la resta amb organitzacions sense ànim de lucre i mútues (Gràfic 10).

Gràfic 10. Contractes registrats amb empreses i institucions (2006)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'OITT.

La UdG està dotada de diferents unitats i serveis (alguns dels quals encara estan en procés de creació) que fan possible i potencien la transferència de coneixement, la col·laboració i la interacció entre la Universitat i la resta de la societat. Concretament, es poden destacar els següents:

- **Trampolí Tecnològic:** És una unitat de suport a la creació d'empreses basades en el coneixement. Té la missió d'ajudar els emprenedors a portar al mercat les seves invencions, ja siguin resultats de la recerca universitària com provinents de les idees sorgides dels estudiants i del personal de la institució. Des de l'any 2001 han sorgit 9 *spinoffs* oficials (és a dir, empreses promogudes pels propis investigadors de la Universitat) i s'ha constituït un total de 15 empreses. Fruit d'aquesta activitat emprenedora s'han contractat 29 persones, de les quals 13 tenen llicenciatura de la Universitat i 8 doctorat. Aquestes empreses tenen una facturació acumulada des de la seva fundació de gairebé 1,2 milions d'euros, dels quals quasi mig milió correspon al darrer any. Els ajuts públics a la capitalització aconseguits per aquestes empreses sumen 1,7 milions d'euros i les aportacions de *business angels* i de societats de capital risc assoleixen els 2,6 milions d'euros. En total la capitalització de les empreses supera els 4,3 milions d'euros. La Taula 15 mostra els resultats obtinguts pel Trampolí Tecnològic de la Universitat.

Taula 15. Activitat del Trampolí Tecnològic (2001-Octubre 2006)

Projectes	2001	2002	2003	2004	2005	2006	TOTAL
Analitzats	6	23	23	26	36	27	141
Integrats dins el programa de la UdG	1	4	8	8	6	5	32
Amb l'ajut Genesis	0	0	0	0	4	1	5
Amb l'ajut capital-concepte del CIDEM	1	3	1	2	3	1	11
Amb l'ajut NEOTEC del CDTI	1	0	0	0	1	0	2
Finançades amb capital privat	1	0	3	1	2	3	10
Spinoffs oficials	1	0	3	2	3	0	9
Empreses constituïdes	1	1	3	2	3	5	15

Font: OITT.

- **Xarxa de Centres de Suport a la Innovació Tecnològica (XIT):** Formada per unitats i grups de recerca amb capacitat per prestar serveis d'innovació tecnològica a les empreses de Catalunya:

- Centre d'Innovació i Desenvolupament Conceptual de Nous Productes (CIDCNP)
- Laboratori d'Enginyeria Química i Ambiental (LEQUIA)
- Centre d'Innovació i Desenvolupament en Sanitat Vegetal (CIDSAV)
- Centre d'Anàlisi i Materials Avançats per al Disseny Estructural (AMADE)
- Centre d'Informàtica Industrial i Sistemes Intel·ligents (EASY)
- Laboratori d'Innovació en Processos i Productes de Síntesi Orgànica (LIPPSO)
- Centre de Geologia i Cartografia Ambiental (GEOCAMB)
- Laboratori d'Enginyeria Paperera i Materials Polimèrics (LEPAMAP)

- **Parc Científic i Tecnològic:** Concentra recursos i activitats per tal d'afavorir la transferència de coneixement des del món universitari fins al món empresarial, molt especialment als sectors productius de l'entorn territorial de la UdG. Concretament, el Parc s'articula entorn a quatre grans temàtiques o àrees d'actuació definides a partir de les experteses d'R+D dels grups universitaris i de les necessitats detectades en l'entorn empresarial. Aquestes àrees són:

- Ciències de la Vida: Biotecnologia; Alimentació; Salut; Ciències Ambientals i Tecnologia de l'Aigua.
- Ciències Físiques: Multimèdia; Visualització Realista i Representació Gràfica; Robòtica Submarina; Tecnologies de la Producció; Tècniques de Control; Sistemes Intel·ligents; Materials.
- Turisme.

— Ciències Socials.

El Parc vol ser un dinamitzador dels propis grups de recerca de la Universitat i un complement de la formació i integració laboral dels estudiants. La seva estructura gira entorn de centres de recerca i desenvolupament universitaris i mixtos, empreses i activitats de suport. En l'actualitat hi ha 53 usuaris del Parc:

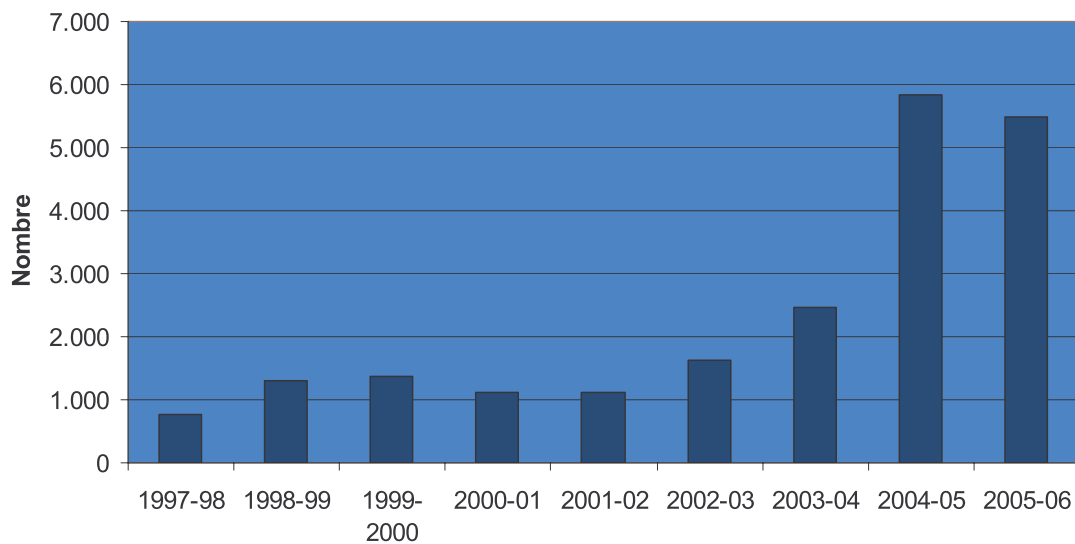
- *Empreses consolidades*: Bellapart; HELPEST 21; IGM; Ribalta; Ribas; Samart.
- *Empreses basades en el coneixement en procés de desenvolupament (spin-offs i start-ups)*: AB Biotics; AQ Sense; Cooclea; DSET; EAP; Marc, SL; Microbial; Money Tracking; Sisltch; Vortex.
- *Centres de recerca amb entitat jurídica pròpia*: Centre Recerca i Innovació Indústries Turístiques (CRIIT); Institut Català de Recerca de l'Aigua (ICRA); Institut de Patrimoni; Centre de Recerca en Visualització, Realitat Virtual i Interacció Gràfica (ViRVIG) –en procés; Centre de Tecnologies Alimentàries (CENTA) –en procés; Centre de la Imatge Digital i Producció Multimèdia (CIDPROM) –en procés.
- *Centres de la Universitat de Girona que pertanyen a la Xarxa IT del CIDEM de la Generalitat*: AMADE; CIDCNP; CIDSAB; EASY; GEOCAMB; LEPAMAP; LEQUIA; LIPPSO.⁶
- *Grups de recerca de la Universitat de Girona*: Càtedra de l'Empresa Familiar; Centre de Reproducció Porcina; Grup de Recerca en Enginyeria de Procés, Producte i Producció; Grup Ecologia; Grup Tecnologia Educativa; Institut de Química Computacional; Laboratori d'Aigües.
- *Institucions*: Acadèmia Ciències Mèdiques; Associació de Joves Empresaris; Centre Innovació i Gestió Administracions Públiques (CIGAP); Consorci Viver Empreses; Diputació de Girona (en procés); Fundació Arnau d'Escala; Fundació Casademont; Fundació Eduard Solé; Fundació Trueta; Institut Neurociències; Patronat de Turisme Costa Brava (en procés).
- *Entitats de serveis*: Oficina d'Investigació i Transferència Tecnològica; Serveis Tècnics de Recerca de la UdG; Trampolí Tecnològic i Incubadora; Fundació del Parc Científic i Tecnològic de la UdG.
- **Servei de Sistemes d'Informació Geogràfica i Teledetecció (SIGTE)**: Servei tècnic de recerca i formació especialitzat en el camp de la gestió i tractament d'informació geogràfica.
- **Serveis Tècnics de Recerca**: Són els serveis científico-tècnics generals de la Universitat. Tenen per finalitat donar suport tècnic i instrumental a la recerca i docència universitàries i a empreses públiques o privades que componen el teixit industrial de l'entorn de la Universitat. Ofereixen els següents serveis:
 - *Microscopia electrònica i òptica*
 - *Anàlisi química*
 - *Tècniques de biologia molecular*
 - *Caracterització de materials*
- **Borsa de Treball**: S'encarrega de la gestió de les ofertes de treball, la gestió i promoció de pràctiques externes en empreses i institucions i de **convenis de cooperació educativa** i de l'organització de presentació d'empreses, seminaris i altres activitats relacionades amb el món laboral. Des del curs 1997-98 fins a l'actualitat el nombre d'expedients gestionats per la Borsa de Treball s'ha multiplicat per més de 7 vegades, passant de 775 a gairebé 5.500 (vegeu el Gràfic 11).

⁶ Vegeu l'epígraf sobre els centres de la Xarxa IT.

El Parc Científic i Tecnològic de la UdG, en construcció

Gràfic 11. Evolució temporal dels expedients gestionats per la Borsa de Treball

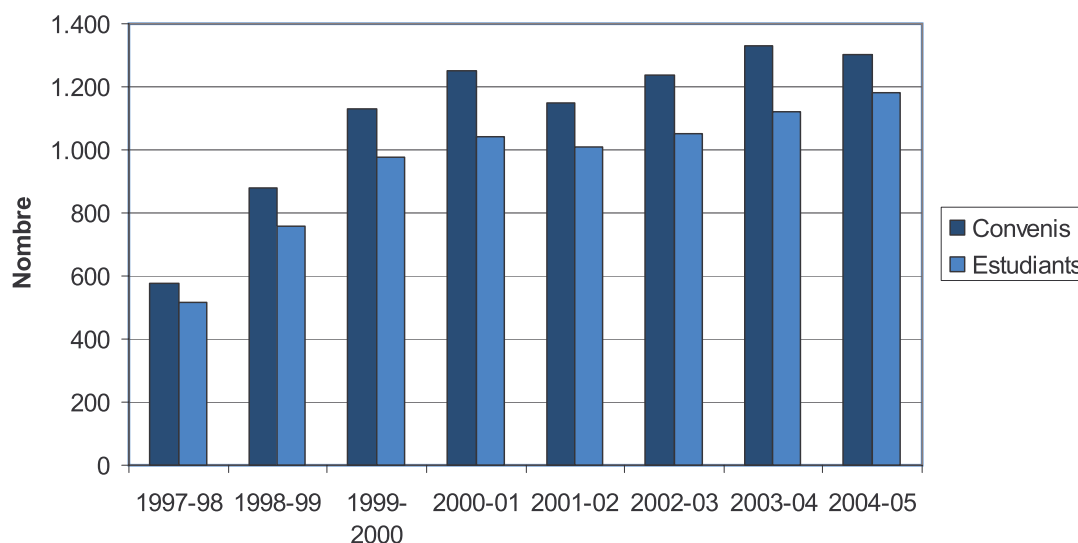

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Gabinet de Planificació i Avaluació

- **Convenis de cooperació educativa:** Es tracta d'un programa a tres bandes, Universitat - Empresa/ Institució - Estudiants, que fomenta les estades de pràctiques en una empresa durant les quals l'estudiant adquireix experiència professional. Durant el curs 2004-2005 es van realitzar 1.303 convenis d'aquest tipus (un 87% dels quals eren externs a la UdG, un 12% interns i l'1% de pràctiques institucionals), en els quals hi van participar 1.180 estudiants, que van totalitzar més de 400.000 hores de pràctiques i van rebre gairebé

1,5 milions d'euros en ajuts. El Gràfic 12 mostra la tendència creixent pel que fa a nombre de convenis i d'estudiants.

Gràfic 12. Evolució temporal dels convenis de cooperació educativa i d'estudiants que hi participen

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Gabinet de Planificació i Avaluació

3.3 LA RECERCA I EL DESENVOLUPAMENT DE LA UNIVERSITAT DE GIRONA EN RELACIÓ A D'ALTRES UNIVERSITATS

Després d'analitzar els resultats de l'actuació de la Universitat de Girona en els àmbits de la formació de capital humà, la recerca i el desenvolupament i la transferència d'aquest coneixement cap al teixit productiu, sembla interessant fer-ne una comparació amb les altres universitats espanyoles. Amb aquesta finalitat s'han utilitzat les dades de la publicació de la *Fundación Conocimiento y Desarrollo* (CYD) "Cifras y Datos: Universidades públicas españolas. Curso académico 2002-2003", que analitza 47 universitats públiques presencials pel que fa a oferta i demanda docents, estudiants de primer i segon cicles i doctorat i activitat de recerca. Aquí ens centrarem principalment en l'activitat investigadora.

Per tal de posar en perspectiva els resultats que es presenten a continuació, cal tenir ben presents tres elements:

- L'any de fundació de les diferents universitats. La Universitat de Girona és molt jove, tant en termes absoluts com en relació a la resta d'universitats. La Taula 16 mostra que la UdG està entre les 12 universitats més joves de l'Estat Espanyol. Això implica que segurament pugui presentar una dinàmica diferent pel que fa a la recerca que la resta d'universitats ja consolidades.
- El grau d'especialització en certs àmbits de la docència i de la recerca. Aquelles universitats especialitzades en pocs àmbits de coneixement poden concentrar els seus recursos en àrees seleccionades i aprofitar d'aquesta manera economies d'escala i d'abast tant en termes de docència com de recerca. En aquest sentit, la Universitat de Girona oferia 27 titulacions oficials durant el curs 2002/2003 (Taula 17), xifra que representava més d'una quarta part del total dels títols de grau (primer i segon cicles) del catàleg universitari oficial. A més a més, i a diferència d'altres universitats més grans i consolidades, que sovint mostren una especialització en determinats àmbits del coneixement, els títols oferts a la UdG representaven una part important del catàleg oficial de títols en els diferents àmbits del coneixement (Taula 17). Concretament, s'oferia el 28% de les titulacions possibles en l'àmbit d'Humanitats, el 50% en el de Ciències Socials, el 25% en el d'Experimentals, el 9,1% en el de Salut i el 19% en l'àmbit de la Tecnologia.

Taula 16. Any de fundació de les universitats públiques espanyoles

Universitat	Any de fundació	Anys des de la fundació	Universitat	Any de fundació	Anys des de la fundació
<i>Carlos III</i>	1999	8	Cádiz	1979	28
<i>Politécnica Cartagena</i>	1998	9	Illes Balears	1978	29
<i>Pablo de Olavide</i>	1997	10	Alcalá	1977	30
<i>Miguel Hernández</i>	1996	11	Extremadura	1973	34
<i>Rey Juan Carlos</i>	1996	11	Córdoba	1972	35
<i>Burgos</i>	1994	13	Málaga	1972	35
<i>Almería</i>	1993	14	Politécnica Catalunya	1971	36
<i>Jaén</i>	1993	14	Politécnica Madrid	1971	36
<i>Huelva</i>	1993	14	Politécnica València	1971	36
<i>Rovira i Virgili</i>	1992	15	Autònoma de Madrid	1968	39
<i>Girona</i>	1992	15	Autònoma de Barcelona	1968	39
<i>Rioja</i>	1992	15	Murcia	1915	92
<i>Lleida</i>	1991	16	La Laguna	1817	190
<i>Jaume I</i>	1991	16	Oviedo	1608	399
<i>Pompeu Fabra</i>	1990	17	Zaragoza	1583	424
<i>Vigo</i>	1989	18	Granada	1531	476
<i>Da Coruña</i>	1989	18	Sevilla	1505	502
<i>Las Palmas</i>	1989	18	U. de València	1500	507
<i>Pública de Navarra</i>	1987	20	Complutense	1499	508
<i>Cantabria</i>	1985	22	Santiago	1495	512
<i>Castilla la Mancha</i>	1985	22	U. de Barcelona	1430	577
<i>Euskal H. Unib.</i>	1980	27	Valladolid	1292	715
<i>León</i>	1979	28	Salamanca	1218	789
<i>Alacant</i>	1979	28			

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la *Fundación Conocimiento y Desarrollo* "Cifras y Datos: Universidades públicas españolas. Curso académico 2002-2003"

- La major quantitat/qualitat de productes (resultats) obtinguts de l'activitat universitària depèn tant de l'eficiència en la gestió dels recursos emprats en aquesta activitat com de la quantitat i el tipus dels recursos utilitzats. La Taula 17 mostra com la Universitat de Girona està en el lloc 41è pel que fa a personal docent i investigador (PDI) en equivalents a temps complet (ETC) per titulació, molt per sota d'altres universitats més consolidades.

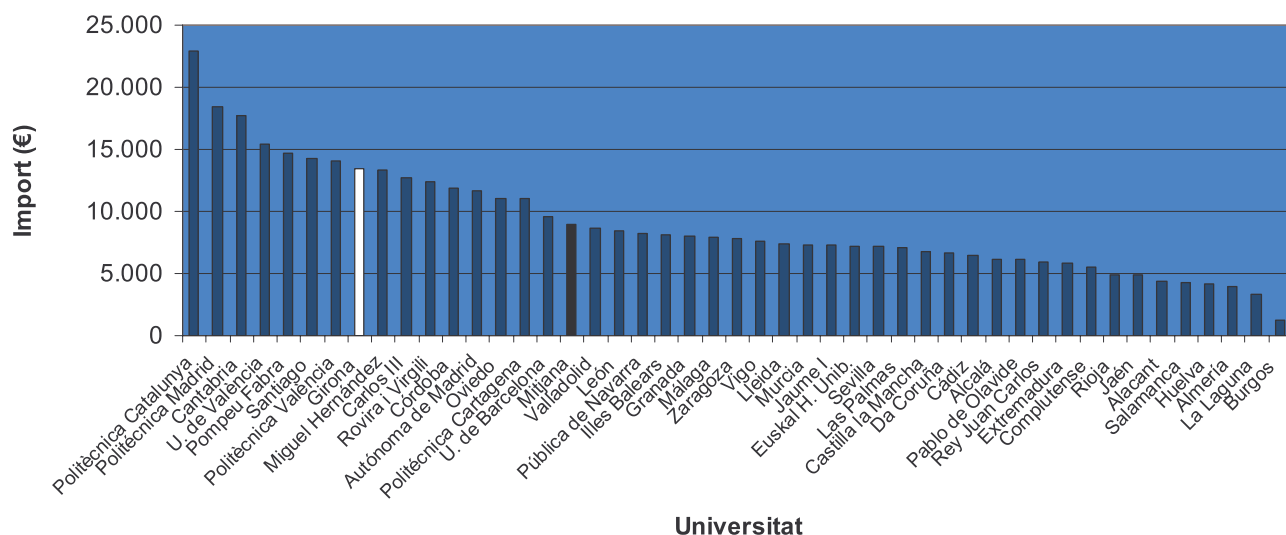
**Taula 17. Ensenyaments oficials de grau i dotacions de PDI (ETC)
de les universitats públiques espanyoles (curs 2002/2003)**

Universitat	Total titulacions	% Catàleg oficial	Branques d'ensenyament (%)					PDI (ETC) per titulació
			Humanitats	Social	Experimental	Salut	Tecnologia	
<i>Politécnica Madrid</i>	39	28,7	0	0	8,3	0	65,5	71,8
<i>Complutense</i>	77	56,6	80	103,3	75	90,9	12,1	66,3
<i>Politécnica Catalunya</i>	39	28,7	0	0	33,3	0	60,3	57,0
<i>Sevilla</i>	64	47,1	52	66,7	58,3	54,5	31	56,5
<i>U. de València</i>	59	43,4	44	86,7	83,3	63,6	8,6	50,7
<i>U. de Barcelona</i>	75	55,1	88	110	83,3	45,5	8,6	49,7
<i>Zaragoza</i>	54	39,7	32	66,7	58,3	54,5	22,4	45,4
<i>Autònoma Madrid</i>	44	32,4	52	60	66,7	9,1	6,9	43,5
<i>Granada</i>	71	52,2	80	83,3	91,7	63,6	13,8	42,9
<i>Politécnica València</i>	52	38,2	4	20	33,3	0	70,7	42,8
<i>Vigo</i>	32	23,5	24	36,7	50	9,1	13,8	42,3
<i>Pompeu Fabra</i>	17	12,5	8	36,7	0	9,1	5,2	40,4
<i>Autònoma Barcelona</i>	61	44,9	64	83,3	83,3	27,3	12,1	38,2
<i>Alcalá</i>	35	25,7	16	40	25	36,4	20,7	34,8
<i>Pablo de Olavide</i>	11	8,1	4	30	8,3	0	0	34,6
<i>Euskal H. Unib.</i>	107	78,7	52	113,3	91,7	54,5	74,1	33,5
<i>Carlos III</i>	32	23,5	4	66,7	16,7	0	15,5	32,8
<i>La Laguna</i>	52	38,2	36	56,7	50	45,5	25,9	32,6
<i>Málaga</i>	55	40,4	32	80	41,7	27,3	25,9	32,5
<i>Santiago</i>	61	44,9	68	63,3	58,3	45,5	22,4	32,4
<i>Alacant</i>	49	36	36	70	50	18,2	19	31,1
<i>Murcia</i>	51	37,5	36	83,3	66,7	45,5	6,9	30,5
<i>Jaume I</i>	26	19,1	12	46,7	8,3	0	13,8	29,5
<i>Rey Juan Carlos</i>	25	18,4	16	26,7	58,3	54,5	0	29,5
<i>Pública de Navarra</i>	22	16,2	0	36,7	0	9,1	17,2	29,2
<i>Oviedo</i>	65	47,8	40	60	50	45,5	44,8	28,8
<i>Córdoba</i>	37	27,2	20	36,7	50	27,3	20,7	27,9
<i>Cantabria</i>	33	24,3	8	33,3	16,7	18,2	29,3	27,3
<i>Las Palmas</i>	51	37,5	20	56,7	8,3	36,4	41,4	27,2
<i>Da Coruña</i>	44	32,4	16	46,7	25	45,5	31	26,0
<i>Almería</i>	29	21,3	12	43,3	25	9,1	15,5	24,5
<i>Cádiz</i>	53	39	32	50	41,7	27,3	37,9	23,9
<i>Valladolid</i>	88	64,7	48	123,3	58,3	45,5	46,6	23,4
<i>Jaén</i>	35	25,7	12	50	33,3	9,1	20,7	23,4
<i>Burgos</i>	25	18,4	4	40	16,7	0	17,2	23,3
<i>Politécnica Cartagena</i>	20	14,7	0	6,7	0	0	31	23,1
<i>Illes Balears</i>	37	27,2	32	50	41,7	18,2	12,1	21,8
<i>Salamanca</i>	97	71,3	92	116,7	133,3	54,5	29,3	21,0
<i>Huelva</i>	32	23,5	12	43,3	16,7	9,1	22,4	20,7
<i>Miguel Hernández</i>	31	22,8	8	23,3	50	36,4	20,7	20,1
Girona	37	27,2	28	50	25	9,1	19	19,6
<i>Rovira i Virgili</i>	41	30,1	28	60	25	36,4	15,5	18,6
<i>León</i>	46	33,8	24	60	33,3	36,4	24,1	17,8
<i>Castilla la Mancha</i>	92	67,6	44	143,3	33,3	54,5	48,3	17,6
<i>Extremadura</i>	97	71,3	36	113,3	58,3	145,5	53,4	16,1
<i>Rioja</i>	23	16,9	16	30	25	0	12,1	16,1
<i>Lleida</i>	36	26,5	28	46,7	8,3	27,3	19	15,7

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la *Fundación Conocimiento y Desarrollo* "Cifras y Datos: Universidades públicas españolas. Curso académico 2002-2003"

A la vista de les consideracions anteriors, els resultats de recerca i desenvolupament de la Universitat de Girona són remarcables en comparació amb la resta d'universitats espanyoles. El Gràfic 13 mostra com la UdG ocupava un dels llocs capdavanters pel que fa als ingressos per recerca i desenvolupament per PDI (ETC), molt per davant d'universitats molt més consolidades i amb una massa crítica més gran de personal investigador.

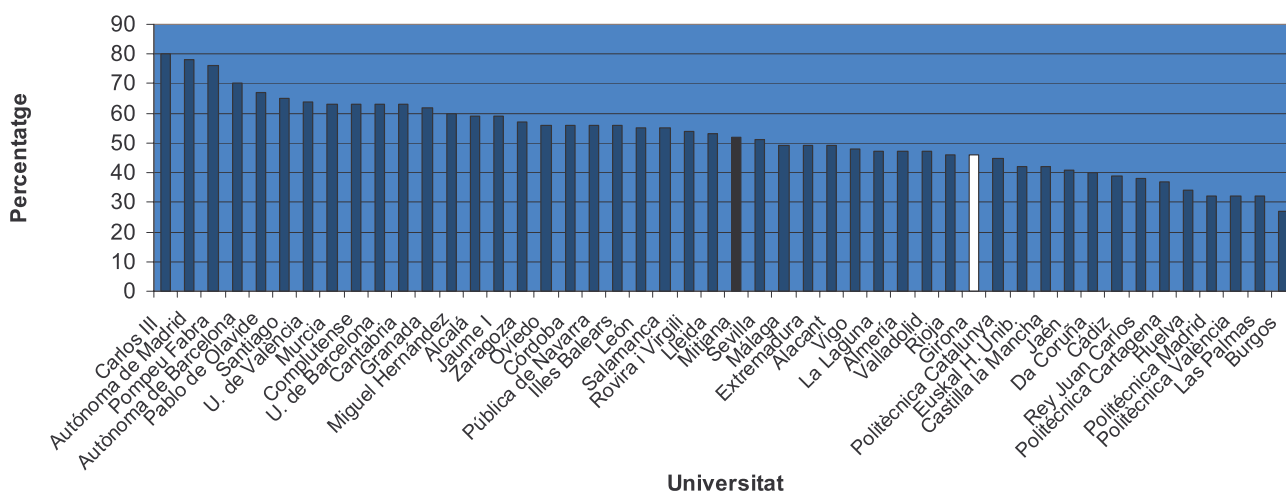
Gràfic 13. Ingressos per recerca i desenvolupament per Personal Docent i Investigador (PDI) segons equivalents a temps complet (ETC) (curs 2002/2003)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la *Fundación Conocimiento y Desarrollo* "Cifras y Datos: Universidades públicas españolas. Curso académico 2002-2003"

Pel que fa al percentatge de professors numeraris amb sexennis de recerca i al nombre de sexennis per professor numerari (que són indicadors acreditatius de l'activitat investigadora del professorat), la Universitat de Girona ocupa una posició semblant a la resta d'universitats de grandària equivalent (Gràfics 14 i 15). Diferents contrastos semblen indicar que existeix una gran correlació entre el nombre de professors numeraris amb sexennis i de sexennis per professor i l'any de fundació de les universitats. Aquest fet pot ser indicatiu que les universitats més joves tenen també una major proporció de professors joves en procés d'acreditar els seus mèrits de recerca, més que no pas d'una menor activitat investigadora per part d'aquestes universitats.

Gràfic 14. Percentatge de professors numeraris amb sexennis de recerca (curs 2002/2003)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la *Fundación Conocimiento y Desarrollo* "Cifras y Datos: Universidades públicas españolas. Curso académico 2002-2003"

Gràfic 15. Sexennis de recerca per professor numerari (curs 2002/2003)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la *Fundación Conocimiento y Desarrollo*
 “Cifras y Datos: Universidades públicas españolas. Curso académico 2002-2003”

Un altre indicador de l'activitat investigadora és el nombre de publicacions incloses en el *Science Citation Index*, que recull de manera sistemàtica la recerca apareguda en revistes de ciència i tecnologia, excloent, però, les ciències socials i les humanitats. Evidentment, aquest és un indicador imperfecte, ja que infravalora la recerca produïda en aquelles universitats (com seria el cas, per exemple, de la UdG) on aquestes darreres branques del coneixement tenen un pes important en relació a les primeres. Malgrat això, els resultats de la UdG en relació a aquest criteri són remarcables (Gràfic 16).

Gràfic 16. Publicacions incloses en el Science Citation Index (1996-2001) per Personal Docent i Investigador (PDI) segons equivalents a temps complet (ETC)

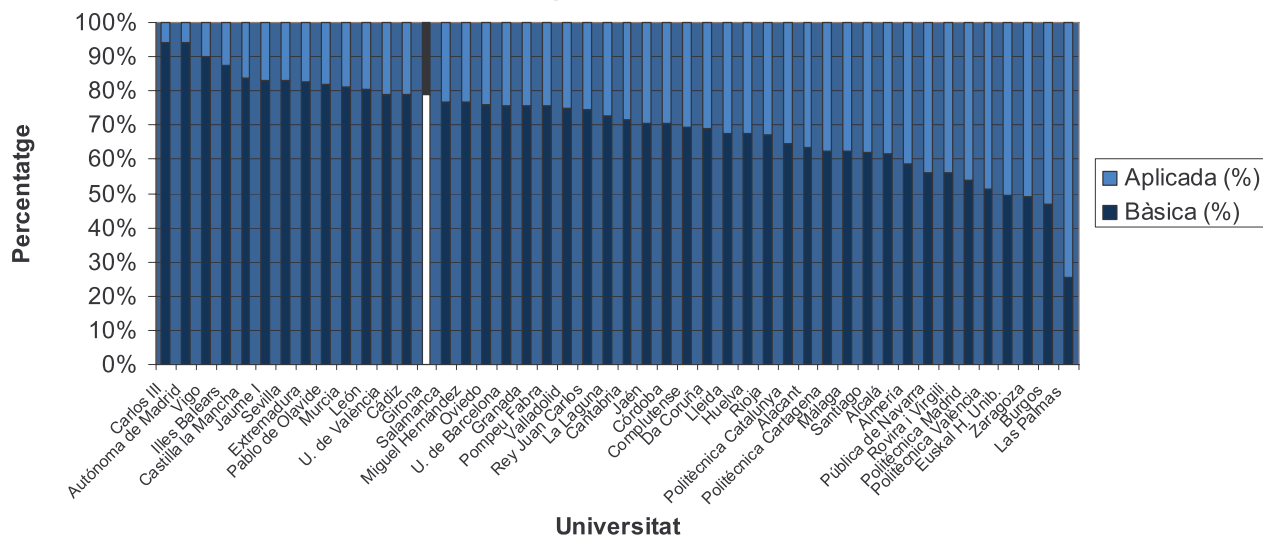

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la *Fundación Conocimiento y Desarrollo*
 “Cifras y Datos: Universidades públicas españolas. Curso académico 2002-2003”

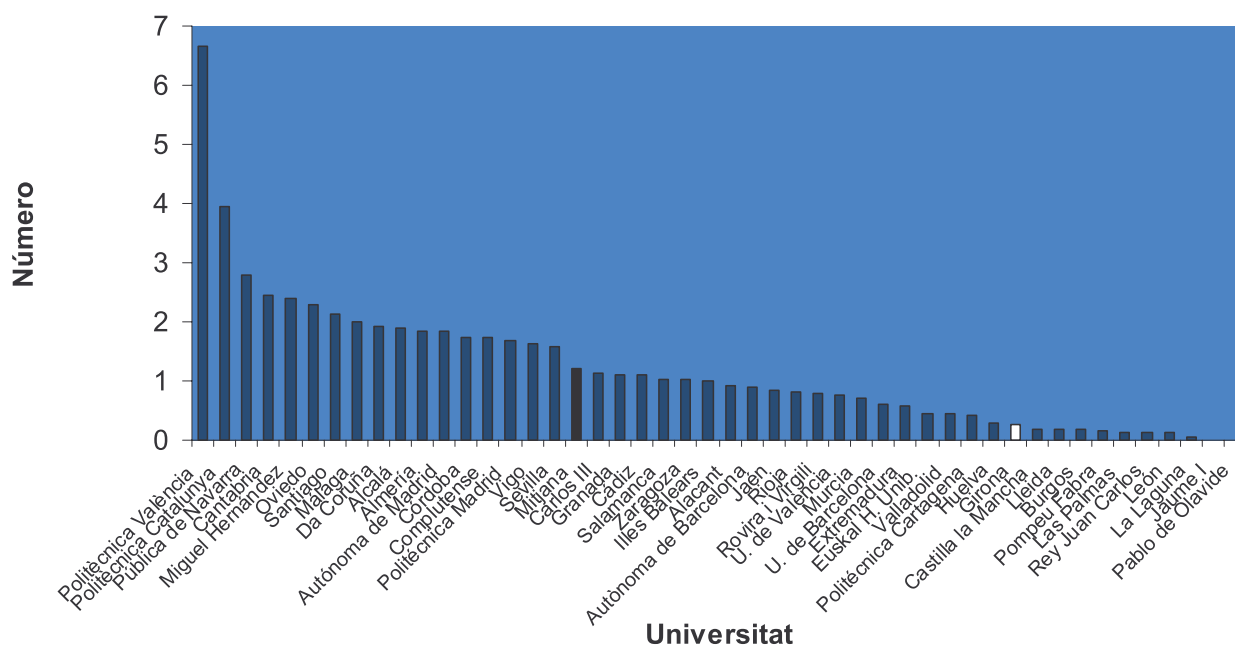
En darrer terme és també interessant observar com una gran part de la recerca portada a terme per la Universitat de Girona és en el camp de la recerca bàsica (Gràfic 17). Aquest fet pot explicar el baix nombre

de patents per PDI (ETC) (Gràfic 18). Cal notar també que la UdG estava durant el curs 2002/2003 entre les universitats amb un percentatge més alt de recerca finançada de manera privada (Gràfic 19), element indicatiu de la implicació de la Universitat en l'estructura productiva del seu entorn.

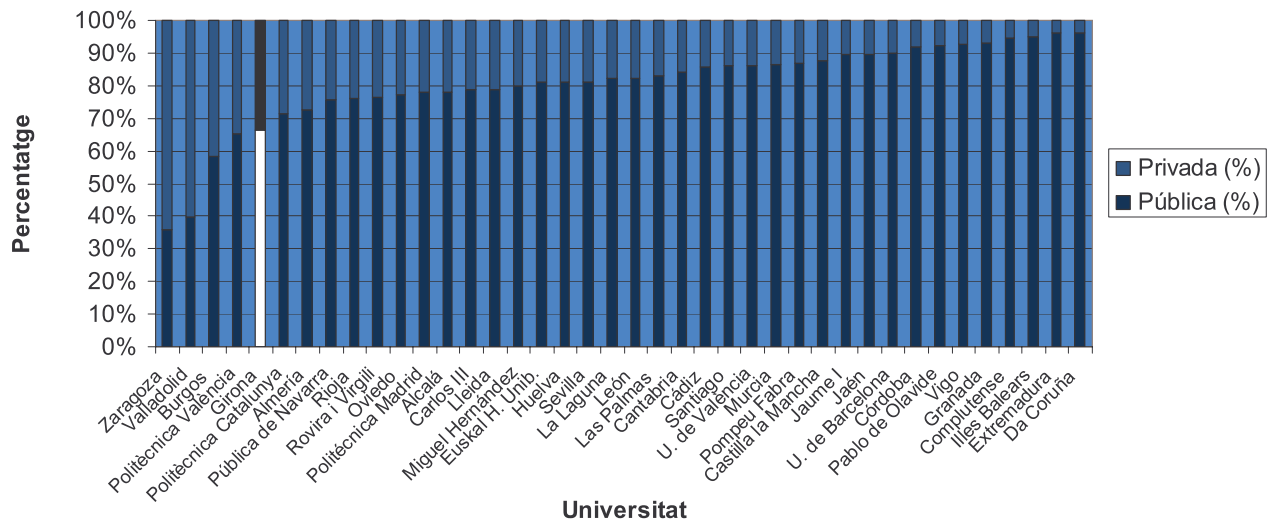
Gràfic 17. Classificació de la recerca segons tipus (curs 2002/2003)

Gràfic 18. Patents per 100 Personal Docent i Investigador (PDI) segons equivalents a temps complet (ETC) (curs 2002/2003)

Gràfic 19. Classificació de la recerca segons la font de finançament (curs 2002/2003)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la *Fundación Conocimiento y Desarrollo*
 “Cifras y Datos: Universidades públicas españolas. Curso académico 2002-2003”

4. PRINCIPALS RESULTATS I CONCLUSIONS

Reprenent el fil de la Introducció, al llarg dels apartats anteriors s'ha intentat mesurar l'aportació de la Universitat de Girona a la societat gironina en dos àmbits: l'impacte entès com a generació d'activitat econòmica, ocupació i renda en el seu entorn i l'impacte com a contribució al creixement econòmic. L'anàlisi anterior ha mostrat el paper notable de la Universitat de Girona en aquests dos aspectes.

Concretament, pel que fa a l'avaluació de l'**impacte de la Universitat de Girona en la generació de despesa en el seu entorn**, els principals resultats i conclusions que es deriven de l'estudi són els següents:

- La Universitat de Girona estava, el 2005, entre les 10 primeres empreses/institucions de les Comarques Gironines pel que fa a pressupost/xifra de negocis. Pel que fa a la plantilla de personal, la Universitat destacava clarament com la segona institució/empresa de la demarcació en nombre de treballadors.
- Dels 12.636 alumnes matriculats el curs 2005-06 en estudis oficials i propis de primer, segon i tercer cicle, 11.457 van cursar els seus estudis en un centre ubicat a la demarcació de Girona —i d'aquests alumnes, el 71,9% procedien de la pròpia demarcació de Girona.
- L'any 2005 es va requerir un volum de producció de 120,6 milions d'euros per poder satisfer la demanda que es deriva de l'existència de la Universitat de Girona. És a dir, per cada euro de despesa vinculada a l'existència de la Universitat, es va produir un augment addicional de despesa indirecta de 0,41€ i, per tant, l'efecte multiplicador sobre la producció associat a l'existència de la UdG s'estima en 1,41.
- El 2005 els sectors més beneficiats per l'increment en l'activitat econòmica derivat de la presència de la Universitat van ser els altres serveis (amb més de 22,6 milions d'euros), el comerç, la reparació i el reciclatge (amb més de 17 milions d'euros) i l'hostaleria i la restauració (amb més de 14 milions d'euros).
- La despesa derivada de la presència de la UdG va suposar el 2005 un impacte sobre el valor afegit brut (VAB) de les Comarques Gironines de gairebé 92,6 milions d'euros, cosa que significa que per cada euro de despesa associada a la UdG es va generar una renda d'1,08€. En termes relatius, la presència de la UdG va significar un impacte valorat en el 0,7% del VAB de la demarcació de Girona l'any 2005.
- La Universitat va representar l'any 2005 un impacte estimat sobre l'ocupació de 2.409 llocs de treball, dels quals el 78% són conseqüència de l'efecte directe de les despeses associades a la presència de la UdG i la resta és deguda als efectes indirectes d'aquestes despeses. El nombre de llocs de treball directament i indirecta vinculats a la presència de la Universitat de Girona va representar l'1,25 % del total d'ocupats a la demarcació de Girona.

Pel que fa a l'**impacte de la Universitat en sentit ampli**, l'atenció s'ha centrat en la generació i el desenvolupament d'idees. S'ha remarcat com l'aplicació d'aquestes idees al sector públic i a la producció per part de les empreses privades ha de permetre, en darrera instància, augmentar els nivells de renda per càpita de la societat gironina. Tot i que l'avaluació concreta de com l'activitat de la Universitat acaba afectant el benestar dels gironins està fora de l'abast d'aquest treball, en qualsevol cas de l'anàlisi anterior se'n desprenen algunes conclusions d'interès. Concretament:

- L'oferta formativa de la Universitat de Girona abraça un ventall ampli de camps de coneixement (Humanitats, Ciències Socials, Experimentals, Salut i Tecnologia). Concretament, s'ofereixen gairebé 40 titulacions oficials de grau, 46 programes oficials de postgrau i 398 de formació permanent.
- La formació proporcionada va des de la capacitació per al desenvolupament solvent de diverses activitats professionals a nivell d'empresa i del sector públic fins a la mateixa frontera actual de la recerca científica.

- Les 27 titulacions oficials durant el curs 2002/2003 representaven més d'una quarta part del total dels títols de grau (primer i segon cicles) del catàleg universitari oficial. A diferència d'altres universitats més grans i consolidades, que sovint mostren una especialització en determinats àmbits del coneixement, els títols oferts a la UdG representaven una part important del catàleg oficial de títols en els diferents àmbits del coneixement. Concretament, s'oferia el 28% de les titulacions possibles en l'àmbit d'Humanitats, el 50% en el de Ciències Socials, el 25% en el d'Experimentals, el 9,1% en el de Salut i el 19% en l'àmbit de la Tecnologia.
- Les dades de la població amb estudis universitaris abans i després de la creació de la Universitat de Girona permeten intuir que la Universitat no es limita a absorbir estudiants que haguessin realitzat els seus estudis a altres universitats, sinó que segurament contribueix a que puguin cursar estudis universitaris (especialment de llicenciatura i doctorat) persones que altrament no els haurien realitzat.
- La Universitat disposa de 1.600 persones dedicades a activitats relacionades amb la recerca i el desenvolupament integrades en gairebé un centenar de grups de recerca especialitzats, 20 departaments acadèmics, 8 instituts de recerca, 11 càtedres, 2 observatoris i 2 institucions vinculades.
- L'activitat de recerca a la Universitat de Girona ha resultat en més de 6.000 publicacions en revistes científiques; més de 1.200 tesis, tesines i treballs d'investigació; una quarantena de patents; més de 10.000 contribucions a congressos i més de 6.000 publicacions en llibres.
- L'activitat de transferència de tecnologia per part de la Universitat ha estat intensa, amb més 1.000 convenis de col·laboració amb empreses i institucions des de l'any 2000 i nombrosos contractes de recerca. Un indicador més de la implicació de la Universitat en l'estructura productiva del seu entorn és que la UdG estava, durant el curs 2002/2003, entre les universitats amb un percentatge més alt de recerca finançada de manera privada.
- El Trampolí Tecnològic de la UdG ha contribuït a crear 9 *spinoffs* oficials i a constituir un total de 15 empreses. Fruit d'aquesta activitat emprenedora s'han contractat 29 persones, de les quals 13 són llicenciades de la Universitat i 8 tenen el grau de doctor. La facturació acumulada per aquestes empreses des de la seva fundació és de gairebé 1,2 milions d'euros, dels quals quasi mig milió corresponen al darrer any. Els ajuts públics a la capitalització aconseguits per aquestes empreses sumen 1,7 milions d'euros i les aportacions de *business angels* i de societats de capital risc assoleixen els 2,6 milions d'euros. En total la capitalització de les empreses supera els 4,3 milions d'euros.
- Les xifres de recerca i desenvolupament de la Universitat de Girona són remarcables en comparació amb la resta d'universitats espanyoles. Per exemple, en el curs 2002/2003 la UdG ocupava un dels llocs capdavanters pel que fa als ingressos per recerca i desenvolupament per PDI (ETC), molt per davant d'universitats molt més consolidades.

5. EPÍLEG

L'anàlisi d'aquest estudi posa de manifest com la influència de la Universitat de Girona a la societat en general va més enllà dels aspectes culturals, de recerca i educatius que tradicionalment han centrat l'interès del públic i que ens vénen immediatament al cap quan es parla de la Universitat. Des d'un punt de vista de generació d'activitat econòmica, la contribució de la Universitat al seu entorn és, objectivament, d'una importància més que notable. Encara que més difícil de quantificar, també és molt remarcable la contribució real i potencial de la Universitat a la creació de les bases per assolir un creixement econòmic sostingut i sostenible al llarg del temps, que permeti millorar el nivell de vida de la societat en la qual està inserida. Tot i que la quantificació detallada dels efectes del Universitat sobre l'economia gironina i el nivell de vida dels gironins i les gironines és difícil, aquí s'ha intentat posar en perspectiva una dimensió que, tot i ser molt rellevant per al territori d'influència de la Universitat, molt sovint o bé es dóna per suposada, o bé es considera irrellevant i simplement s'ignora. Confiam que l'anàlisi i els resultats continguts en aquest treball serveixin com un instrument més per valorar i reconèixer el paper real de la Universitat a la societat gironina.

Inauguració del curs 2006/2007

6. BIBLIOGRAFIA

- Arias, M. (2003), "Las funciones del museo: un reto por resolver", *Patrimonio Histórico de Castilla y León*, núm. 14, pp. 23-34.
- Armstrong, H.W. (1993), "The Local Income and Employment Impact of Lancaster University", *Urban Studies*, 30, pp. 1653-1668.
- Baró, E. i L. Bonet (1997), "Els problemes d'avaluació de l'impacte econòmic de la despesa cultural", *Revista Econòmica de Catalunya*, 31, pp. 76-83.
- Barro, R. i Sala-i-Martin, X. (1999), *Economic Growth*, MIT Press.
- Bosch, J. i F. Sancho (2004), "Un exemple d'avaluació de l'impacte econòmic d'un projecte d'inversió: el laboratori de llum de sincrotró", Document de Treball núm. 13, Institut d'Estudis Territorials.
- Brownrigg, M. (1974), *A Study of Economic Impact. The University of Stirling*, Scottish Academic Press.
- Bureau of Economic and Business Research (2003), "Economic impact of Utah Museums on the local economy", Document de treball University of Utah.
- Feldstein, D. (1996), "The university in the metropolitan area: impacts and public policy implications", *Urban Studies*, 33, num. 9, pp. 1565-1580.
- Frey, B (2000), *L'economia de l'art*, Col·lecció Estudis Econòmics, núm. 18. Servei d'Estudis, La Caixa.
- Fundación CYD (2004, 2005 i 2006). La Contribución de las Universidades Españolas al Desarrollo. <http://www.fundacioncyd.org/Publicaciones/>
- Gemmell, N. (1996), "Evaluating the impacts of human capital stocks and accumulation on economic growth: some new evidence", *Oxford Bulletin of Economics and Statistics*, 58, 9-28.
- Harris, D. (1997), "The Impact of the University of Portsmouth on the Local Economy", *Urban Studies*, 34 (4), pp. 605-626.
- Herrero, L.C. (2004), "Impacto económico de los macrofestivales culturales: reflexiones y resultados", *Boletín de Gestión Cultural*, Febrer 2004.
- Institute for Higher Education Policy (2005), "The investment payoff: a 50-State analysis of the public and private benefits of higher education". Washington, DC.
- Johnson, P. i B. Thomas (2000), "The economic impact of museums: a critique", University of Durham Business School.
- Livingstone, G. (2002), "The economic impact of the National Museum of Naval Aviation", Haas Center for Business Research and Economic Development at the University of West Florida.
- Llop, M. (2002), "L'impacte econòmic", a A. Segarra (director), *L'impacte de la Universitat Rovira i Virgili sobre el Territori*, Edicions Cossetània, pp.97-131.
- Morral, N. (2004), "L'impacte econòmic de la Universitat de Vic sobre el territori", Documents de Recerca del Programa de Doctorat d'Economia Aplicada, Universitat Autònoma de Barcelona, 03/2004.
- Parellada, M i G. Garcia (2003), Valoració de l'Impacte Econòmic del Port de Badalona i del Polígon "les Guixeres", juliol del 2003.
- Parellada, M. i N. Duch (2005), "La Universitat de Vic i el seu impacte en el territori", *Coneixement i Societat*, número 7, pp. 28-51.
- Pié, R. (2004), "La universitat en el territori: reflexió històrica i consideracions sobre el cas català", *Coneixement i Societat*, número 4, pp. 16-43.
- Pulido, A. i E. Fontela (1993), *Análisis Input -Output: modelos, datos y aplicaciones*. Ed. Piràmide.
- Romer, P. (1986), "Increasing returns and long-run growth", *Journal of Political Economy*, 94, 1002-37.
- Romer, P. (1990), "Endogenous technological change", *Journal of Political Economy*, 98, S71-S102.

- Sala, M., J.P. Enciso, M. Farré i T. Torres (2003), "L'impacte econòmic de la Universitat de Lleida", *Coneixement i Societat*, número 2, pp. 30-49.
- Seaman, B. (2003), "Economic impact of the arts", en Towse, R. (2003) *A Handbook of Cultural Economics*, Capítol 27, pags. 224-231.
- Segarra, A. (2003), "La Universitat com a instrument de dinamització socioeconòmica del territori", *Coneixement i Societat*, número 3, pp. 78-101.
- Solow, R.M. (1956), "A contribution to the theory of economic growth", *Quarterly Journal of Economics*, 70, 1, 65-94.
- Swan, T.W. (1956), "Economic growth and capital accumulation", *Economic Record*, 32, 334-361.
- Stronge, W.B. (2004), "Economic impact of arts and culture on Palm Beach", Florida Atlantic University.
- Universities Scotland (2006), Prosperity Scotland: How higher education creates Scottish wealth, www.universities-scotland.ac.uk.
- Varga, A. (1998) *University research and Regional Innovation*. Dordrecht: Kluwer Academy Publishers.

7. FONTS DE DADES

- Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya: *Estudi sobre la 2a enquesta d'inserció laboral dels graduats universitaris*.
- Ajuntament de Girona: *Acta del Ple de 26 d'octubre de 2004*.
- Caixa de Catalunya: *Anuari Econòmic Comarcal, Informe sobre el consum i economia familiar*.
- Conferencia de Rectores de las Universidades Españolas: *La Universidad Española en Cifras (Año 2004)*.
- Departament d'Innovació, Universitats i Empresa de la Generalitat de Catalunya: *Unitats d'R+D a Catalunya*.
- Dun & Bradstreet i Cambra de Comerç de Barcelona: *Catalunya 35.000. Principals Empreses Catalanes (Edició 2005)*.
- European University Association: *Informe d'autoavaluació de la Universitat de Girona*.
- Fundació Hospital de Figueres: *Memòria 2005*.
- Fundación CYD: *Cifras y datos de las universidades públicas españolas (curso académico 2002-2003)*.
- Institut Català de la Salut, Àmbit territorial de Girona: *Memòria 2005*.
- Institut d'Estadística de Catalunya: *Estudis de la població, Taules Input-Output de Catalunya 2001*.
- Instituto Nacional de Estadística: *Índex de preus de consum, Enquesta de població activa, Enquesta de pressupostos familiars*.
- Universitat de Girona: *Servei d'Economia i Finances, Gabinet de Planificació i Avaluació, Oficina d'Investigació i Transferència Tecnològica, Consell Social, Fundació del Parc Científic i Tecnològic de la UdG, Fundació Universitat de Girona: Innovació i Formació, Biblioteca, Cooperació i Voluntariat*.
- Universitat de Girona: *Diagnòstic de la Recerca de la UdG*.
- Universitat de Girona: *Pla Estratègic de Recerca de la Universitat de Girona (Període 2005-2008)*.

